

INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Raportul national EUROSTUDENT VI 2016- 2018

Condițiile de viață și studiu ale studenților

Martie 2019

Cuprins

Introducere	3
Aspecte metodologice	4
Caracteristici socio-demografice ale studenților	5
Vârsta studenților (Andreea Scoda)	5
Sexul studenților (Andreea Scoda)	6
Țara în care s-au născut studenții și părinții acestora (Andreea Scoda)	8
Competențe de vorbire și scriere (Lucian Voinea).....	8
Studenți părinți (Lucian Voinea).....	10
Mediul socio-economic din care provin studenții (Oana Iftode).....	12
Studenți cu dizabilități (Otilia Apostu)	16
Parcurs educațional al studenților	22
Parcursul educațional anterior intrării în învățământul superior (Miruna Miulescu).....	22
Caracteristici ale programului de studiu urmat (Miruna Miulescu)	24
Parcurs universitar (Ancuța Plăeșu)	27
Planuri de viitor (Ancuța Plăeșu)	31
Condiții de locuire (Ana-Maria Dalu).....	36
Formele de locuire	36
Măsura în care studenții locuiesc în cămine studențești.....	40
Satisfacția față de condițiile de locuire	43
Veniturile, cheltuielile și percepția privind dificultățile financiare (Ciprian Fartușnic)	47
Veniturile studenților	47
Cheltuielile studenților.....	51
Dificultăți financiare	54
Situația studenților pe piața muncii (Irina Boeru).....	55
Experiențe de muncă ale studenților	55
Motivația pentru muncă a studenților	59
Student sau angajat?	60
Bugetul de timp al studenților (Oana Iftode)	63
Bugetul de timp în funcție de caracteristicile studenților.....	63
Bugetul de timp în funcție de tipologia studiilor	66
Satisfacția privind resursele de timp alocate pentru muncă și studii.....	69
Mobilitatea internațională a studenților (Octavia Borș, Violeta Caragea).....	72
Impedimente pentru mobilitățile de studiu, în opinia studenților.....	75
Destinațiile mobilităților de studii	79

Activități extracurriculare desfășurate în mobilitățile internaționale	80
Evaluarea calității studiilor (Ancuța Plăeșu)	81
Satisfacția față de programul de studii urmat.....	81
Evaluarea studiilor	82
Concluzii	91
Bibliografie.....	104

Introducere

Raportul de față valorifică rezultatele anchetei Eurostudent VI, parte a cercetării internaționale Eurostudent, desfășurată în România pentru a patra oară. La ancheta din acest al șaselea val au participat 28 de țări, aceasta desfășurându-se la nivel european în anii 2016-2018, culegerea datelor pentru România având loc în semestrul II al anului universitar 2016-2017.

Principalul obiectiv al proiectului Eurostudent este acela de a pune laolaltă date comparabile despre dimensiunea socială a educației terțiare din Europa, cu scopul de a obține informații relevante pentru conturarea politicilor legate de educația superioară, atât la nivel european, cât și în fiecare dintre țările participante. Studiul este centrat pe aspectele socio-economice ale vieții studenților și condițiile lor de viață, dar oferă informații și despre mobilitatea internațională temporară legată de studii.

La nivel internațional, cercetarea Eurostudent colectează date agregate ca indicatori ai diferitelor aspecte investigate, indicatori disponibili pentru totalul studenților dintr-o țară, cât și pentru o serie de subgrupuri diferențiate pe baza caracteristicilor socio-demografice, situației academice prezente și trecute și a condițiilor de locuire.

Proiectul este coordonat la nivel european de un consorțiu alcătuit din șapte organizații, coordonate de DZHW, Deutsches Zentrum für Hochschul und Wissenschaftsforschung din Hanovra, Germania. În România, cercetarea s-a desfășurat prin parteneriatul dintre două instituții subordonate Ministerului Educației Naționale, Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI), responsabilă pentru colectarea datelor, și Institutul de Științe ale Educației (ISE), responsabil de analiza datelor colectate, precum și de prelucrarea acestora pentru asigurarea comparabilității internaționale.

Aspecte metodologice

Ancheta Eurostudent presupune la nivel internațional chestionarea față în față, telefonică sau online a populației sau a unui eșantion din studenții fiecărei țări, pe baza unui chestionar comun agreat între țările participante, tradus și adaptat fiecărui context național.

Grupul țintă al cercetării sunt toți studenții înmatriculați într-un program de studii național considerat ca făcând parte din educația superioară. În cazul României, vorbim de studii de licență și studii de masterat, adică nivelele 6 și 7 ISCED 2011 (Clasificarea Internațională Standard a Educației). Au fost incluși studenți indiferent de naționalitatea lor, programul de studii urmat sau forma de proprietate a universității unde se desfășoară acest program (publică sau privată). Nu au fost incluși studenții care la momentul anchetei aveau studiile întrerupte, erau plecați într-o mobilitate internațională, studenții care urmează studii doctorale, studenții înscriși la forme de învățământ la distanță, precum și cei din învățământul militar.

De asemenea, au fost incluși în grupul țintă și studenții străini înmatriculați la un program de studii universitare din România, deși este de așteptat ca aceștia să fie subreprezențați în eșantionul final colectat, având în vedere disponibilitatea chestionarului exclusiv în limba română. Nu au fost incluși în eșantion studenții aflați în România temporar pentru studii, ca parte a unui program de mobilitate internațională.

În România, chestionarul a fost aplicat online unui număr de 4172 de studenți din 115 facultăți și 40 de universități, din 17 centre universitare diferite.

Eșantionul selectat este unul probabilist, stratificat și bi-stadial. Stratificarea s-a făcut în funcție de nivelul de studii (de licență sau master), forma de proprietate a universității (publică sau privată), orașul universitar, universitate și facultate. Într-o primă etapă au fost selectate aleator clustere definite de universitate-facultate-domeniu de licență / master, fiecare unitate având o probabilitate de selecție proporțională cu mărimea populației de studenți înmatriculați în aceasta în anul universitar vizat. Astfel, într-o a doua etapă au fost aleși aleator studenți din fiecare cluster selectat, putându-se urmări colectarea unui număr de egal de respondenți pentru fiecare cluster, indiferent de mărimea populației de studenți din acesta. Către studenții selectați pentru a face parte din eșantion s-a trimis o invitație electronică de a răspunde la chestionarul online.

Baza de date colectată a fost curățată și ponderată pentru ca structura acesteia să corespundă cu cea din populație în ce privește parametri relevanți ca sexul, grupa de vârstă, nivelul de studii, domeniul de studii și mărimea centrului universitar.

Caracteristici socio-demografice ale studenților

Vârsta studenților (Andreea Scoda)

Cei mai mulți dintre studenți aveau mai puțin de 22 de ani la momentul aplicării chestionarului (51%), vârsta medie pe întregul eșantion fiind de 24,2 ani.

În ceea ce privește tipul de tranziție de la studiile medii la cele superioare, se înregistrează o vârstă medie de 23 de ani pentru studenții cu tranziție directă de la liceu la facultate și o vârstă medie de 38 de ani pentru cei cu tranziție întârziată.

Tabel 1. Vârsta studenților, total eșantion și defalcat în funcție de tipul de tranziție de la liceu la facultate

Vârsta	Total eșantion	Tranziție directă	Tranziție întârziată
până în 22 de ani	51%	55%	1%
între 22-24 de ani	27%	29%	5%
între 25-30 de ani	9%	8%	13%
31 de ani și peste	13%	8%	81%
Total	100%	100%	100%

Vârsta medie a studenților înscriși în programe de studii universitare de licență, la momentul completării chestionarului, era de 24 de ani, iar a celor înscriși în programe de studii universitare de master era, conform așteptărilor, mai ridicată, de 27 de ani. Se constată, de asemenea, o pondere relativ ridicată a studenților cu vârste de peste 30 de ani (13% dintre cei înscriși în programe de licență și 18% dintre cei înscriși în programe de master). Aceasta se poate explica, pe de o parte, prin faptul că studenții nu se pot mulțumi doar cu diploma de licență, aceștia simțind nevoia de a se specializa într-un anumit domeniu, iar pe de altă parte, cerințele angajatorilor cu privire la nivelul de calificare al absolvenților au crescut în anumite domenii.

Tabel 2. Vârsta studenților, defalcat în funcție de nivelul programului de studii

Vârsta	Licență	Master	Licență și master integrat
până în 22 de ani	65%	2 %	61%
între 22-24 de ani	16%	61%	29%
între 25-30 de ani	5%	19%	8%
31 de ani și peste	13%	18%	2%
Total	100%	100%	100%

Sexul studenților (Andreea Scoda)

Datele administrative și statisticile oficiale¹ arată faptul că numărul studenților de sex feminin este mai mare față de numărul studenților de sex masculin. Astfel, 54% din populația de studenți din România este de sex feminin, iar 46% este de sex masculin.

Raportându-ne la vârsta respondenților și la sexul acestora, cea mai mare diferență între numărul studenților de sex feminin și numărul celor de sex masculin se înregistrează la categoria de vârstă sub 22 de ani (12 puncte procentuale), iar cea mai mică diferență se observă la studenții cu vârste de 30 de ani sau mai mari (unde ponderea studentelor este aproximativ egală cu cea a studenților). Este interesant de remarcat faptul că pentru categoria de vârstă 25-29 de ani, raportul dintre studenții de sex masculin și feminin se inversează, ponderea mai mare deținând-o cei de sex masculin.

Tabel 3. Sexul studenților defalcat pe grupe de vârstă

	< 22 de ani	22-24 de ani	25-29 de ani	30 de ani și peste
Feminin	56%	55%	45%	50%
Masculin	44%	45%	55%	50%
Total	100%	100%	100%	100%

Prin corelarea informațiilor referitoare la nivelul programului de studii și la sexul respondenților, se poate constata că ponderea fetelor este mai ridicată în cadrul programelor de studii universitare de licență - 52%, în cadrul celor de master - 57%, cât și în cazul celor

¹ În datele colectate populația feminină era suprareprezentată, acestea fiind ponderate în funcție de structura cunoscută a populației, inclusiv în funcție de sex și vârstă. Pentru datele privind structura populației am folosit statistici INS și Eurostat.

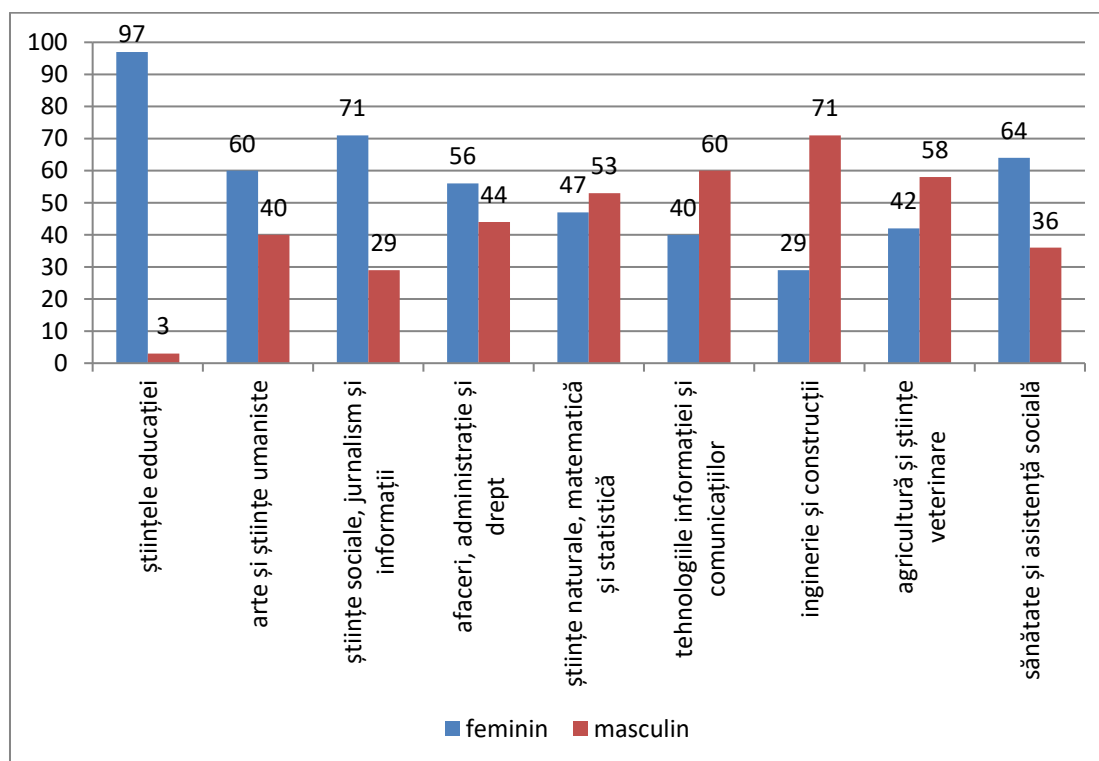
care studiază medicina, medicină veterinară și arhitectură (programe cu licența și masterul integrate) - 61%.

Tabel 4. Sexul studenților defalcat pe niveluri ale programelor de studiu

	Licență	Master	Licență și master integrat
Feminin	52%	57%	61%
Masculin	48%	43%	39%
Total	100%	100%	100%

Ponderea fetelor la anumite specializări este mai mare: științele educației - 97%, arte și științe umaniste - 60%, științe sociale, jurnalism și informații - 71%, afaceri, administrație și drept - 56% și sănătate și asistență socială - 64%, în timp ce studenții de sex masculin au o pondere mai mare la specializări precum științe naturale, matematică și statistică - 53%, tehnologiile informației și comunicațiilor - 60%, inginerie și construcții - 71%, agricultură și științe veterinare - 58%.

Figura 1. Sexul studenților, defalcat pe domenii de studiu

Țara în care s-au născut studenții și părinții acestora (Andreea Scoda)

Un alt item propus în această anchetă a vizat țara în care s-au născut studenții și părinții acestora. Rezultatele au evidențiat faptul că 96% dintre studenți sunt născuți în România, în timp ce doar 4% dintre aceștia au fost născuți în altă țară. Trebuie menționat că 1% dintre studenți au unul sau ambii părinți născuți în afara României. Această pondere nu înregistrează variații semnificative în funcție de sex sau grupa de vârstă.

De asemenea, investigația și-a propus să analizeze dacă limba întrebuințată de studenți este cea oficială a țării în care studiază. Potrivit datelor, 97% dintre cei chestionați au menționat că folosesc limba oficială a țării în care studiază, iar 3% dintre aceștia au menționat că utilizează alte limbi decât cea oficială (maghiară, romani, germană sau turcă). Această pondere nu înregistrează variații semnificative în funcție de sex sau grupa de vârstă.

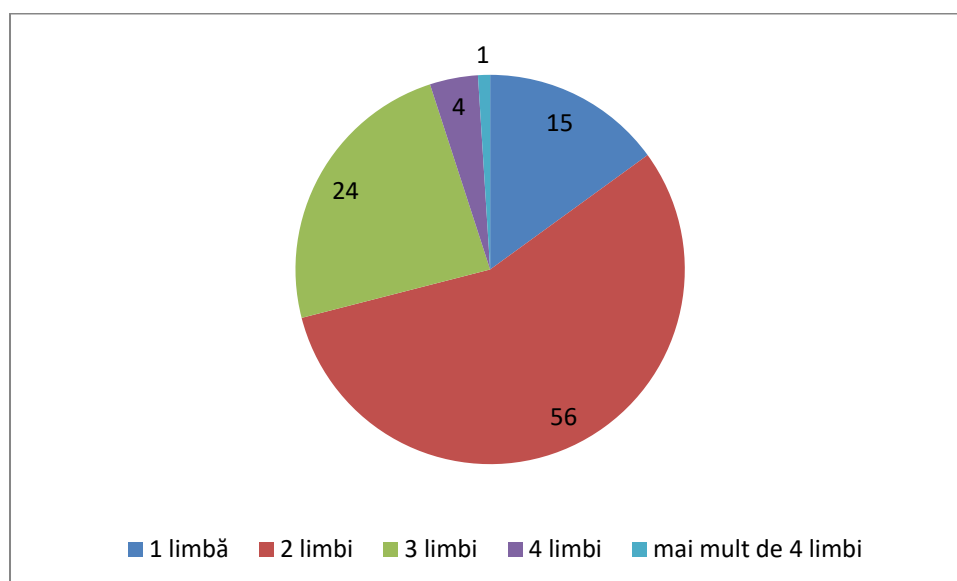
Competențe de vorbire și scriere (Lucian Voinea)

Competențele de vorbire și scriere ale studenților au fost investigate prin utilizarea unei întrebări cu răspunsuri pre-definite, opțiunile disponibile fiind în număr de cinci: 1, 2, 3, 4, respectiv mai mult de 4 limbi. Respondenții au indicat în câte limbi au competențe de vorbire și scriere „(foarte) bune”, limba sau limbile native (materne) fiind incluse.

Peste jumătate dintre studenți (56%) au declarat că stăpânesc (foarte) bine 2 limbi. Aproape un sfert (24%) au afirmat că stăpânesc 3 limbi, iar 15% o singură limbă. Cei care au declarat că vorbesc 4 sau mai multe limbi reprezintă 5% dintre studenți.

Dacă procedăm prin eliminarea din calcul a unei limbi, cea care este de presupus a reprezenta singura limbă nativă a mării majorități a respondenților, atunci vom avea o imagine mai clară a autoaprecierii studenților cu privire la competențele de comunicare în limbi străine: 80% stăpânesc 1-2 limbi străine, 15% cel mai probabil pot comunica fluent doar în limba maternă, iar 5% vorbesc fluent 3 sau mai multe limbi străine.

Figura 2. Numărul de limbi (inclusiv nativă/e) cunoscute de studenți (%)

În continuare, evidențiem câteva rezultate ale analizei datelor (cu limba nativă inclusă), defalcat, după diferite criterii.

După criteriul sex, vedem că studentele se autoapreciază a fi fluente în mai mare măsură decât studenții în 3-4 limbi (35% față de 21%). În ceea ce privește comunicarea în 1-2 limbi, studenții se apreciază a fi competenți într-o pondere mai mare decât studentele (79% față de 64%).

După criteriul studii superioare ale părinților, vedem că studenții proveniți din familii cu studii universitare (cel puțin unul dintre părinți) se autoapreciază în mai mare măsură a fi competenți la comunicarea în 3-4 limbi (33% față de 25%) și în mai mică măsură pentru comunicarea în 1-2 limbi (66% față de 74%). Așadar, cei care au cel puțin un părinte cu studii superioare se autoapreciază ca având competențe lingvistice mai bune decât cei ai căror părinți nu au absolvit studii universitare.

În raport cu domeniul de studiu, cei/cele care s-au declarat în mare măsură a poseda competențe lingvistice (3-4 limbi sau mai multe) studiază arte și științe umaniste (49% 3-4 limbi și 2% mai mult de 4 limbi) și sănătate și asistență socială (40% 3-4 limbi și 1% mai mult de 4 limbi).

Studenții care au avut tranziție directă la învățământul superior se autoapreciază în mai mare măsură a avea competențe lingvistice comparativ cu cei cu tranziție întârziată (29% față de 23% afirmă că vorbesc fluent 3-4 limbi).

Studenții care au urmat studii în afara României se autoapreciază a avea competențe lingvistice mai bune decât ceilalți; astfel, 78% (față de 27%) declară că vorbesc fluent 3-4 limbi, iar 3% (față de 0,5%) mai mult de 4 limbi.

Studentii mai în vârstă – de 30 de ani și peste – par a avea, în medie, competențe lingvistice mai reduse decât ceilalți, doar 20% dintre ei afirmând că vorbesc fluent 3-4 limbi (comparativ cu 28-31%, ponderea celorlalți).

În concluzie, studenții care se autoapreciază a avea competențe lingvistice mai bune (vorbesc fluent 3-4 limbi) provin, preponderent, din rândul următoarelor categorii: sunt de sex feminin, provin din familii cu studii superioare, studiază arte și științe umaniste, respectiv sănătate și asistență socială, au avut rută de tranziție directă la învățământul superior, au urmat studii în afara României, au sub 30 de ani.

Studenți părinți (Lucian Voinea)

Întrebați dacă au copii, 91% dintre studenții investigați au răspuns negativ, iar 9% pozitiv; la nivelul precedentului raport, Eurostudent V, ponderea studenților părinți a fost similară, de 8,5%.

La nivel european, datele arată o medie de 10% a studenților părinți. Ponderi similare României înregistrează Austria, Cehia, Slovacia (9%); maximul se înregistrează la nivelul Islandei – 33%, iar minimul la nivelul Italiei – 1%.

Cei care au declarat că au copii au următoarele caracteristici:

- au, preponderent, vârsta de peste 30 de ani sau sunt din categoria de vârstă 25-29 de ani;
- sunt în mai mare măsură de sex feminin (10% față de 7%);
- după domeniul de studiu, se remarcă o pondere mai mare a părinților în rândul celor care studiază științe ale educației (41% au copii); în rândul celor din științe sociale, jurnalism și informații ponderea este de 11%, iar în rândul celor din arte și științe umaniste, respectiv afaceri, administrație și științe juridice este de 9%;
- provin, predominant, din rândul celor cu intensitate mică sau medie a regimului de studiu – bugetul de timp alocat cursurilor și studiului personal (0-20 ore/săptămână pentru intensitate mică, respectiv 20-40 ore/săptămână pentru intensitate medie);
- au pondere însemnată în rândul celor cu tranziție întârziată (51% dintre aceștia au copii, comparativ cu 5% dintre cei cu tranziție directă);
- au pondere mai mare în rândul celor care își obțin singuri venitul (15%, comparativ cu 6% în rândul celor care depind de susținerea financiară a familiei);
- au, preponderent, părinți fără studii superioare (12%, comparativ cu 5% care au cel puțin un părinte cu studii superioare);

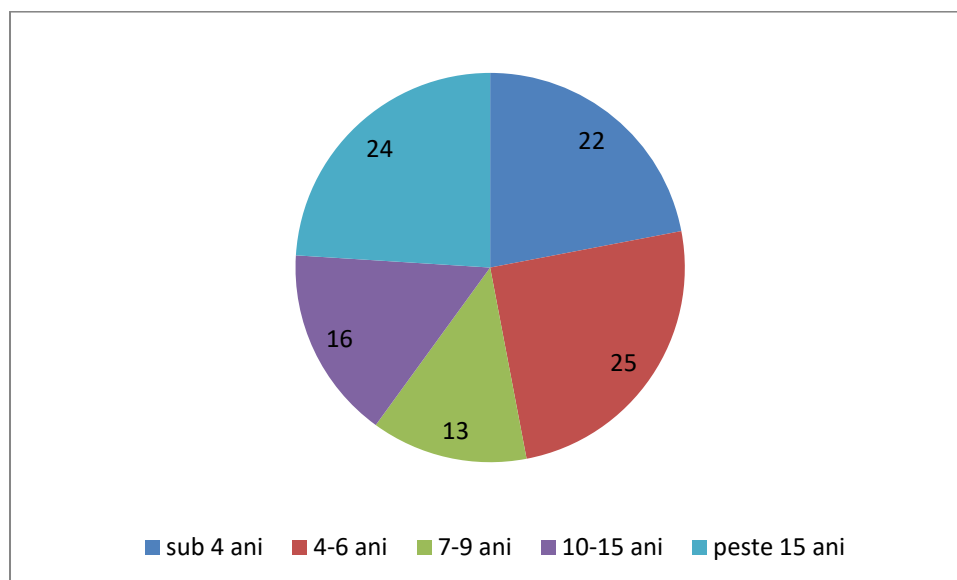
- provin, preponderent, din rândul celor care muncesc în decursul studiilor (19% în rândul celor care muncesc mai mult de 20 ore/săptămână, 12% în rândul celor care muncesc mai puțin de 20 de ore/săptămână);
- provin, preponderent, din rândul celor care nu locuiesc cu părinții (12%, comparativ cu 2% dintre cei care locuiesc cu părinții).

Întrebarea care a investigat vârsta celui mai mic dintre copiii studenților a avut răspuns deschis, respondenții specificând ei înșiși vârsta cerută.

Un sfert (25%) dintre studenții care au copii au declarat că vârsta celui mai mic este cuprinsă în intervalul 4-6 ani. Dintre studenții cu copii, aproximativ la fel de mulți sunt și cei ai căror copii au vârsta de peste 15 ani (24%) și sub 3 ani (22%). Restul au declarat că vârsta se încadrează în intervalele 10-15 ani (16%) și 7-9 ani (13%). Așadar, 47% au declarat că cel mai mic dintre copii are sub 6 ani, 13% că are între 7 și 9 ani, iar 40% că are peste 10 ani.

Indicatorii tendinței centrale cu privire la vârsta celui mai mic dintre copii arată următoarele informații: vârsta medie este de 10 ani, iar cea mediană de 7 ani. Abaterea standard este de 8 ani.

Figura 3. Vârsta celui mai mic dintre copiii studenților părinți (%)

Considerăm că este interesant de menționat că, în ceea ce privește distribuția studenților în funcție de vârsta celui mai mic dintre copii și a sursei venitului, datele arată că:

- ponderea celor cu copii sub 6 ani este mai mare în rândul celor care depind de susținerea financiară a familiei (60%, comparativ cu 30%);

- ponderea celor cu copii de peste 10 ani este mai mare în rândul celor care se auto-susțin financiar (54%, comparativ cu 27%);
- pentru cei cu copii de 7-9 ani, ponderile au valori similare – aproape 14%.

Totodată, analizând datele după criteriul deținerii de studii superioare de către părinții studenților, constatăm că:

- ponderea celor cu copii mai mici de 9 ani este mai mare în rândul celor proveniți din părinți cu studii superioare (80%, comparativ cu 55%);
- ponderea celor cu copii mai mari de 10 ani este mai mare în rândul celor proveniți din părinți fără studii superioare (45%, comparativ cu 20%).

Așadar, vârsta copiilor pare să coreleze negativ cu susținerea financiară a familiei și cu deținerea de studii superioare de către părinți: vârste mai mici se regăsesc în ponderi mai mari în rândul studenților proveniți din familii care îi susțin financiar și care au studii superioare, iar vârste mai mari se regăsesc mai des în rândul celor care provin din familii care nu îi (mai) susțin financiar și în care părinții nu au studii superioare.

Este foarte probabil ca o bună parte dintre studenții care se auto-susțin financiar și care nu au părinți cu studii superioare să-și fi întemeiat familia/să fi avut copii mai devreme decât ceilalți studenți și să fi trebuit să muncească de la vârste mai mici pentru a suplini lipsurile financiare. Totodată, este foarte posibil ca ei să fi avut și tranziție întârziată la învățământul superior, fiind prezenți pe piața muncii încă de dinainte de a fi devenit studenți.

Mediul socio-economic din care provin studenții (Oana Iftode)

În discursul politic european și național, abordarea istorică elitistă a învățământului universitar a fost treptat înlocuită de concepte precum egalitate, diversitate, democratizare, educație incluzivă și echitate participativă, rolul politicilor educaționale actuale fiind de a transpune aceste idei în măsuri concrete prin care sunt facilitate accesul și participarea la învățământ universitar tuturor categoriilor sociale. Acest deziderat este asumat ca una dintre prioritățile procesului de la Bologna prin dimensiunea socială pe care o declară (ESU, 2012, Parlamentul European, 2011, Ghigiu et. al, 2015, Hauschildt, Vögtle, Gwosć, 2018). În viziunea procesului Bologna, dimensiunea socială presupune acordarea de șanse egale și frecventarea cursurilor de învățământ superior de către grupurile defavorizate din punct de vedere social. Prin urmare, măsura echității participative este dată de reprezentarea (procentuală) în sistemul universitar, sub toate aspectele socio-economice, a tuturor grupurilor sociale de aceeași vârstă prezente în societate (Mühleck și Griga, 2010 apud Hauschildt, Vögtle, Gwosć, 2018).

Analiza impactului pe care statutul socio-economic al mediului de proveniență îl are pentru educația elevilor și studenților a demonstrat, prin studii repetate care au vizat sisteme de educație din țări diferite, o corelație semnificativă între statutul educațional al părinților și cel al studenților, din mai multe puncte de vedere. Una dintre constatări arată că studenții care provin din medii familiale fără experiență recentă de educație universitară ajung într-o măsură mai mică să accedă la studii universitare decât cei ai căror părinți au această experiență (Haim și Shavit, 2013 apud Hauschildt, Vögtle, Gwosć, 2018). Un alt efect al statutului socio-economic al părinților a fost observat în ceea ce privește alegerile pe care le fac studenții într-un sistem educațional universitar bazat pe stratificare verticală (niveluri de studiu) și orizontală (tipuri de instituții de învățământ superior, domenii de studii), în care participarea la educație universitară este valorizată diferit în funcție de prestigiul economic și academic, valoarea pe piața muncii, selectivitatea, rata de recrutare și de retenție (Marconi, 2015; Marginson, 2016; Triventi, 2013 apud Hauschildt, Vögtle, Gwosć, 2018).

Venitul și bunăstarea familiei sunt indicatori de status social care au un rol esențial în influența pe care mediul de apartenență o manifestă asupra parcursului educațional al copiilor. Datele Eurostudent descriu condițiile socio-economice ale mediului din care provin studenții prin doi indicatori – nivelul de educație al părinților și percepția studenților privind situația financiară a părinților.

Statutul educațional al părinților

Aproape două treimi dintre studenți (58%) provin din medii familiale fără experiență de studii superioare (ISCED 5, 6, 7 sau 8), mai mult de jumătate dintre aceștia având părinți care au liceul ca cel mai înalt nivel de studii atins. Comparativ cu media europeană (47%), România se situează astfel în rândul țărilor în care studenții provin mai ales din rândul categoriilor sociale cu studii medii. Grupa țărilor cu acest profil, din care mai fac parte, cu procente similare, Albania, Ungaria, Slovacia, Polonia, iar cu niveluri mai ridicate decât România – Malta, Portugalia, Italia, Turcia, reprezintă totuși doar aproximativ 30% din cele 28 de țări.

Dintre studenții cu cel puțin un părinte cu studii superioare (41%), peste jumătate au cel puțin un părinte cu studii de licență, cei care provin din familii în care cel puțin unul dintre părinți are studii de master fiind mai puțin reprezentați, iar cei care au cel puțin un părinte cu doctorat sunt într-o proporție foarte scăzută (2,5%), după cum era de așteptat.

Se observă, totodată, rate similare în ceea ce privește nivelul de educație al mamei și cel al tatălui, ceea ce reflectă o tendință de egalitate în ceea ce privește nivelul de studii în cuplu, în cazul familiilor studenților.

Rata de incidență a background-ului educațional universitar scade odată cu înaintarea în vârstă a studenților, cea mai scăzută fiind în rândul studenților de peste 30 de ani (28%).

Examinarea distribuției pe sexe nu arată o variație considerabilă, însă se observă că băieții provin în măsură ceva mai mare decât fetele din medii cu cel puțin un părinte cu studii superioare.

Statutul educațional al părinților este asociat pozitiv cu percepția asupra situației materiale a acestora. Astfel, 80% dintre studenții care au cel puțin un părinte cu studii universitare consideră că situația financiară a părinților este foarte bună, 64% o evaluează ca fiind bună, 41% - medie și doar 24%, respectiv 22%, apreciază că, din punct de vedere financiar, situația părinților nu este foarte bună sau chiar deloc bună.

Diferențele dintre mediile de proveniență ale studenților sunt puse în evidență și de corelația dintre nivelul de educație al părinților și sursele de venit de care depind studenții. Cu toate că, în general, studenții sunt întreținuți de părinți, se remarcă faptul că cei care provin din medii cu educație superioară depind în mult mai mică măsură de veniturile proprii sau de sprijinul provenit de la stat, decât cei care nu au stoc educațional universitar în familie. Aceștia din urmă sunt în mai mare măsură nevoiți să muncească pe perioada studiilor și să dedice mai mult de 20 de ore pe săptămână activităților aducătoare de venit.

Totodată, datele confirmă așteptările ca studenții care provin din medii fără educație universitară să se confrunte mult mai adesea cu dificultăți financiare decât cei care au cel puțin un părinte cu studii superioare.

În funcție de nivelul programului de studii, apar diferențe majore între studenții înscriși la programe de studii cu licență și master integrat (medicină, medicină veterinară și arhitectură) și cei înscriși în programe standard de licență sau master. Pentru prima categorie, procentul studenților care au cel puțin un părinte cu studii superioare este de 65%, comparativ cu 39%, respectiv 37% în cazul celor care urmează programe de licență sau master.

Domeniul de studii în care studenții cu background educațional universitar sunt cel mai slab reprezentați este, de departe, cel înscris în aria educațională (18%). Alt domeniu cu reprezentare mai redusă ține de științele naturii, matematică și statistică (30%). La polul opus se regăsește domeniul sănătate și asistență socială (62%). În cazul celorlalte arii de studii (științe umaniste și arte, științe sociale, jurnalism și comunicare, administrarea afacerilor și drept, TIC, inginerie și construcții, agronomie și medicină veterinară) procentele sunt de aproximativ 40%.

Corelațiile dintre starea materială a părinților și educația acestora, dar și dintre nivelul de studii al părinților și tipul programului sau domeniul de studiu al studenților, pun în

evidență faptul că studenții care au cel puțin un părinte cu studii superioare se regăsesc într-un procent mai mare în domeniul sănătății, ceea ce indică un prestigiu ridicat al acestei ramuri de studiu, care atrage în mare măsură studenți din straturi de status social mai înalt.

Un alt aspect privește intensitatea studiului și se referă la timpul săptămânal petrecut cu activități legate de studiu (asistare la cursuri predate și studiu individual): intensitate mare - mai mult de 40 de ore pe săptămână; intensitate medie - între 20 și 40 de ore pe săptămână; intensitate scăzută - între 0 și 20 de ore pe săptămână. Studenții care provin din medii cu experiență de educație universitară intră cu precădere în categoria celor care studiază mai mult de 40 de ore pe săptămână (48%) și mai puțin în categoria celor cu intensitate a studiului medie (40%) sau scăzută (33%).

După lungimea perioadei de tranziție de la liceu la facultate, ponderea studenților cu tranziție directă, care au cel puțin un părinte cu studii superioare (44%), este de peste 4 ori mai mare decât ponderea celor cu tranziție întârziată care provin din medii cu educație universitară (9%). Menționăm faptul că tranziția întârziată se referă la o perioadă mai mare de 12 luni între momentul absolvirii bacalaureatului și înmatricularea la facultate.

Comparând datele pentru studenții internaționali și studenții de naționalitate română, constatăm că studenții străini care vin să studieze în România sunt predominant din medii sociale cu nivel de educație superior, rata celor care au cel puțin un părinte cu studii universitare (76%) fiind aproape de două ori mai mare decât în cazul studenților din țara noastră (40%).

Bunăstarea materială a părinților

Raportat la întreaga populație de studenți, proporția celor care consideră că bunăstarea materială a părinților este foarte bună este redusă (2%), de două ori mai mică decât a celor care se situează la extrema cealaltă și care evaluează starea materială a părinților ca fiind foarte proastă (5%). Majoritatea studenților (56%) se regăsesc, conform propriilor aprecieri, într-un interval mediu în ceea ce privește bunăstarea materială a părinților.

Distribuția în funcție de vârstă arată că studenții de până în 22 de ani tind în proporție mai mare decât ceilalți să considere că provin din medii cu o bunăstare materială destul de bună, cei cu vârsta între 25-29 de ani tind în mai mare măsură decât restul să perceapă situația financiară a părinților ca fiind medie, iar cei de 30 de ani și peste sunt cei mai înclinați să aprecieze starea materială a părinților ca fiind destul de proastă. O posibilă explicație s-ar putea baza pe un efect al cercului social, implicând standarde de evaluare diferite, ținând cont de faptul că este vorba de o evaluare subiectivă care ia în calcul comparația cu „alte familii”.

O altă ipoteză ar putea pleca de la presupunerea unor niveluri diferite de competență în evaluarea financiară, cei de 30 de ani și peste fiind, poate, mai în măsură a face astfel de aprecieri.

În ce privește distribuția pe sexe, proporțiile sunt similare, mai puțin în cazul studenților care consideră că situația financiară a părinților este foarte proastă, rata fiind aproape dublă în rândul bărbaților (7%) comparativ cu femeile (4%).

Raportat la tipul de stoc educațional familial, deși rate similare de studenți consideră că situația financiară a familiei este medie, studenții fără stoc educațional universitar în familie tind să declare în mai mare măsură starea materială a părinților ca fiind precară. Astfel, doar jumătate de procent dintre aceștia cred că situația financiară a părinților este foarte bună și 10% dintre ei cred că este destul de bună, comparativ cu 5%, respectiv 26% în cazul studenților care au cel puțin un părinte cu studii superioare.

Totodată, studenții de la medicină, medicină veterinară și arhitectură (care sunt înmatriculați la programe universitare cu licență și master integrat) evaluează starea materială a părinților ca fiind destul de bună în mai mare măsură (24%), decât cei de la celelalte programe universitare - licență (17%) și master (13%).

În ceea ce privește relația dintre starea materială a părinților și domeniul de studiu la care sunt înscriși studenții, domeniul sănătate și asistență socială înregistrează procente mai ridicate de studenți care apreciază situația financiară a părinților ca fiind bună și foarte bună (30%).

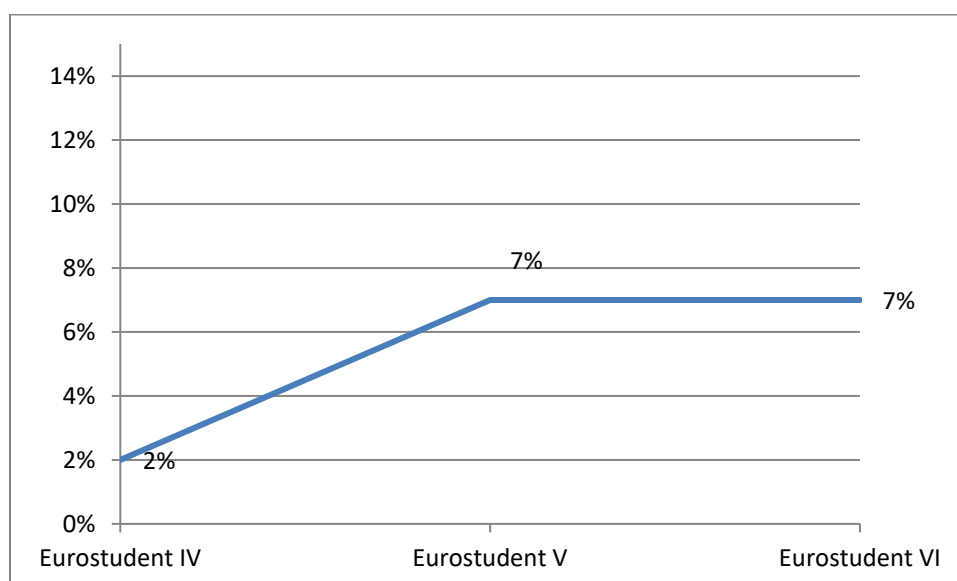
Studenți cu dizabilități (Otilia Apostu)

Caracteristici generale

Convenția privind Drepturile persoanelor cu dizabilități, ratificată în România prin legea 221/2010, Strategia națională „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități” 2016-2020 sunt documente de dată recentă care susțin și reglementează respectarea drepturilor fundamentale pentru persoanele cu dizabilități. Dreptul la educație este considerat ca unul dintre elementele esențiale, centrale, în documente internaționale și naționale referitoare la persoanele cu dizabilități. Cu toate acestea, practica arată că, în România, sistemul de educație necesită încă reforme pentru a face dovada integrării reale a persoanelor cu dizabilități (de la accesul în sistem al persoanelor cu dizabilități, până la absolvirea programelor de formare urmate).

Lipsa unor date, la nivel național, cu privire la studenții cu dizabilități înscriși în sistemul de învățământ superior din România, limitează cunoașterea cu privire la cuprinderea acestora în sistem, participarea lor la educația de nivel superior, respectiv absolvirea studiilor universitare. Astfel, datele obținute prin intermediul anchetei Eurostudent cu privire la studenții cu dizabilități sunt utile atât din perspectiva cunoașterii ponderii pe care studenții cu dizabilități o reprezintă la nivelul efectivelor de studenți, cât și din perspectiva dinamicii indicatorului, în timp.

Figura 4. Evoluția ponderii studenților cu dizabilități în învățământul superior

Sursa datelor: date Eurostudent 2009-2018

Datele obținute arată creșterea ponderii studenților cu dizabilități în totalul studenților înscriși într-o formă de educație din învățământul superior, fapt ce poate fi asimilat atât cu creșterea interesului tinerilor cu dizabilități pentru a urma o formă de educație și formare din învățământul superior, cât și cu creșterea facilităților pentru integrarea și participarea persoanelor cu dizabilități în învățământul superior. Studii aprofundate în acest sens sunt o necesitate la nivelul sistemului universitar din România.

Un aspect este evident: ponderea persoanelor cu dizabilități care frecventează învățământul superior este redusă, iar aceasta scade o dată cu avansarea în vârstă. Conform datelor de anchetă, 55% dintre studenții cu dizabilități au cel mult 22 de ani.

Dificultățile de acces al tinerilor cu dizabilități în învățământul superior, concomitent cu nevoia integrării profesionale și sociale, a dobândirii unei vieți independente de familia de origine (independență financiară, întemeierea unei familii, de exemplu) sunt determinante

pentru renunțarea tinerilor cu dizabilități la educație și formare universitară. Datele arată că, în general, tinerii cu dizabilități care continuă studiile în învățământul superior nu întrerup parcursul de educație și formare, ci urmează o tranziție directă, imediată.

Datele de anchetă arată că nu există o diferență semnificativă pe sexe, între studenții cu dizabilități. Chiar dacă domeniile de studiu mai bine reprezentate de studenții cu dizabilități sunt ingineria, construcțiile și IT-ul – domenii în care populația masculină este mai bine reprezentată – ponderile fetelor și băieților cu dizabilități, în totalul studenților pe sexe, nu diferă semnificativ.

Tipuri de dizabilitate

Participarea în învățământul superior a tinerilor cu dizabilități este semnificativ influențată de implementarea recomandărilor și măsurilor care vizează educația incluzivă, dar și de tipul de dizabilitate. Din categoria tipurilor de dizabilitate, cea mai bine reprezentată categorie (excluzând-o pe cea generală referitoare la „alte probleme de sănătate care se manifestă pe termen lung”) este cea a dizabilităților senzoriale (2,1%), urmată de cea a bolilor fizice cronice (1,3%).

Tabel 5. Ponderea studenților cu dizabilități, pe tipuri de dizabilitate

	% studenți
Boli fizice cronice	1,3
Probleme de sănătate mentală	0,4
Probleme locomotorii	0,8
Probleme senzoriale (vedere sau auz)	2,1
Tulburări / deficit de atenție	0,3
Alte probleme de sănătate care se manifestă pe termen lung	2,8
Studenți fără dizabilitate	93,3

Cât de evidentă este dizabilitatea

În comunitățile în care educația incluzivă se realizează deficitar, faptul de a avea o dizabilitate evidentă poate constitui un obstacol în acceptarea și integrarea în grup a acestor persoane. Acceptarea după o perioadă mai îndelungată de către grup sau lipsa de inițiativă din

partea persoanelor cu dizabilități în vederea integrării lor în grup sunt scenarii ipotetice valide. Acestea și altele similare fac pertinentă întrebarea referitoare la cât de evidentă este dizabilitatea pentru cei din jur. Corelat cu informații despre ușurința sau dificultatea persoanelor cu dizabilități de a se integra în grupuri, investigarea acestui aspect ar oferi informații utile pentru dezvoltarea unor mecanisme, practici de integrare a persoanelor cu dizabilități (în special vizibile) în comunități.

Conform datelor de anchetă, pentru aproape două treimi dintre studenții cu dizabilități, deficiența cu care se confruntă nu este vizibilă. Cea mai slab reprezentată este categoria în care dizabilitatea este imediat observabilă. În această categorie intră, în special, persoanele cu probleme locomotorii sau senzoriale. Slaba lor reprezentare la nivelul populației de studenți nu este determinată de slaba reprezentare la nivelul populației generale a persoanelor cu dizabilități vizibile. Conform datelor Autorității Naționale pentru Persoanele cu Dizabilități (ANPD), persoanele cu deficiențe fizice și senzoriale (și care sunt imediat observabile) reprezintă mai mult de o treime din populația persoanelor cu dizabilități. Nici lipsa de interes a persoanelor cu dizabilități pentru educație și formare în învățământul superior nu constituie un argument solid. Cele două categorii de dizabilitate menționate ca fiind vizibile sunt cele care presupun dotări adecvate pentru studenți (ex: rampe de acces, materiale și mijloace adaptate deficiențelor de vedere sau de auz etc.). Sistemul de învățământ superior din România este încă deficitar din acest punct de vedere, limitând participarea la educație în învățământul superior pentru tinerii care intenționează să-și continue parcursul de educație și formare.

Tabel 6. Ponderea studenților cu dizabilități, în funcție de cât de evidentă este dizabilitatea

	%
Dizabilitate observabilă imediat	15 %
Dizabilitate observabilă după o perioadă	20 %
Dizabilitatea nu este observabilă	65 %

Limite impuse de dizabilitate

Existența oricărei forme de dizabilitate presupune un efort de adaptare a persoanei la mediul în care trăiește. Această adaptare se realizează cu mai mare dificultate atunci când spațiul fizic și spațiul social nu sunt pregătite pentru a susține integrarea persoanelor cu

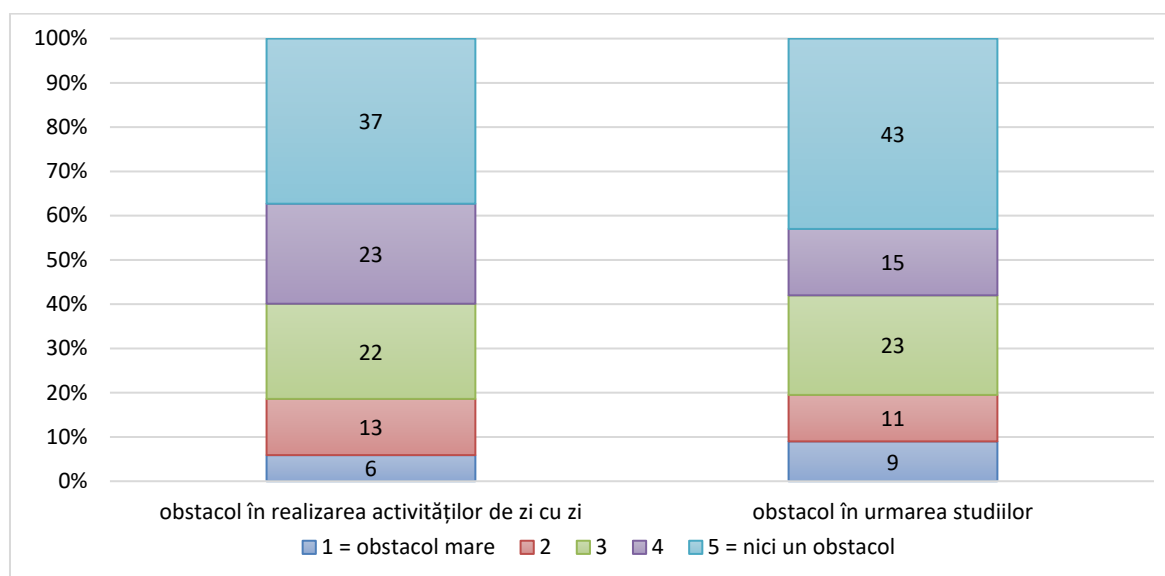
dizabilități. Nu este aici locul unor analize cu privire la dificultățile cu care se confruntă persoanele cu dizabilități în acțiunile lor curente din viața de zi cu zi sau în încercările de a beneficia de servicii garantate prin drepturile fundamentale ale omului (ca educație, sănătate etc.). Investigația realizată în rândul studenților s-a focalizat, din perspectiva limitării determinate de dizabilitate, la percepția asupra acestui aspect de către persoanele cu dizabilități. Au fost avute în vedere două aspecte: limitările resimțite în viața de zi cu zi, respectiv limitările resimțite în urmarea studiilor.

Din perspectiva limitărilor resimțite în realizarea activităților de zi cu zi, cei mai mulți dintre studenții cu dizabilități (37%) afirmă că dizabilitatea pe care o au nu constituie o limitare a acțiunilor curente din viața de zi cu zi. Ponderea celor care resimt dizabilitatea ca pe un obstacol în realizarea activităților curente scade o dată cu creșterea în intensitate a limitării resimțite. Studenții care se confruntă cu dificultăți mari în realizarea activităților de zi cu zi reprezintă 6% din populația de studenți cu dizabilități.

Din perspectiva limitărilor resimțite în urmarea studiilor, datele de anchetă arată o creștere a ponderii studenților care au dificultăți majore (9%). Mai mulți sunt, însă, și cei pentru care dizabilitatea nu constituie o limitare a parcursului educațional.

Din perspectiva limitărilor impuse de dizabilitate, nu există diferențe semnificative determinate de sex sau domeniul de studii, pentru cele două categorii de limite investigate prin anchetă.

Figura 5. Intensitatea limitărilor impuse de dizabilitate

Sprijin public sau instituțional primit de studenții cu dizabilități

Ancheta realizată în rândul studenților a avut în vedere și investigarea sprijinului pe care studenții cu dizabilități îl primesc din partea comunităților de apartenență sau a instituțiilor cu care interacționează. Investigarea sprijinului primit de studenții cu dizabilități prin intermediul prezentei anchete se realizează în manieră generală și din perspectiva aprecierilor subiective. Peste jumătate dintre studenții cu dizabilități afirmă că nu au nevoie de sprijin, public sau instituțional, pe parcursul studiilor. Aproape un sfert dintre respondenți consideră că sprijinul primit nu este suficient, iar cei care primesc sprijin public și instituțional și au un grad de satisfacție ridicat față de acest sprijin se regăsesc extrem de slab reprezentați la nivelul populației de studenți.

Tabel 7. Ponderea studenților care beneficiază de sprijin pentru deficiențe, pe parcursul studiilor, din totalul studenților cu dizabilități

	%
1 (foarte mult)	4 %
2	6 %
3	2 %
4	7 %
5 (deloc)	24 %
Nu are nevoie / nu vrea sprijin	57 %

Parcurs educațional al studenților

Parcursul educațional anterior intrării în învățământul superior (Miruna Miulescu)

Studii liceale

Analiza datelor privind țara în care respondenții au finalizat studiile ciclului liceal relevă prezența semnificativă (97%) a studenților care au urmat cursurile învățământului preuniversitar național înainte de intrarea la facultate.

Datele de anchetă evidențiază faptul că cei mai mulți dintre studenții internaționali sunt înscriși în sistemul superior de învățământ în domeniul de studiu agronomie și medicină veterinară (6%), în comparație cu domeniul afaceri și științe administrative și juridice, unde se înregistrează un procent de doar 2%.

Înmatricularea la facultate

Având drept moment de referință absolvirea bacalaureatului, datele obținute în urma anchetei bazate pe chestionar ne arată faptul că un procent semnificativ de studenți (87%) a avut parte de o tranziție directă, imediată către învățământul superior (au fost înmatriculați la facultate la mai puțin de 12 luni după absolvirea bacalaureatului). Pentru 6% dintre studenți perioada de timp dintre cele două momente este de 1-2 ani, iar proporția studenților cu tranziție întârziată (o perioadă mai mare de doi ani între absolvire și înmatriculare) a fost de 7%.

Tabel 8. Durata tranziției între absolvirea bacalaureatului și prima înmatriculare la facultate

	% studenți
mai puțin de 12 luni	87%
între 1 an și 2 ani	6%
mai mult de 2 ani	7%
Total	100%

În ceea ce privește sexul respondenților care au amânat înscrierea în învățământul superior mai mult de doi ani, se pot remarca diferențe de doar 1,5 puncte procentuale (studente – 6,2%, studenți – 7,7%). Însă, dacă analizăm diferențele între grupele de vârstă, putem constata că există diferențe substanțiale. Astfel, așa cum era de așteptat, ponderea cea

mai scăzută se înregistrează pentru cei până în 22 ani (de doar 0,1%), în timp ce la grupa de vârstă de peste 30 de ani, studenții cu tranziție întârziată ating un procent de 44%.

Tabel 9. Ponderile studenților în funcție de durata tranziției între absolvirea bacalaureatului și prima înmatriculare la facultate, defalcat pe grupe de vârstă

Durată tranziție	sub 22 ani	22 - 24 ani	25 - 29 ani	30 ani și peste
sub 2 ani	99,9 %	99 %	90 %	56 %
peste 2 ani	0,1 %	1 %	10 %	44 %
total	100%	100%	100%	100%

Experiența studenților pe piața muncii înainte de a intra în învățământul superior

Dintre studenții respondenți, peste două treimi (70%) au afirmat că nu au avut experiență pe piața muncii înainte de înmatricularea la facultate, în timp ce 15% dintre studenți au avut un loc de muncă permanent pentru cel puțin un an și au lucrat cel puțin 20 de ore pe săptămână, 2% au avut un loc de muncă permanent pentru cel puțin un an și au lucrat mai puțin de 20 de ore pe săptămână, iar restul de 13% au avut un loc de muncă, dar pentru mai puțin de un an.

Tabel 10. Distribuția studenților în funcție de experiențele de muncă anterioare primei înmatriculări la facultate

Experiențe de muncă anterioară	%
fără întreruperi cel puțin un an și cel puțin 20 h/săptămână	15%
fără întreruperi cel puțin un an și mai puțin de 20 h/săptămână	2%
mai puțin de 1 an	13%
fără loc de muncă înainte de începerea studiilor universitare	70%
Total	100%

Analiza pe sexe arată diferențe semnificative: numai 27% dintre studente au avut experiențe de muncă, în comparație cu 34% în rândul băieților studenți, care înainte de intrarea la facultate au avut un loc de muncă permanent sau temporar.

Tabel 11. Distribuția pe sexe a studenților în funcție de experiențele de muncă anterioare primei înmatriculări la facultate

Experiențe de muncă anterioară	fete	Băieți
fără întreruperi cel puțin un an și cel puțin 20 h/săptămână	14 %	18 %
fără întreruperi cel puțin un an și mai puțin de 20 h/săptămână	2%	2 %
mai puțin de 1 an	11%	14 %
fără loc de muncă înainte de începerea studiilor universitare	73%	66 %

Analiza după domeniul de studiu arată că procentul cel mai mare de studenți care nu au avut un loc de muncă înainte de începerea studiilor universitare sunt cei înscriși la facultățile din domeniul sănătății și asistenței sociale (84%), la polul opus situându-se cei din domeniul educației, unde doar 47% nu au avut nicio experiență de muncă.

Caracteristici ale programului de studiu urmat (Miruna Miulescu)

Mărimea localității unde studenții studiază

Datele administrative și statisticile oficiale arată că mai mult de jumătate dintre studenții din România (65%) studiază în centre universitare diferite de municipiul București. Astfel, 9% urmează un program de studiu în localități cu până la 100.000 de locuitori, 19% studiază în orașe cu 300.000 – 500.000 locuitori (de exemplu, Cluj, Timișoara, Iași, Constanța, Craiova, Galați), în timp ce cei mai mulți dintre studenți (37%) studiază într-o localitate cu numărul de locuitori cuprins între 100.000 și 300.000 (de exemplu, Brașov, Ploiești, Oradea).

De asemenea, un procent însemnat (35%) dintre studenți învață în București, efectivele substanțiale de studenți putând fi explicate prin prestigiul național și internațional al centrelor universitare, varietatea domeniilor de studiu la toate ciclurile, precum și prin posibilitatea de participare la numeroase programe de cercetare.

Domeniul de studiu

Următorul palier de analiză a privit repartizarea studenților în funcție de domeniul de studiu. Cei mai mulți studenți din eșantion urmează cursuri în domeniul ingineriei și construcțiilor (23%) și în domeniul de afaceri și al științelor administrative și juridice (18%).

Tabel 12. Distribuția studenților în funcție de domeniul de studiu

Domeniu de studiu	%
Educație	4
Arte și științe umaniste	9
Științe sociale, jurnalism și tehnologia informației	12
Afaceri, administrație și științe juridice	18
Științe naturale, matematică și statistică	5
Tehnologia informației și a comunicațiilor	8
Inginerie, industrie și construcții	23
Agronomie și medicină veterinară	6
Sănătate și asistență socială	13
Servicii	2

Ciclul de studii

În ceea ce privește ciclul de studii, 65% dintre studenții care învață în România urmează un program de studii la ciclul de licență, 21% dintre aceștia sunt înmatriculați la un program care aparține ciclului de master și 14% urmează un program de studii cu licență și master integrat (studii de medicină umană, veterinară sau arhitectură).

Tabel 13. Distribuția studenților în funcție de ciclul de studii

Ciclu de învățământ	%
Licență	66
Master	21
Licență și master integrat	13
Total	100

Finalizarea ciclului de studiu anterior înscrierii la programul actual de master

În ceea ce-i privește pe studenții care urmează un program masteral, țara în care respondenții au finalizat ciclul de studiu anterior înscrierii la programul actual de master este pentru mai puțin de 1% dintre studenți alta decât România, restul de peste 99% urmând cursurile unei instituții românești de învățământ superior. O posibilă explicație a acestei situații, în care mai puțin de 1% dintre respondenți au finalizat cursurile unei universități străine, este faptul că majoritatea celor care pleacă peste hotare nu se mai întorc pentru a-și

continua studiile în sistemul superior de învățământ din România, în pofida faptului că în România taxele de școlarizare sunt adesea mai mici decât în alte state.

Întreruperea traseului educațional înainte de începerea unui program masteral

Analiza datelor privind perioada de timp scursă între absolvirea programului de studiu anterior și înmatricularea la programul de master relevă prezența semnificativă a unui grup de studenți, și anume 82%, care se înscriu la cel de-al doilea ciclu din sistemul superior de învățământ în același an cu absolvirea ciclului de licență, având, așadar, o tranziție directă (fără întreruperi). În analiza pe sexe nu se remarcă diferențe semnificative: fetele studente au înregistrat un procent relativ mai mic în privința neîntreruperii traseului educațional universitar (81), față de băieții studenți (83%).

Tabel 14. (doar pentru studenții la master) Perioada de timp dintre absolvirea programului anterior și înscrierea la masterul curent

	%
Mai puțin de 1 an după absolvire	82%
Între 1 an și 2 ani după absolvire	4%
Mai mult de 2 ani de la absolvire	14%
Total	100%

De asemenea, cei mai mulți studenți care optează pentru o întrerupere între absolvirea unui program de studii și înscrierea într-unul de studii masterale, 14%, sunt cei care își întrerup continuarea studiilor universitare pentru mai mult de 2 ani.

Recunoașterea competențelor/experiențelor din afara sistemului formal de educație

Următorul aspect supus analizei vizează recunoașterea competențelor/experiențelor obținute în afara sistemului educațional obligatoriu, la admiterea la facultate și/sau pentru echivalarea creditelor necesare în vederea finalizării programului de studiu în care studenții sunt înscriși. În urma prelucrării datelor, s-a evidențiat faptul că mai mult de jumătate (69%) dintre respondenți nu s-au bucurat de recunoașterea competențelor dezvoltate în cadrul învățării nonformale sau informale. Dintre cei cărora le-au fost recunoscute aceste competențe/experiențe, pentru un procent de 25% aceasta a avut loc la admiterea la facultate, iar pentru 7% la echivalarea creditelor necesare în vederea finalizării programului de studiu.

Un alt palier de analiză poate fi considerat tipul domeniului de studiu. Astfel, recunoașterea competențelor dobândite în contexte nonformale ori informale pare să funcționeze mai bine la facultățile din domeniul serviciilor (în 53% din cazuri s-a realizat recunoașterea la admiterea la facultate), decât la cele din domeniul sănătății și asistenței sociale (în 15% din cazuri s-a realizat recunoașterea la admiterea la facultate și în 4% din cazuri pentru echivalarea creditelor necesare în vederea finalizării programului de studiu).

O posibilă explicație a acestei situații poate fi susținută de faptul că învățarea care are loc în contexte nonformale și informale nu urmează în mod explicit un curriculum și poate diferi ca durată, aceasta poate să nu conducă în mod automat la certificarea competențelor dobândite. De asemenea, recunoașterea competențelor dobândite în afara instituțiilor de învățământ formal este încă în stadiu incipient.

Lărgirea accesului la învățământul superior nu se realizează în România prin oferirea de rute alternative, așa cum se întâmplă în cele mai multe țări europene. Nu se constată măsuri de încurajare specială pentru frecventarea învățământului superior de către studenții mai în vârstă sau de către cei cu tranziție întârziată. Totuși, studenții mai în vârstă sau care au întrerupt un timp studiile reușesc să aplice „strategii de supraviețuire”, îmbinând în mai mare măsură decât media studiile cu munca.

Proporția studenților români cu experiență anterioară de muncă este deasupra câtorva țări vecine și chiar a unora din Occident, fiind și în creștere în ultimii ani. Totuși, ponderea studenților cu tranziție întârziată care alternează munca și studiile rămâne relativ scăzută la noi în țară.

Parcurs universitar (Ancuța Plăeșu)

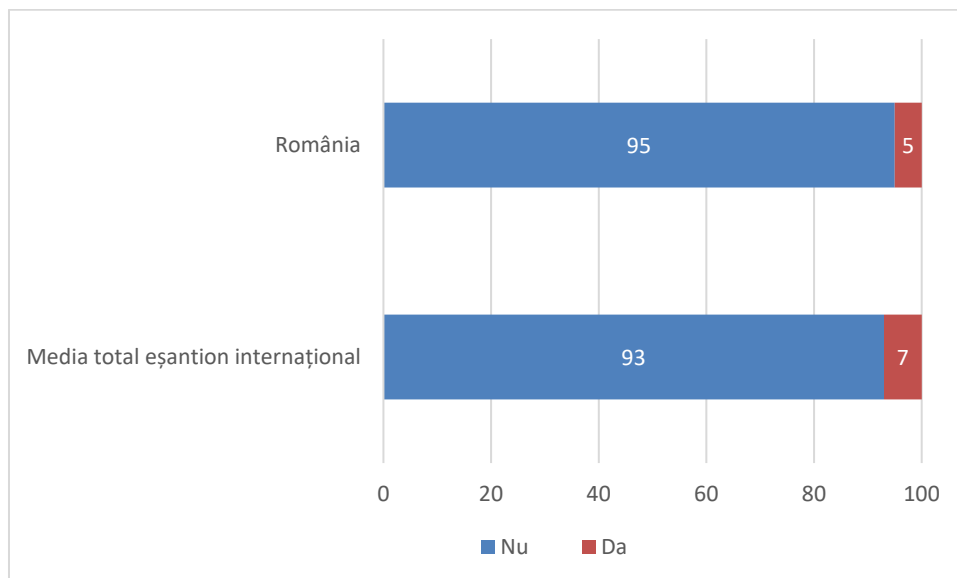
Întreruperea studiilor

Această secțiune analizează frecvența cu care studenții din România au întrerupt studiile pentru cel puțin un an, de la prima înscriere la facultate, precum și motivele acestei întreruperi, așa cum sunt ele percepute de către studenții respondenți. De asemenea, sunt puse în evidență caracteristicile socio-demografice ale studenților asociate unei frecvențe mai ridicate a întreruperii studiilor universitare.

În rândul țărilor europene incluse în cercetare, o medie de 7% a studenților respondenți declară că au întrerupt studiile universitare pentru cel puțin un an, medie situată între un minim de 2% în Slovacia și un maxim de 15% în Ungaria.

În România, 5% dintre studenți declară că au întrerupt studiile pentru cel puțin un an, de la prima lor înscriere la facultate.

Figura 6. De la prima înscriere la facultate, ați întrerupt vreodată studiile universitare pentru cel puțin un an? (%)

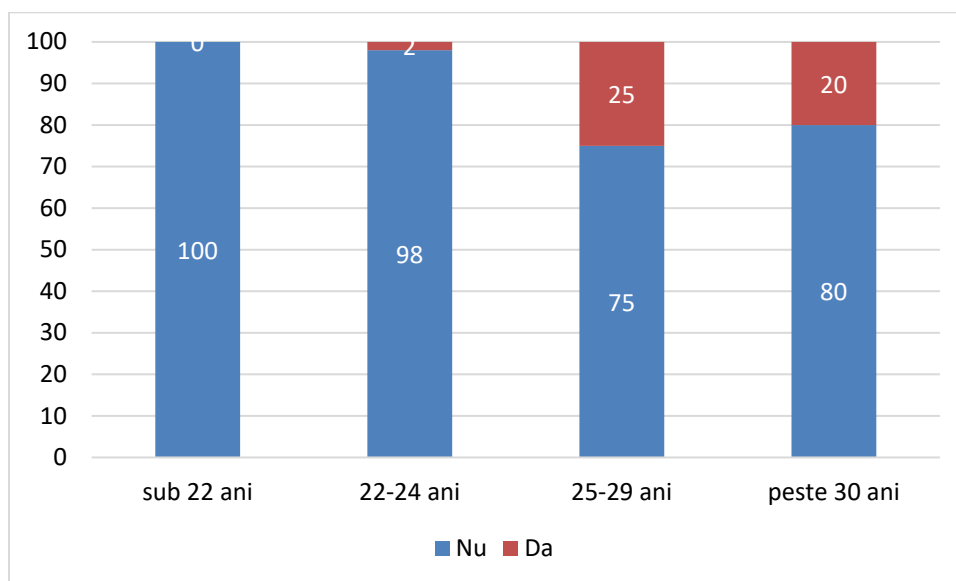

În general, la nivel european, studenții înscriși la programele de studii masterale declară mai frecvent decât cei de la programele de licență că au întrerupt temporar studiile. Acest tipar nu se aplică însă României (și nici Ungariei, Portugaliei, Maltei și Olandei), unde frecvența întreruperii studiilor de licență și a celor de master este relativ echilibrată, ba chiar ușor inversată față de mediile europene.

În România, studenții de sex masculin au asociat o frecvență mai ridicată a întreruperii studiilor, prin comparație cu cei de sex feminin (7%, față de 4%). La fel se întâmplă și în cazul celor dependenți de veniturile proprii, prin comparație cu cei dependenți de sprijinul familiei (peste 8%, față de aproape 5%). Sprijinul familiei își face simțită influența și din perspectiva statutului locuirii, astfel că studenții care locuiesc cu familia raportează mai rar întreruperi ale studiilor, decât cei care nu locuiesc cu familia (4%, față de 6%).

Statutul pe piața muncii este un alt factor care introduce variații în frecvența cu care studenții români își întrerup studiile universitare, astfel că, în vreme ce ponderea cea mai scăzută a întreruperii studiilor este specifică studenților care nu lucrează (2%), cei care lucrează sub 20 ore pe lună își întrerup studiile de 2 ori mai frecvent (având o frecvență a întreruperii de 4%), iar cei care lucrează peste 20 ore pe lună dublează ponderea acestora din urmă, cumulând frecvențe de 8% ale întreruperii studiilor universitare.

Figura 7. De la prima înscriere la facultate, ați întrerupt vreodată studiile universitare pentru cel puțin un an? (%)

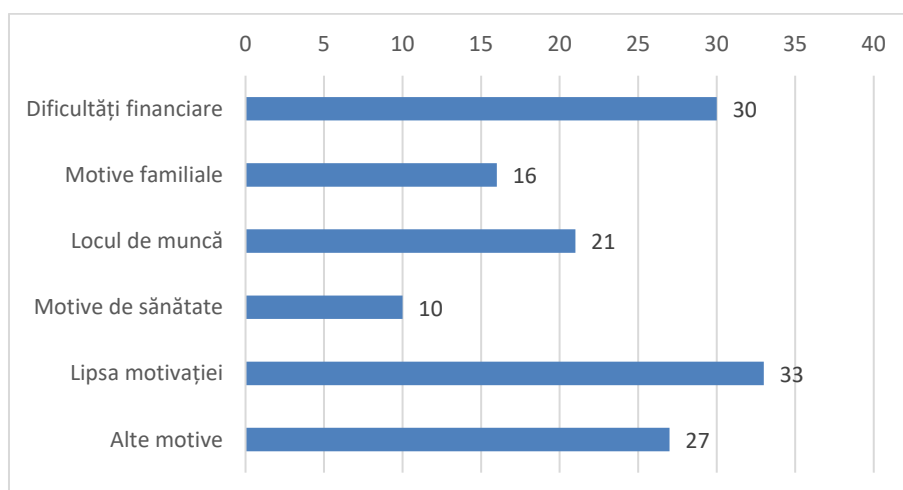

Studentii din grupa de vârstă 25-29 ani au asociat cea mai mare rată a întreruperii studiilor universitare (25%), urmați de către cei cu vârste peste 30 de ani (cu o rată a întreruperii studiilor de 20%). Studentii cu vârste sub 22 ani, aflați, cel mai frecvent, în întreținerea părinților, nu declară întreruperi ale studiilor, iar cei de 22-24 ani, au o frecvență foarte redusă a întreruperii studiilor. Această variație confirmă asocierea dintre întreruperea studiilor și asumarea de către studenți a unei vieți independente după vârsta de 25 de ani, cu riscurile aferente desprinderii de sprijinul familiei.

Motivele întreruperii studiilor

Investigarea motivelor care au condus la întreruperea studiilor pune în evidență un factor intrinsec, lipsa de motivație, care pare că determină cel mai frecvent întreruperea studiilor universitare, atât în România, cât și la nivel european.

Figura 8. Care au fost principalele motive ale întreruperii studiilor? alegeri multiple (%)

De altfel, întreg clasamentul primelor trei motive ale întreruperii studiilor, invocate de către studenții din România, este comun cu mediile la nivelul țărilor europene participante la studiu. Astfel, lipsa de motivație (invocată în România mai frecvent cu 2 puncte procentuale decât media eșantionului internațional) este urmată de dificultățile financiare (de asemenea invocate într-o pondere mai mare decât media la nivelul țărilor participante) și apoi de motive legate de locul de muncă (cu o pondere de astă dată mai redusă în România decât media europeană).

Lipsa motivației caracterizează în cea mai mică măsură studenții de peste 30 de ani (doar 26% dintre ei au această motivație pentru întreruperea studiilor universitare). Frecvența invocării dificultăților financiare ca motiv al întreruperii studiilor crește în schimb odată cu vârsta, cei cu vârsta între 22 și 24 de ani înregistrând o frecvență de 21%, iar cei mai maturi, de peste 30 de ani, o frecvență de 36% a acestei motivații a întreruperii studiilor. De asemenea, motivele familiale și cele legate de locul de muncă sunt cel mai frecvent invocate de studenții de peste 30 de ani.

Studentele au motive familiale pentru întreruperea studiilor mai frecvent decât studenții (28%, față de 7%), dar aceștia din urmă invocă mult mai frecvent lipsa motivației (40%, studenții, față de 23%, studentele).

Analizând motivele întreruperii studiilor în funcție de nivelul studiilor atins de părinții studenților (măsura în care cel puțin un părinte a absolvit studii superioare), se poate constata că un capital educațional redus al familiei de origine este asociat cu o creștere a frecvenței tuturor motivelor principale ale întreruperii studiilor de către studenți (cu 2 puncte procentuale pentru motive familiale și de sănătate, 4 puncte procentuale pentru lipsa de motivație, 6 puncte pentru motive legate de locul de muncă și 9 puncte procentuale în ceea ce privește dificultățile financiare).

Studenții dependenți de veniturile proprii invocă de două ori mai frecvent decât studenții dependenți de sprijinul familiei motive ale întreruperii studiilor legate de locul de muncă (25%, față de 12%) și mai puțin frecvent lipsa motivației (33%, față de 39%).

De asemenea, statutul locuirii studenților introduce diferențe în frecvențele motivelor întreruperii studiilor, astfel că studenții care nu locuiesc cu părinții înregistrează frecvențe mai mari decât cei care încă locuiesc cu părinții, pentru toate cele patru motive principale ale întreruperii studiilor universitare.

În concluzie, deși ponderea studenților din România care și-au întrerupt studiile este relativ scăzută (respectiv 5%, medie situată cu două puncte procentuale sub media țărilor participante la studiu), motivele principale invocate de studenții care au avut o astfel de

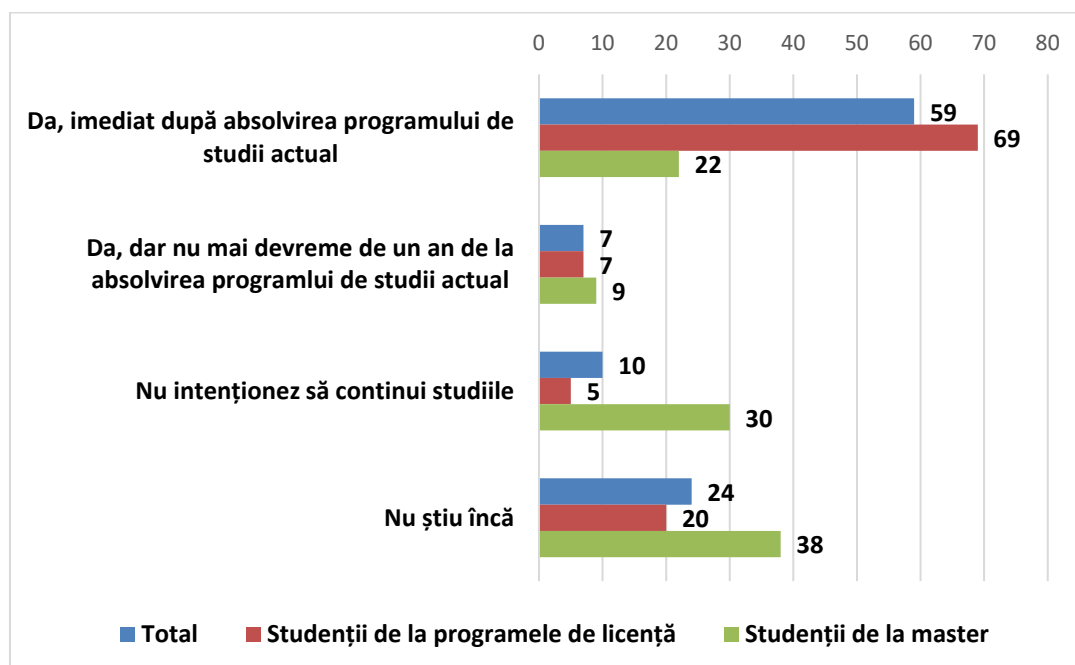
întrerupere conduc la câteva concluzii interesante. Astfel, lipsa de motivație, care caracterizează în primul rând studenții cu vârste sub 24 de ani, este un factor care afectează profund performanța educațională, iar plasarea acestui factor în topul motivelor întreruperii studiilor universitare necesită investigații suplimentare, care să fundamenteze intervenții pentru ameliorarea acestei probleme. Analiza celorlalte motive care întrunesc frecvențe de peste 20% conduce la conturarea unei categorii dezavantajate de studenți, expuse întreruperii sau chiar abandonului studiilor. Aceștia sunt proveniți în special din familii cu un capital educațional scăzut, dependenți de veniturile proprii, care nu locuiesc cu părinții și au un loc de muncă în timpul studiilor universitare.

Planuri de viitor (Ancuța Plăeșu)

Continuarea studiilor

Majoritatea studenților români participanți la studiu doresc să-și continue studiile, cei mai mulți într-un interval de un an de la finalizarea programului urmat, alții, mai târziu. Un sfert dintre studenți sunt indeciși în această privință și o zecime dintre ei sunt hotărâți să-și încheie parcursul educațional odată cu finalizarea programului curent de studii.

Figura 9. Doriți să vă continuați studiile după absolvirea programului de studii pe care îl urmați în prezent? (%)

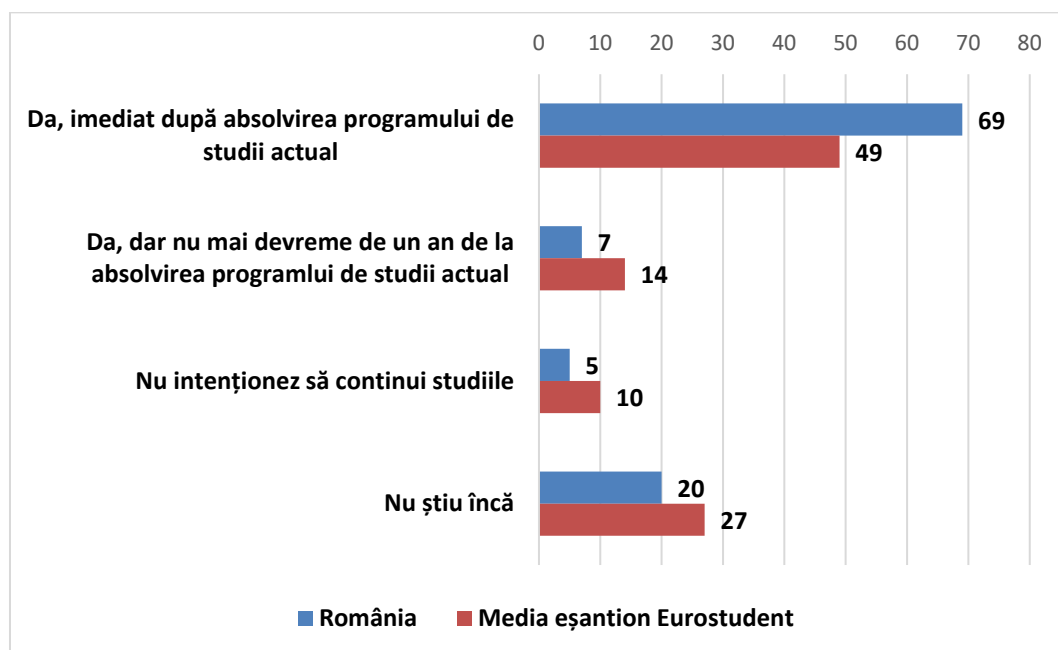
Studenții care urmează programe de studii de licență, în mod firesc, doresc continuarea studiilor într-o măsură mult mai mare (69-76%) decât cei înscriși la programe de master (22-31%), aceștia din urmă având la dispoziție fie schimbarea traiectoriei profesionale

prin parcurgerea unui program de studii dintr-un alt domeniu, fie aprofundarea prin studii de formare profesională sau doctorat, toate aceste variante deschise absolvenților de master fiind alegeri mai puțin frecvente. Faptul că aproape 40% dintre studenții de la programele de master nu știu încă dacă vor continua studiile arată că absolvirea unui astfel de program nu oferă oportunități de ocupare clare, studenții fiind încă indeciși în ce direcție vor merge după absolvire.

Puțini (5%) dintre studenții înscriși într-un program de licență nu intenționează să continue studiile, iar 20% nu sunt hotărâți încă dacă vor opta pentru această variantă.

Privind datele dintr-o perspectivă comparativă la nivel internațional, România se remarcă, alături de alte câteva țări din Europa de Est (Slovacia, Croația, Polonia și Cehia), prin cele mai ridicate ponderi ale studenților de la programele de studii de licență care intenționează să continue studiile (65-70%). La polul opus se situează state precum Estonia, Irlanda, Letonia și Lituania, unde ponderea studenților care doresc continuarea studiilor după ciclul de licență este sub 30%.

Figura 10. (doar studenții înscriși într-un program de licență) Doriți să vă continuați studiile după absolvirea programului de studii pe care îl urmați în prezent? (%)

Variația intenției de continuare a studiilor în funcție de grupa de vârstă este semnificativă, cu nivele maxime pentru studenții cu vârste sub 22 de ani (74% doresc continuarea studiilor imediat după finalizarea studiilor de licență) și nivele minime pentru cei de peste 30 de ani (48% dintre ei au aceste intenții).

La nivelul întregului eșantion internațional, planurile studenților de la programe de licență, de a continua studiile, variază în funcție de backgroundul educațional (măsura în care cel puțin un părinte are studii superioare). În aproape toate țările incluse în cercetare, continuarea directă a studiilor este mai frecvent planificată de către studenții având cel puțin un părinte cu studii superioare. România păstrează această tendință, dar se află (alături de Suedia și Irlanda) între țările cu cele mai mici diferențe ale intenției de continuare a studiilor (între 1 și 3 puncte procentuale, 3 puncte în cazul României), între categoriile de studenți având părinți cu/fără studii superioare.

Studenții aflați în întreținerea familiei plănuiesc mai frecvent cu 7 puncte procentuale, decât cei care se întrețin singuri, să continue studiile imediat după absolvirea programului curent (70%, față de 63%).

Pe măsură ce studenții sunt mai ocupați cu un loc de muncă, intenția lor de a continua studiile imediat după finalizarea programului curent scade. Astfel, dacă ponderea celor care au aceste intenții în categoria studenților care nu lucrează este de 72%, această pondere scade la 69% pentru studenții care lucrează sub 20 de ore pe săptămână și mai departe la 63% pentru cei care au un loc de muncă ce le ocupă peste 20 ore pe săptămână.

Dificultățile financiare afectează și ele intenția studenților de a continua imediat studiile de licență, existența acestor dificultăți conducând la o rată mai scăzută cu 5 puncte procentuale a celor care doresc continuarea studiilor.

Continuarea studiilor – unde?

Studenții care au declarat că au în plan continuarea studiilor (imediat după absolvirea programului de studii curent sau mai târziu), au fost mai departe întrebați unde doresc să continue studiile, în țară sau în străinătate. La nivelul eșantionului internațional Eurostudent, media studenților de la programele de licență care doresc să continue studiile în străinătate este de 12%, cu valori mai mari, în toate țările, pentru studenții având cel puțin un părinte cu studii superioare (cu o medie de 15%).

În România, 71% dintre studenții care plănuiesc continuarea studiilor doresc să facă acest lucru în țară, 8%, în străinătate, iar 20% nu sunt încă hotărâți.

Studenții cu vârsta peste 30 de ani doresc să continue studiile în țară într-o proporție de 95%, iar cei sub 22 ani, într-o proporție de 65%. Aceștia din urmă nu intenționează să continue studiile în străinătate într-o pondere mult mai mare decât media, ci sunt mult mai frecvent nehotărâți în legătură cu acest aspect.

Studentele au intenția de a continua studiile în străinătate mai frecvent cu 3 puncte procentuale decât studenții. Backgroundul educațional al părinților introduce variații

importante în ceea ce privește destinația pentru continuarea studiilor: studenții având cel puțin un părinte cu studii superioare înregistrează o pondere cu 8% mai mare a intenției de continuare a studiilor în străinătate, comparativ cu ceilalți studenți.

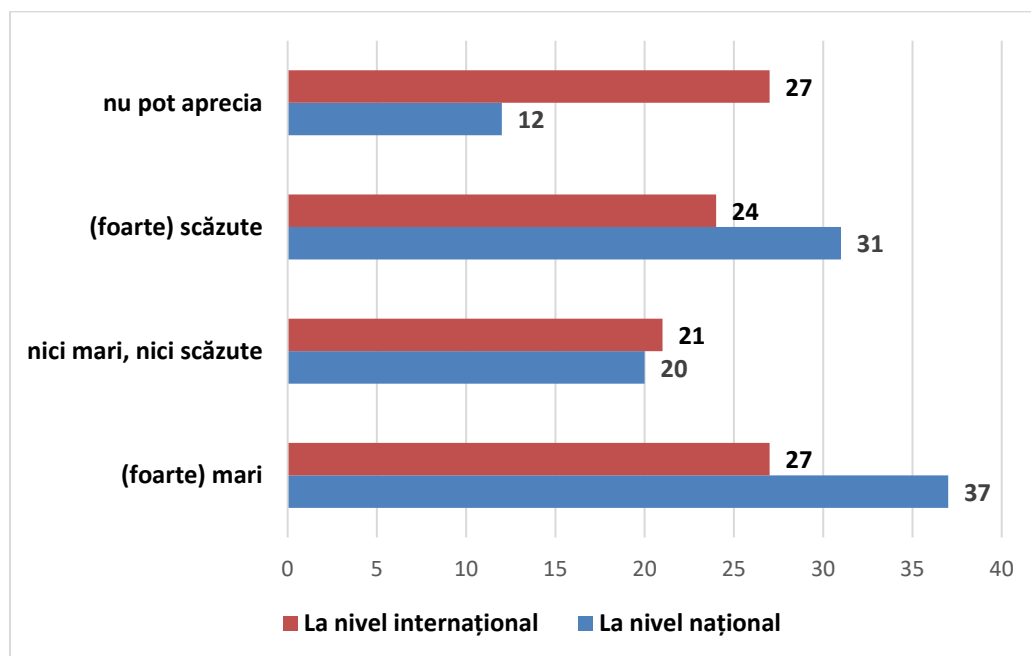
Studenții care se întrețin singuri se văd mai frecvent continuându-și studiile în țară (80% dintre ei au acest plan), decât cei dependenți de veniturile familiei (72%), care sunt mult mai frecvent indeciși. De asemenea, dintre respondenții care au un loc de muncă unde lucrează peste 20 ore pe săptămână, doar 6% intenționează să studieze în străinătate, față de 11% dintre cei care lucrează sub 20 de ore săptămânal.

Dintre cei 9% care doresc să continue studiile în străinătate, cei mai mulți își îndreaptă planurile către țări dezvoltate, occidentale. Țările vizate ca destinație sunt, în ordinea frecvenței: Franța, Germania, SUA, Marea Britanie, Italia, Spania ș.a.

Șansele de ocupare

Autoevaluarea șanselor de ocupare pe piața muncii, pe baza competențelor dobândite pe parcursul studiilor, s-a realizat prin utilizarea unei scale de 5 trepte, unde 1 = foarte mari și 5 = foarte scăzute.

Figura 11. Având în vedere competențele obținute pe parcursul studiilor pe care le urmați în prezent, cum evaluați șansele dvs. de angajare după absolvire? (procente cumulate)

Studenții apreciază într-o proporție de 37% că au șanse mari de ocupare pe piața internă a muncii, și de 27%, în ceea ce privește piața internațională. Aproximativ 20% dintre ei consideră că șansele lor sunt nici mari, nici mici, atât pe piața internă cât și pe cea externă. Cei care consideră că au șanse scăzute pe piața muncii sunt mai sceptici față de șansele lor de

angajare în țară, decât în străinătate (31%, față de 24%). O pondere importantă a studenților români (27% dintre aceștia) nu pot aprecia șansele lor la un loc de muncă în străinătate, iar 12%, în țară.

Studenții cu un background educațional ridicat în familie cred mai puțin decât ceilalți în șansele lor de angajare pe piața internă a muncii (36%, față de 39%, consideră că au șanse mari), în schimb sunt mai încrezători în șansele de angajare în străinătate, prin comparație cu ceilalți (30%, față de 24%, consideră că au șanse mari pe această piață).

Studenții care urmează studii de master înregistrează o frecvență mai mare decât a celor de la programe de licență a opiniilor optimiste în raport cu șansele de angajare atât la nivel național (42%, față de 35%, consideră că au șanse mari pe piața internă a muncii), cât și la nivel internațional (28%, față de 25% , consideră că au șanse mari pe piața internațională a muncii).

Dificultățile financiare afectează încrederea studenților în șansele de angajare după absolvire, atât pe piața internă a muncii, cât și pe cea internațională. Astfel, 29% dintre studenții cu dificultăți financiare consideră că au șanse reduse de angajare în străinătate (față de numai 22% dintre cei fără dificultăți financiare), iar 30% dintre ei cred că au șanse mari să-și găsească de lucru în țară (față de 42% dintre cei fără dificultăți financiare).

Condiții de locuire (Ana-Maria Dalu)

Evaluarea de către studenți a condițiilor de locuire a fost realizată prin intermediul următorilor indicatori:

- ✓ formele de locuire (persoanele cu care studenții locuiesc în timpul semestrelor universitare, în timpul săptămânii, de luni până vineri),
- ✓ gradul de locuire în căminele studențești,
- ✓ satisfacția față de unele aspecte legate de condițiile de locuire (costurile estimative alocate locuirii, locul în care se află locuința, condițiile generale ale locuirii și timpul petrecut pe drum, între casă și facultate).

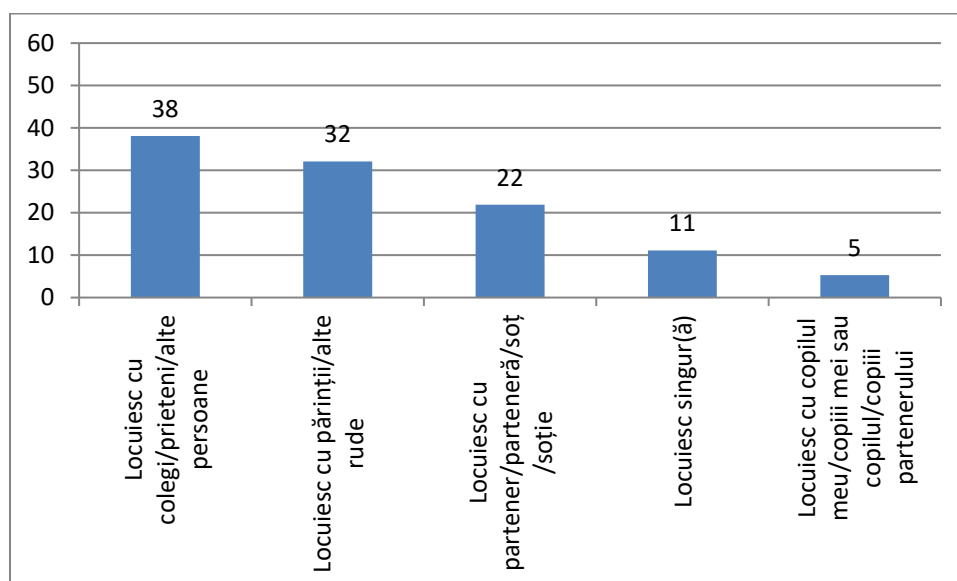
Analiza răspunsurilor studenților la întrebările legate de condițiile de locuire este realizată prin luarea în considerare a următorilor parametri: situația generală, înregistrată în cadrul fiecărui indicator, și distribuția răspunsurilor în funcție de anumite caracteristici socio-demografice: grupa de vârstă, sexul, nivelul educațional al părinților, tipul programului de studii, dependența de sursele de venit, dificultățile financiare etc.

Datele sunt relevante pentru cunoașterea situației locuirii studenților, informații de care autoritățile responsabile ar trebui să țină cont în elaborarea politicilor privind condițiile de locuire ale studenților, acordarea burselor pentru studenți și a altor forme de sprijin etc.

Formele de locuire

Rezultatele sondajului de opinie au evidențiat faptul că, în timp ce aproximativ o treime dintre studenți locuiesc cu părinții sau alte rude, marea majoritate, peste 75% (procente cumulate), se regăsesc în alte forme de locuire: astfel, cei mai mulți dintre studenți, peste 38%, locuiesc cu colegi/prieteni sau alte persoane, fiind urmași de cei care locuiesc cu partenerul de cuplu (soț/soție), și anume, aproximativ o cincime; locuiesc singuri aproximativ 10% dintre studenți (menționăm faptul că, la întrebarea privind formele de locuire, studenții au avut posibilitatea de a oferi răspunsuri multiple, motiv pentru care, însumarea procentelor depășește 100%).

Figura 12. Cu cine locuiți în timpul semestrului, de luni până vineri? (răspuns multiplu)

Comparând rezultatele obținute cu cele din anii anteriori (2011, 2014), constatăm că, în general, situația se menține, atât în ceea ce privește ponderea studenților care declară că locuiesc cu părinții (care înregistrează o ușoară scădere), cât și în privința celorlalte variante, variațiile procentuale fiind relativ mici.

În funcție de anumite caracteristici socio-demografice, situația locuirii studenților prezintă anumite particularități.

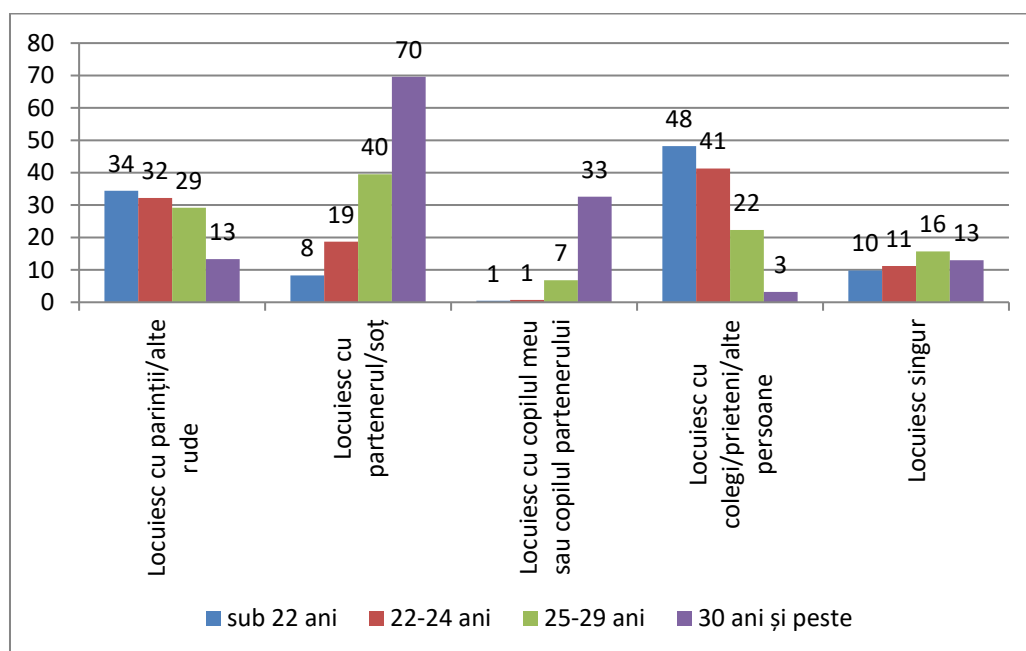
Formele de locuire în funcție de grupa de vârstă

Odată cu creșterea grupe de vârstă, constatăm o creștere semnificativă a ponderii studenților care locuiesc cu partenerul/soțul/soția, ajungându-se la aproximativ 70% pentru grupa de vârstă 30 de ani și peste. Corelativ, pe măsură ce grupa de vârstă crește, scade semnificativ procentul studenților care declară că locuiesc cu colegi/prieteni/alte persoane, ajungând, de la aproximativ 50% în cazul celor sub 22 ani, la aproximativ 3% în cazul celor de 30 ani și peste.

Pentru studenții care declară că locuiesc cu părinții/alte rude, procentele sunt relativ apropiate (aproximativ 30%) pentru toate grupele de vârstă, cu excepția celor de 30 ani și peste, care înregistrează valori mult mai mici (aproximativ 13%).

Rezultatele cercetării au arătat că procentul studenților care afirmă că locuiesc singuri se menține între 10-15%, pentru toate grupele de vârstă.

Figura 13. Formele de locuire în funcție de grupa de vârstă (%)

Comparativ cu rezultatele de cercetare din anul 2014, constatăm că tendințele se mențin și la nivelul anului 2017, înregistrând însă, pentru anumite grupe de vârstă, unele diferențe procentuale mai importante; astfel, dacă în 2014 în grupa de vârstă 22-24 ani locuiau cu părinții peste 40% dintre studenți, în 2017, în aceeași grupă de vârstă procentul celor care declară că stau cu părinții scade cu 10 puncte procentuale; diferențe importante, de aproximativ 10 puncte procentuale, între rezultatele obținute în 2017 și cele din 2014, găsim și în privința studenților din grupele de vârstă 22-24 ani (19% față de 11%) și 25-29 ani (40% față de 30%), care locuiesc cu partenerul/soțul.

Formele de locuire în funcție de sex

Datele de cercetare arată că nu se înregistrează diferențe importante în distribuția răspunsurilor, în funcție de sexul respondenților.

Însă, spre deosebire de rezultatele din studiul anterior (2014), de această dată constatăm o scădere extrem de importantă a bărbaților care declară că locuiesc cu părinții, și anume, de la peste 60% în 2014, la 30% în prezentul studiu. De asemenea, rezultatele prezentului studiu arată o ușoară creștere a ponderii bărbaților care locuiesc cu partenera/soția, față de perioada anterioară, de la 13% în 2014 la 19% în 2018.

Formele de locuire în funcție de nivelul programului de studii

Rezultatele sondajului arată că pe măsură ce nivelul de studii crește, ponderea celor care locuiesc cu partenerul/soțul este mai mare; astfel, dacă în cazul studenților care urmează

programe de studii de licență procentul celor care locuiesc cu partenerul/soțul este de 20%, în cazul studenților de la master ponderea acestora este de 32%.

De asemenea, se constată diferențe în privința formelor de locuire, în funcție de tipul programului de studii: ponderea studenților care locuiesc cu colegi/prieteni sau alte persoane este invers proporțională cu nivelul de studii: dacă în rândul studenților care urmează programe de studii de licență ponderea celor care locuiesc cu colegi/prieteni sau alte persoane este de 40%, în rândul studenților de la master aceasta este de numai 29%.

Indiferent de nivelul programului de studii, un procent ridicat de studenți declară că locuiesc cu părinții (34% în cazul studenților care urmează programe de licență și 30% în cazul celor de la master), încadrându-se astfel în tendința generală înregistrată în rândul tinerilor, și anume, de a amâna vârsta la care aceștia își pot permite să opteze pentru variante de locuire independentă. Conform Barometrului de Opinie Publică – Tineret 2016, șansa tinerilor de a avea o locuință corespunzătoare reprezintă o problemă și reprezintă o problemă foarte serioasă pentru marea majoritate a tinerilor (peste 70% procente cumulate).

Formele de locuire în funcție de sursa de venit

În funcție de sursa de venit, se constată că studenții care declară că sunt dependenți de sprijinul familiei locuiesc, în principal, cu colegi/prieteni/alte persoane (44%) sau cu părinții/alte rude (32%); dintre cei care afirmă că sunt dependenți de propriile venituri, peste o treime (36%) locuiesc cu partenerul/soțul, fiind urmați de cei care locuiesc cu colegii (28%) și cei care locuiesc cu părinții (24%). Deși dependența de suportul public (burse studentești, alocații etc.) este menționată de un număr redus de studenți, totuși, la acest tip de sprijin apelează cei care locuiesc cu colegi/prieteni/alte persoane.

Formele de locuire în funcție de ocupare

Dintre studenții care nu lucrează, aproape jumătate locuiesc cu colegi/prieteni/alte persoane, iar peste o treime declară că locuiesc cu părinții. Studenții care au un job plătit și care lucrează mai mult de 20 ore/săptămână locuiesc, în proporție de peste 40%, cu partenerul/soțul, fiind urmați de cei care locuiesc cu părinții (27%) și cei care locuiesc cu colegi/prieteni/alte persoane (peste 20%). Întrucât numărul studenților care lucrează până la 20 ore/săptămână este redus, nu s-a analizat ponderea acestora în funcție de formele de locuire.

Formele de locuire în funcție de situația financiară

Situația financiară nu induce diferențe în privința formelor de locuire ale studenților.

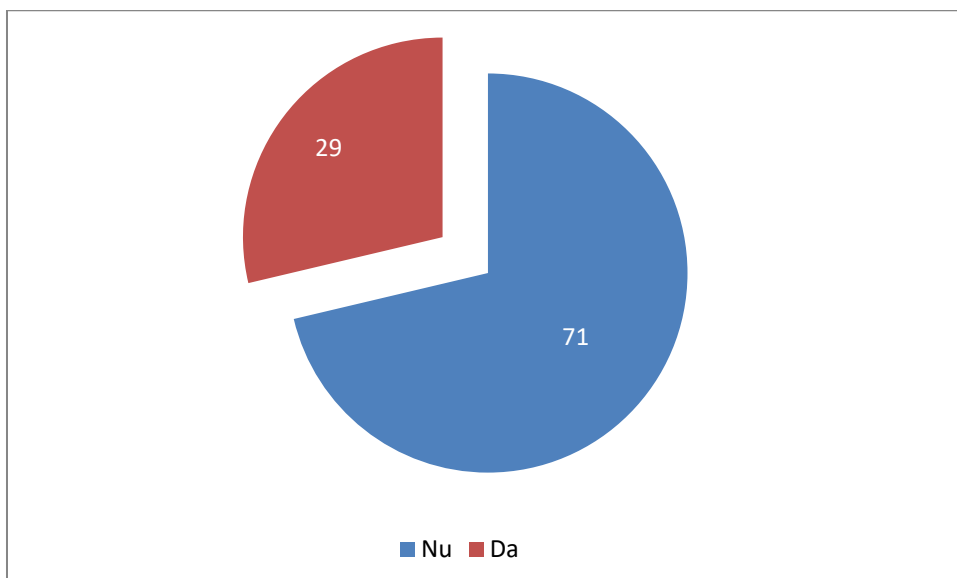
Profilul studenților în funcție de formele de locuire

- Studenții care locuiesc cu părinții sunt mai degrabă: din grupele de vârstă sub 22 ani și 22-24 ani (aproximativ două treimi), femei (o treime), urmează un program de studii de licență (o treime), dependenți de sprijinul familiei (aproximativ o treime) și nu lucrează în timpul semestrului.
- Studenții care locuiesc cu colegi/prieteni/alte persoane sunt mai degrabă: din grupele de vârstă sub 22 ani și 22-24 ani (majoritatea covârșitoare), bărbați (40%), urmează un program de studii de licență (40%), dependenți de sprijinul familiei (44%) și nu lucrează în timpul semestrului.
- Studenții care locuiesc cu partenerul/soțul, sunt mai degrabă: din grupele de vârstă mari, 30 ani și peste și între 25-29 ani, femei, la studii masterale (32% față de 20% licență), dependenți de propriile venituri și lucrează într-un job plătit mai mult de 20 ore/săptămână.

Măsura în care studenții locuiesc în cămine studențești

Rezultatele sondajului arată că mai puțin de 30% dintre studenți locuiesc într-un cămin studențesc, marea majoritate optând pentru alte forme de locuire (Figura 14). Dintre cei care nu locuiesc cu părinții/alte rude, sub jumătate (43%), locuiesc într-un cămin studențesc.

Figura 14. Ponderele studenților care locuiesc într-un cămin studențesc

În funcție de anumite caracteristici socio-demografice, situația locuirii studenților la un cămin studențesc prezintă anumite particularități:

- grupa de vârstă:
 - dintre studenții care nu locuiesc cu părinții, constatăm că, pe măsură ce crește grupa de vârstă, scade, progresiv, ponderea celor care locuiesc la un cămin studențesc, de la aproximativ 60% pentru cei sub 22 ani, la 50% pentru cei între 22-24 ani, ajungând la 20% pentru cei între 25-29 ani;
 - tendința se menține aceeași și dacă ne raportăm la totalul populației investigate, ponderea celor care afirmă că locuiesc într-un cămin studențesc scade de la 36% pentru grupa de vârstă sub 22 ani, la 33% pentru cei între 22-24 ani, ajungând la 15% în rândul celor cu vârste între 25-29 ani.
- sex:
 - dintre studenții care nu locuiesc cu părinții, locuiesc într-un cămin studențesc aproximativ jumătate dintre bărbați și doar 36% dintre femei;
 - dintre toți studenții, locuiesc într-un cămin studențesc peste o treime dintre bărbați și o pătrime dintre femei.
- nivelul de studii al părinților:
 - nivelul de studii al părinților (respectiv, dacă cel puțin unul dintre părinți are studii superioare) nu pare să influențeze situația locuirii respondenților la un cămin studențesc.
- tipul programului de studii:
 - dintre studenții care nu locuiesc cu părinții, peste 45% dintre cei care urmează programe de studii de licență și 30% dintre studenții de la master declară că locuiesc într-un cămin studențesc;
 - dacă ne raportăm la toți studenții, locuiesc într-un cămin studențesc 30% dintre cei care se află într-un program de licență și 20% dintre cei de la master.
- sursa de venit:
 - aproape jumătate (47%) dintre studenții care nu locuiesc cu părinții, dar locuiesc la un cămin studențesc, consideră că sunt dependenți de sprijinul familiei; dintre cei care afirmă că sunt dependenți de veniturile proprii, locuiesc într-un cămin studențesc aproximativ o pătrime, iar dintre cei dependenți de sprijinul public acordat (bursele studențești, indemnizații, alocații), deși puțini la număr, majoritatea covârșitoare locuiește la cămin;

- dacă ne raportăm la totalul populației investigate, procentul celor care locuiesc într-un cămin studentesc scade, ajungând la aproximativ o treime (32%) în rândul celor dependenți de sprijinul familiei, la sub o cincime (18%) pentru cei dependenți de propriile venituri și la aproximativ jumătate, în rândul celor care afirmă că sunt dependenți de sprijinul public (precizăm faptul că numărul acestora din urmă este relativ redus).
- ocupare:
 - majoritatea studenților care nu locuiesc cu părinții (57%), dar locuiesc într-un cămin studentesc, nu lucrează în timpul semestrului; dintre cei care au un job plătit, lucrând mai mult de 20 ore/săptămână, o cincime locuiește la un cămin studentesc; 40% dintre studenții care lucrează într-un job plătit până în 20 ore/săptămână, deși relativ puțini, afirmă că locuiesc la cămin;
 - dintre toți respondenții, peste o treime (37%) nu lucrează în timpul semestrului și doar 14% afirmă că lucrează într-un job plătit mai mult de 20 ore/săptămână; deși puțini la număr, o pătrime dintre studenții care lucrează până în 20 ore/săptămână locuiesc într-un cămin studentesc.
- situația financiară:
 - dintre studenții care nu locuiesc cu părinții, dar locuiesc la un cămin studentesc, aproximativ jumătate (45%) se confruntă cu dificultăți financiare, iar 40% consideră că nu întâmpină astfel de probleme;
 - procentele scad atunci când ne raportăm la toți studenții – astfel, sub 30% apreciază că au dificultăți financiare, iar peste o pătrime consideră că nu se confruntă cu astfel de dificultăți.

În concluzie, dacă am creiona un profil al celor care locuiesc în cămine studentești, putem spune că locuiesc astfel, mai degrabă, persoane din grupele de vârstă sub 22 ani și 22-24 ani, bărbați, studenți care urmează programe de studii de licență, dependenți de sprijinul familiei și care nu lucrează în timpul semestrului.

Procentul redus de persoane care locuiesc în cămine studentești poate fi explicat atât prin numărul insuficient de locuri în cămine raportat la cerere, lipsa/neadecvarea acestei infrastructuri în localitățile în care instituțiile de învățământ superior și-au deschis centre teritoriale, dar și prin condițiile pe care acest tip de locuire le presupune. Toate acestea îi determină pe studenți să se adapteze, apelând la variante alternative de locuire.

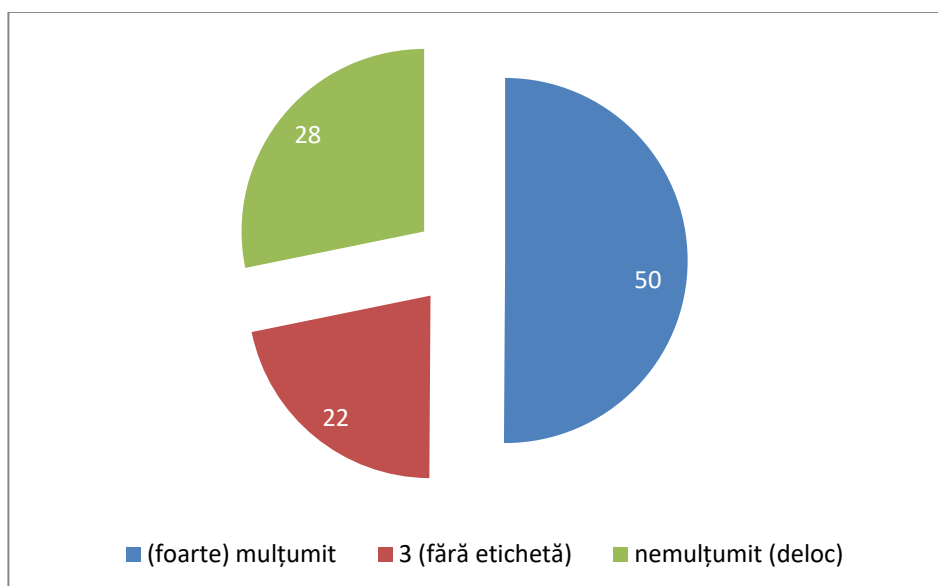
Satisfacția față de condițiile de locuire

Satisfacția față de condițiile de locuire a fost măsurată cu ajutorul unei scale de 5 trepte, de la foarte mulțumit la deloc mulțumit, avându-se în vedere următoarele aspecte: costurile locuirii, locul în care se află locuința, condițiile generale de locuire și timpul petrecut pe drum, între casă și facultate.

Satisfacția față de costurile locuirii

Jumătate dintre respondenți (procente cumulate) se declară foarte mulțumiți sau mulțumiți de costurile locuirii (Figura 15).

Figura 15. Satisfacția față de costurile locuirii (% cumulate)

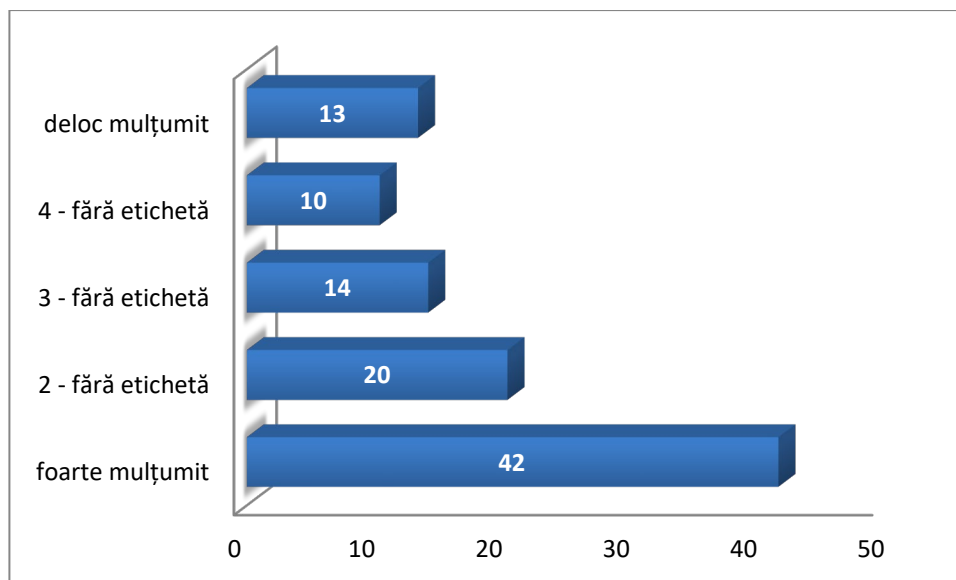
Gradul de satisfacție crește odată cu creșterea grupei de vârstă; studenții care urmează programe de studii masterale înregistrează un nivel mai mare de satisfacție față de ceilalți (57% față de 48% pentru cei din programele de studii de licență); după cum era de așteptat, studenții care afirmă că nu se confruntă cu dificultăți financiare sunt într-o mai mare măsură mulțumiți de costurile alocate locuirii, în comparație cu ceilalți (63% față de 38% dintre cei care apreciază că întâmpină astfel de probleme).

Studenții care locuiesc cu părinții sunt mai mulțumiți de costurile locuirii în comparație cu ceilalți (56% față de 48%). În funcție de formele de locuire, cel mai mare nivel de satisfacție față de costurile locuirii se înregistrează în rândul studenților care locuiesc cu părinții (56%), fiind urmați de către cei care locuiesc în căminele studentești (53%), la polul opus situându-se cei care locuiesc cu alte persoane (însă, nu cu părinții, nici cu partenerul/soțul și nici în cămine studentești), aceștia înregistrând o pondere de 31%.

Satisfacția față de locul în care se află locuința

Marea majoritate a studenților (62% procente cumulate) afirmă că sunt foarte mulțumiți sau mulțumiți de locația în care se află locuința lor; remarcăm ponderea ridicată a celor care se declară foarte mulțumiți față de acest aspect (42%) (Figura 16).

Figura 16. Satisfacția față de locul în care se află locuința (%)

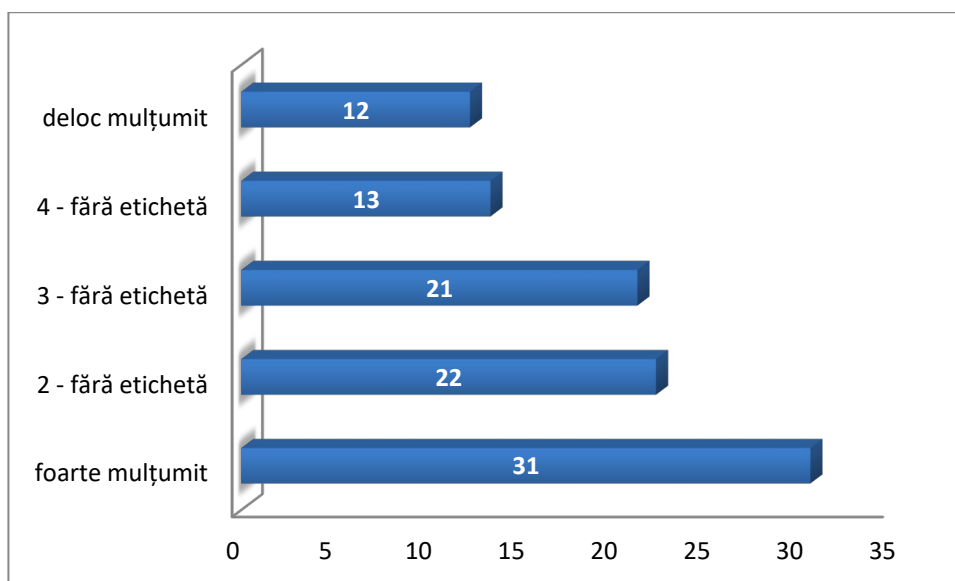
Și de această dată, nivelul de satisfacție față de locația în care se află locuința crește direct proporțional cu grupa de vârstă, ajungând, de la 60% pentru cei sub 22 ani, la 66% pentru cei de 30 ani și peste. Studenții care urmează programe de studii masterale înregistrează un nivel mai mare de satisfacție față de ceilalți (aproximativ 70% față de 60% pentru cei din programele de studii de licență); studenții care nu întâmpină dificultăți financiare sunt într-o mai mare măsură mulțumiți de locația în care se află locuința, comparativ cu ceilalți (68% față de 52% dintre cei care se confruntă cu astfel de dificultăți).

Niveluri de satisfacție ridicate ale studenților față de locația în care se află locuința se înregistrează în privința tuturor formelor de locuire (aproximativ 62%), nivelul cel mai redus fiind în rândul celor care locuiesc cu alte persoane (însă, nu cu părinții, nici cu partenerul/soțul și nici în cămine studentești), și anume de 57%.

Satisfacția față de condițiile generale de locuire

Ca și în anii anteriori în care a fost realizat acest sondaj, respectiv 2014 și 2011, majoritatea studenților (53% procente cumulate) se declară foarte mulțumiți sau mulțumiți de condițiile generale de locuire (Figura 17).

Figura 17. Satisfacția față de condițiile generale de locuire (%)

Pe măsură ce grupa de vârstă crește, și nivelul de satisfacție este mai mare, ajungând de la 49% pentru cei cu vârste sub 22 ani, la 64% pentru cei de 30 ani și peste.

Femeile înregistrează niveluri de satisfacție mai ridicate comparativ cu bărbații (57% față de 48% în rândul bărbaților). Studenții de la master sunt mai mulțumiți de condițiile generale de locuire, în comparație cu cei care urmează programe de studii de licență (62% față de 50%).

Studenții care au un job plătit sunt mai mulțumiți de condițiile generale de locuire, în comparație cu cei care nu lucrează în timpul semestrului (59% pentru cei care lucrează până în 20 ore/săptămână, 56% pentru cei care lucrează peste 20 ore/săptămână și 50% în rândul studenților care nu lucrează în timpul semestrului).

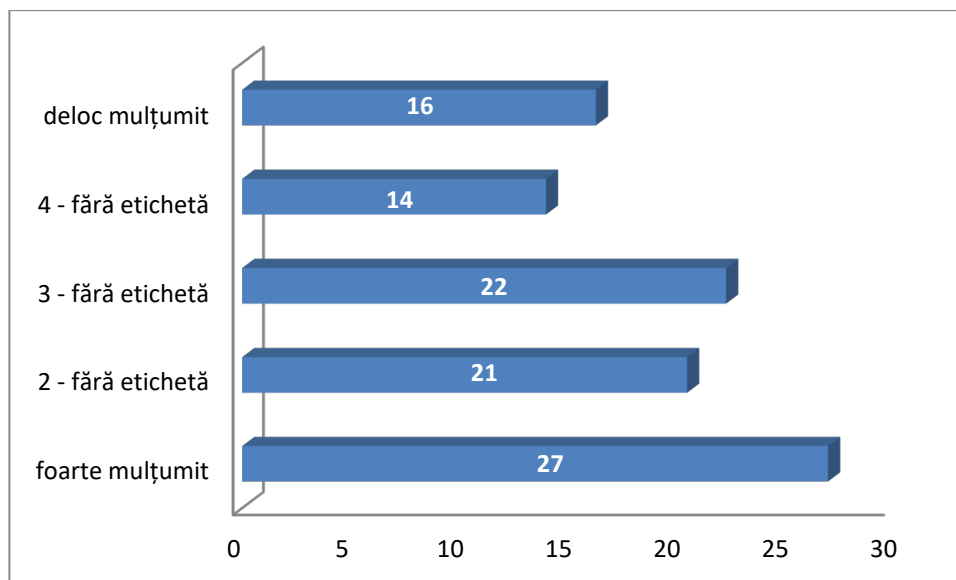
Dificultățile financiare cu care se confruntă studenții induc diferențe în privința gradului de satisfacție față de condițiile generale de locuire: astfel, studenții care apreciază că nu se confruntă cu dificultăți financiare înregistrează ponderi mai mari de mulțumire, în comparație cu ceilalți (64% față de 43% pentru cei care întâmpină astfel de dificultăți).

Gradul de satisfacție față de condițiile generale de locuire este mai ridicat în rândul studenților care locuiesc cu părinții în comparație cu ceilalți (65% față de 48%). Formele de locuire determină anumite diferențe în ceea ce privește nivelul de mulțumire față de condițiile generale de locuire: astfel, cei mai mulțumiți sunt studenții care locuiesc cu părinții (65%) și cei care locuiesc cu partenerul/soțul (64%), fiind urmați de cei care locuiesc singuri (dar nu în cămine studentești); la polul opus se află cei care locuiesc în cămine studentești, aceștia declarându-se mulțumiți de condițiile generale de locuire în proporție de numai 34%.

Satisfacția față de timpul petrecut pe drum între casă și facultate

Timpul petrecut pe drum între casă și facultate pare să nu reprezinte o problemă pentru studenți, aproape jumătate (48% procente cumulate), declarându-se mulțumiți de acest aspect (Figura 18).

Figura 18. Satisfacția față de timpul petrecut pe drum între casă și facultate

Dificultățile financiare par să determine anumite diferențieri în privința gradului de satisfacție față de acest aspect; în timp ce mai mult de jumătate dintre studenții care apreciază că nu se confruntă cu probleme financiare apreciază că sunt mulțumiți de timpul petrecut pe drum, între casă și facultate, doar 43% dintre cei care consideră că întâmpină probleme financiare se declară mulțumiți de acest aspect.

În funcție de formele de locuire, se constată că studenții care locuiesc într-un cămin studentesc înregistrează cel mai ridicat nivel de satisfacție (57%), comparativ cu celelalte variante, în privința timpului petrecut pe drum, între casă și facultate, la polul opus situându-se, deopotrivă, cei care locuiesc cu alte persoane (dar nu cu părinții sau partenerul/soțul și nici într-un cămin studentesc – 39%) și cei care locuiesc cu partenerul/soțul (41%).

Veniturile, cheltuielile și percepția privind dificultățile financiare

(Ciprian Fartușnic)

Analiza variabilelor dedicate resurselor financiare ale studenților a fost realizată pe baza datelor declarate de către participanții la cercetare. Au fost investigate posibilele diferențe ce pot să apară între veniturile/cheltuielile studenților care locuiesc, pe perioada studiilor, cu părinții și cei care locuiesc singuri, în afara reședinței familiei - persoane cazate în cămine studențești sau care locuiesc cu chirie. De asemenea, am încercat să evidențiem diferențele care apar între studenții care depind de sprijinul familiei sau al statului și studenții care se auto-întrețin.

Ca și în cazul rapoartelor Eurostudent precedente, analiza noastră își asumă unele limite determinate de numărul relativ mare de non-răspunsuri și de acuratețea insuficientă cu care au fost indicate de către participanții la cercetare valorile monetare exprimate în valori absolute (valori care depășesc nivelurile probabile, lipsa de coerență între declarațiile privind cheltuielile în raport cu veniturile, alegerea unor participanți la cercetare de a declara fie doar veniturile, fie doar cheltuielile).

Spre deosebire de cercetările anterioare, valorile înregistrate pentru categoria de venituri din „surse publice” nu au mai inclus, pe lângă veniturile declarate de studenți din burse (sociale, de studiu etc.) și valoarea lunară medie a finanțării de bază per student. În felul acesta a fost respectată orientarea metodologică generală de a nu include în categoria veniturilor din „surse publice” și valoarea finanțării per student de care studenții nu sunt conștienți și a cărei valoare nu le revine în mod direct.

Veniturile studenților

Metodologia de cercetare Eurostudent VI a măsurat veniturile ca suma veniturilor teoretice totale ce include atât venituri în bani, cât și venituri indirecte, estimate, în natură sau nu. Spre exemplu, un student care locuiește cu părinții a indicat ce costuri lunare are cu întreținerea (gaze/apă/electricitate), alte cheltuieli personale de întreținere (precum achiziția de haine, produse alimentare, produse de igienă personală etc.). Cheltuielile au fost estimate separat, pentru a identifica ce se acoperă din propriul buzunar și ce se acoperă din contribuția familiei (părinți sau partener/parteneră). Astfel, venitul mediu lunar se referă la un agregat al veniturilor din diferite surse și nu este echivalat numai cu banii de buzunar de care dispun studenții într-o lună.

Conform datelor de cercetare, respondenții participanți raportează o medie a veniturilor (inclusiv venituri în natură) de 2410 lei (aproximativ 531 euro). Aceste venituri variază însă foarte mult, abaterea standard fiind de 1675 lei (aproximativ 370 euro), ceea ce demonstrează că în timp ce un număr relativ ridicat de studenți au venituri lunare totale ce trec de 3000 lei, există un număr la fel de important de studenți care au venituri lunare mai mici de 1500 lei.

În totalul populației investigate, 63% dintre venituri sunt declarate ca având drept sursă familia sau partenerul/partenera. La mare distanță se situează veniturile proprii (26%) și fondurile publice (9%). În consecință, putem spune că și în raportul curent este confirmată observația că familia rămâne principala sursă de venituri pentru studenți.

Există diferențe între studenții care depind încă de părinți, care înregistrează o medie a veniturilor apropiată de 2500 lei și cei care depind de câștigurile proprii, care au o medie a veniturilor de 2675 de lei. Abaterea standard, în ambele cazuri, este ridicată, după cum se poate observa în tabelul de mai jos.

Tabel 15. Veniturile studenților (inclusiv în natură) în funcție de categoria de student (lei)

	susținut de familie	auto-susținut	susținut din surse publice	altă situație
Media	2505	2675	1056	2751
Mediana	2004	2300	1023	2300
abaterea standard	1781	1386	486	1716

Studenții care depind de sprijinul de la stat, după cum ne așteptam, înregistrează media cea mai redusă a veniturilor, acestea nedepășind 1100 de lei. În cazul acestora există și cea mai mică abatere standard (486 de lei), însă trebuie să ținem cont de faptul că această categorie are o pondere relativ redusă în eșantionul investigat. Pentru acești studenți ponderea veniturilor din ajutorul primit de la stat este de peste 70% din totalul veniturilor lunare.

Ajutorul primit din partea familiei diferă foarte mult între studenții care depind de sprijinul familiei sau al ajutorului de la stat și cei care se auto-întrețin. Astfel, după cum se poate observa în tabelul de mai jos, studenții care depind de familie au cea mai ridicată medie a veniturilor din această sursă (peste 2000 lei), în timp ce acest ajutor este mult mai scăzut pentru celelalte categorii (400 lei cei care primesc ajutor de la stat și 862 lei cei care se întrețin singuri).

Tabel 16. Ajutorul primit din partea familiei (inclusiv în natură) în funcție de categoria de student (lei)

	susținut de familie	auto-susținut	susținut din surse publice	altă situație
Media	2086	863	399	1042
Mediana	1734	650	400	900
abaterea standard	1446	705	256	782

Observăm diferențe importante și din perspectiva criteriului locuirii. Astfel, în cazul studenților care locuiesc cu părinții, peste două treimi dintre venituri sunt asigurate de familie (fie de către părinți, fie de către partenerul/partenera de viață), în timp ce veniturile proprii din activități lucrative nu depășesc, în medie, o cincime din totalul veniturilor lunare.

Și studenții care nu mai locuiesc acasă pe perioada studiilor depind, în mare măsură, de veniturile asigurate de părinți sau partener, acestea având o pondere de peste 55% în totalul veniturilor. De asemenea, chiar dacă veniturile din activități lucrative sunt mai ridicate în comparație cu cele ale studenților care locuiesc cu familia (677 lei în medie, în comparație cu 500 lei), acestea rămân semnificativ mai reduse în comparație cu resursele asigurate de familie. Aproximativ jumătate dintre acești studenți nu menționează niciun fel de sprijin financiar sau în natură din partea familiei, în timp ce peste 80% dintre studenții care locuiesc cu părinții declară acest tip de sprijin.

În comparație cu anii anteriori, observăm că ponderea celor care susțin că familia reprezintă principala sursă de venituri din totalul studenților care locuiesc cu părinții nu a înregistrat modificări semnificative și rămâne la un nivel ridicat. O constatare similară putem face și în cazul studenților care nu locuiesc cu părinții pe perioada desfășurării studiilor.

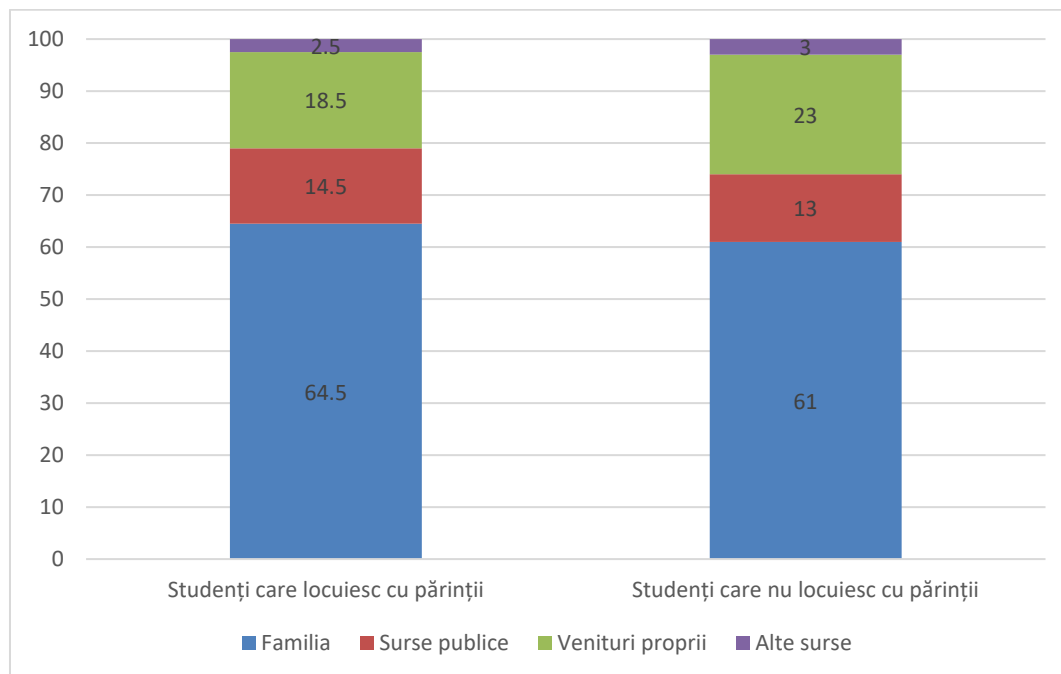
Observăm și faptul că media veniturilor din burse pentru studenții care nu locuiesc cu familia este ușor mai scăzută în comparație cu cea a colegilor care locuiesc cu familia: 200 lei în comparație cu 240 de lei. Însă aceste venituri nu acoperă, per ansamblu, mai mult de 10% din totalul veniturilor studenților investigați.

Veniturile din alte surse (ajutoare financiare oferite de organizații internaționale, burse acordate de organizații private, alocații/indemnizații pentru copil, credite bancare etc.) au o pondere de sub 5% din totalul veniturilor, atât pentru studenții care locuiesc singuri, cât și pentru cei care locuiesc cu familia.

Din perspectiva ponderii surselor de finanțare, în cazul studenților care locuiesc cu părinții, datele de cercetare indică faptul că familia acoperă aproape două treimi din veniturile

totale lunare (64%), un procent apropiat fiind înregistrat și în cazul studenților care nu locuiesc cu părinții (61%).

Figura 149. Ponderea surselor de finanțare în totalul veniturilor lunare, în funcție de criteriul locuirii

În continuare veniturile obținute din surse publice sunt mici în termeni nominali. Astfel, spre exemplu, suma medie lunară pe care o primesc studenții care locuiesc cu părinții, din surse publice, este de doar 250 lei, în timp ce studenții care nu locuiesc cu părinții au o pondere a acestor venituri chiar mai redusă (198 lei).

Veniturile lunare cele mai ridicate par să le aibă studenții care au un contract de muncă temporar sau pe termen lung, dar care primesc și sprijinul părinților, în cazul lor media veniturilor totale fiind de aproape 4000 lei lunar (Tabel 3). În absența acestui sprijin, studenții care muncesc au un venit lunar mai mic, de 2671 lei, ceea ce demonstrează că în multe cazuri un loc de muncă nu înseamnă în mod automat independența financiară. Este nevoie de o cercetare tematică specială care să analizeze în mod sistematic calitatea locurilor de muncă (venituri, alături de condiții de muncă sau perspective de dezvoltare profesională și personală), în perspectiva vieții de student.

Tabel 17. Venitul total al studenților care lucrează (inclusiv venituri în natură) (lei)

	susținut de familie	auto-susținut	susținut din surse publice	altă situație
Media	3944	2672	1151	3385
Mediana	3502	2300	900	3351
abaterea standard	2369	1387	704	1696

Acest lucru este demonstrat și de nivelul veniturilor din această sursă: 2058 lei în cazul studenților care depind doar de propriile venituri (sub 80% din totalul veniturilor) și 973 lei în cazul studenților care depind de sprijinul familiei (sub 25% din totalul veniturilor).

În comparație cu cercetarea anterioară, observăm o ușoară creștere a ponderii veniturilor din partea familiei în cazul studenților care nu locuiesc cu părinții (de la 57% în cazul raportului Eurostudent V), în timp ce veniturile din această sursă pentru studenții care locuiesc cu părinții rămân la o valoare foarte apropiată (65% Eurostudent V).

Cheltuielile studenților

La nivelul populației investigate, în medie, cheltuielile lunare declarate au o valoare de 1744 lei, cu o abatere standard de 1258 lei. Observăm că veniturile medii depășesc cheltuielile, ceea ce poate indica un relativ nivel de stabilitate financiară al respondenților. Cu toate acestea, valoarea ridicată a abaterii standard arată distribuția inegală a acestor cheltuieli.

Tabel 18. Cheltuielile totale ale studenților (plătite din buzunarul propriu sau de alții), lei

Media	1744
Mediana	1458
abaterea standard	1258

Analiza principalelor categorii de cheltuieli lunare (inclusiv cheltuielile plătite în mod direct de părinți, partener/parteneră sau alte persoane, din veniturile acestora) arată că ponderile cele mai importante le au cheltuielile legate de mâncare, chirie, activități sociale și de petrecere a timpului liber, cât și alte cheltuieli de zi cu zi (vezi Tabel 19). Cheltuielile legate de sănătate au cel mai scăzut nivel, având o valoare de aproape zece ori mai redusă în comparație cu cheltuielile cu mâncarea.

Observăm, de asemenea, că singura categorie de cheltuieli în care plata asigurată de familie depășește plata din buzunarul propriu este cea legată de chirie, în timp ce cheltuielile cu mâncarea au valori relativ apropiate. Cheltuielile legate de activitățile sociale și de petrecere a timpului liber, cât și alte cheltuieli de zi cu zi, sunt plătite într-o măsură semnificativ mai ridicată din buzunarul propriu al respondenților, în comparație cu părinții sau partenerii de viață.

Tabel 19. Nivelul mediu al principalelor categorii de cheltuieli lunare (plătite din buzunarul propriu sau de alții), lei

Categorie de cheltuieli	Plătite personal (din veniturile de care dispuneți)	Plătite de părinți, partener sau alte persoane (direct, din veniturile acestora)
Cazare (chirie, întreținere)	197	270
Mâncare	228	182
Transport	82	42
Comunicații (telefon, internet etc.)	36	34
Sănătate (vizite la doctor, medicamente)	20	16
Îngrijire copil	24	8
Plată rate credite (cu excepția celui imobiliar)	31	22
Activități sociale și de petrecere a timpului liber	134	52
Alte cheltuieli zilnice (îmbrăcăminte, produse pentru îngrijirea personală, țigări, animale de companie, asigurări - cu excepția asigurării medicale)	148	69

În cazul studenților care locuiesc cu părinții, cele mai importante categorii de cheltuieli sunt cele legate de chirie și alimentație, sociale și de petrecere a timpului liber și a altor cheltuieli zilnice, cu o pondere de peste 50% din totalul cheltuielilor lunare.

Și în cazul studenților care nu locuiesc cu părinții cele mai importante categorii de cheltuieli sunt cele legate de chirie, alimentație, sociale și de petrecere a timpului liber și a altor cheltuieli zilnice. Acestea au o pondere ușor mai ridicată în totalul cheltuielilor lunare în comparație cu studenții care locuiesc cu părinții. Ca și în cazul rapoartelor Eurostudent anterioare, se observă că structura cheltuielilor studenților este asemănătoare.

Investigația a urmărit și unele cheltuieli pe semestru, plătite prin efortul propriu sau plătite în mod direct de părinți, partener/parteneră sau alte persoane (din veniturile acestora). După cum se observă în Tabelul 21, nivelul acestor cheltuieli semestriale este relativ modest,

categoria de cheltuieli cea mai importantă fiind cea reprezentată de costurile cu plata taxelor de școlarizare, de înscriere, de examinare sau a taxelor administrative. Aceste cheltuieli ajung la aproape 100 lei și sunt în mod echilibrat acoperite prin eforturile proprii sau prin cele ale familiei. Observăm însă nivelul foarte modest al cheltuielilor cu materialele didactice, în raport cu nivelul așteptat, mai ales dacă ținem cont de faptul că aceste costuri au crescut în ultimii ani.

Tabel 20. Nivelul mediu al principalelor categorii de cheltuieli semestriale pentru studii (plătite din buzunarul propriu sau de alții), lei

Categorii de cheltuieli	Plătite personal (din veniturile de care dispuneți)	Plătite de părinți, partener sau alte persoane (direct, din veniturile acestora)
Taxe de școlarizare, de înscriere, de examinare și taxe administrative	46	50
Contribuții pentru universitate/asociații studențești	1	0,3
Materiale didactice (ex. cărți, fotocopii, practică)	15,4	9
Alte costuri legate de studii (ex. cursuri suplimentare)	4	3

În cazul studenților dependenți de ajutorul familiei, o parte dintre aceste cheltuieli sunt mai reduse. De exemplu, după cum se observă în tabelul de mai jos, cheltuielile cu taxele de școlarizare ajung la 95 lei pentru acești studenți, în comparație cu 131 lei pentru cei care nu depind de ajutorul familiei. În interpretarea acestor date trebuie să ținem cont de ponderea studenților care plătesc taxă de studii în totalul populației investigate, dar și de valoarea acestor taxe.

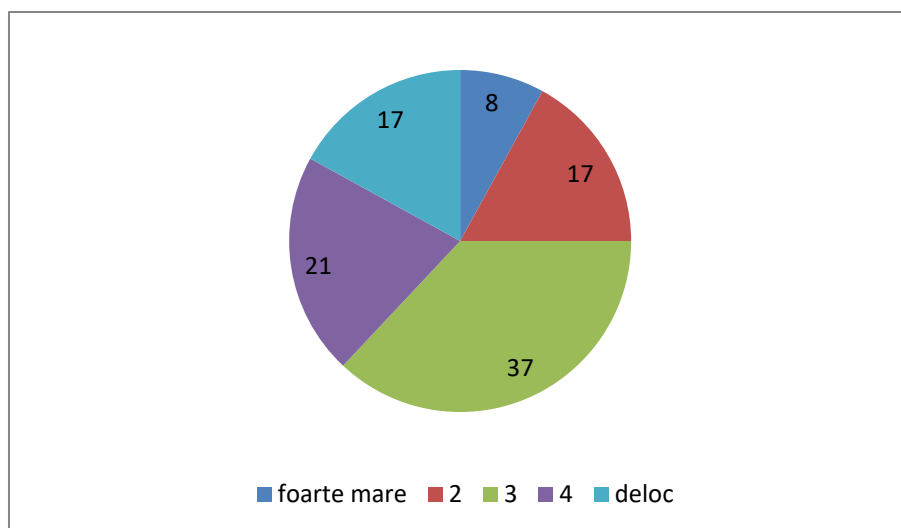
Tabel 21. Nivelul mediu al cheltuielilor privind de taxele de școlarizare, pe categorii de studenți, lei

	susținut de familie	auto-susținut	susținut din surse publice	altă situație
Media	94	132	14	46
Mediana	0	0	0	0
abaterea standard	178	177	44	110

Dificultăți financiare

Datele de cercetare indică faptul că 8% dintre studenții investigați reclamă faptul că în prezent se confruntă cu foarte mari dificultăți financiare. Chiar dacă acest procent este mai mic în comparație cu studiul anterior, când aproximativ 14% dintre respondenți declarau că se află într-o astfel de situație, această stare de fapt este îngrijorătoare. Dacă avem în vedere și pe studenții care indică faptul că au mari dificultăți financiare, observăm că, în medie, unul din patru studenți se confruntă cu o situație financiară foarte precară.

Figura 15. În ce măsură întâmpinați dificultăți financiare în prezent? (%)

Datele de cercetare indică, de asemenea, că mai puțin de unul din cinci studenți investigați nu se confruntă deloc cu dificultăți financiare, iar per ansamblu doar aproximativ un student din trei are în prezent motive reduse de îngrijorare privind posibilitatea de a acoperi cheltuielile lunare.

Există diferențe în funcție de vârstă, studenții care au peste 30 de ani raportând cu o frecvență mai mare dificultățile financiare în comparație cu studenții care au o vârstă mai mică (12% în comparație cu 7% studenții sub 22 de ani). Această situație poate fi explicată atât prin nivelul mai mare de sprijin din partea familiei pe care studenții cu vârstă mai mică îl au, cât și prin faptul că studenții care au peste 30 de ani au, într-o măsură mai mare, membri ai familiei în întreținere. Remarcăm și faptul că în cazul studenților de peste 25 de ani avem și ponderea cea mai ridicată a celor care indică faptul că nu se confruntă deloc cu dificultăți financiare.

Ca și în cazul rapoartelor Eurostudent anterioare, nu apar diferențe semnificative statistic între studenți în funcție de sex sau de faptul că locuiesc sau nu cu părinții.

Situația studenților pe piața muncii (Irina Boeru)

În România, faptul de a munci, de a avea o slujbă plătită în timpul studiilor universitare, este un fenomen accesibil cunoașterii comune a populației românești, generând discuții numeroase în mediile universitare și nu numai. Mulți studenți muncesc în timpul studiilor, ceea ce aduce schimbare în mediul universitar românesc, la fel ca și la nivel european și mondial. Pe de o parte, studenții caută, și în unele situații reușesc să obțină o flexibilizare a programului de studiu, iar pe de altă parte instituțiile de învățământ superior sunt nevoite să se adapteze la noile caracteristici și cerințe ale populației de studenți legate de volumul de muncă necesar absolvirii și de flexibilitatea programului. De asemenea, în unele cazuri studenții muncesc doar pentru a câștiga banii necesari auto-întreținerii, în altele experiențele de muncă din timpul studiilor sunt complementare și întregesc studiile formale, în sensul că asigură o bună practică profesională pentru cunoștințele teoretice dobândite în mediul universitar. Iar acestea sunt doar puține dintre complexe aspecte ale faptului că o bună parte din populația de studenți este prezentă și pe piața muncii. Astfel, pentru a îmbunătăți serviciile universităților, adaptându-le unei populații de studenți în schimbare fără a scădea din calitatea studiilor oferite, este vital ca cei cu putere de decizie, dar și toți cei interesați de mediul universitar să aibă acces într-o primă fază la date empirice culese sistematic, riguros, despre natura fenomenului prezenței studenților pe piața muncii.

O astfel de abordare informată a fenomenului menționat poate fi făcută și cu ajutorul datelor cercetării Eurostudent, cu ajutorul cărora putem înțelege amplitudinea fenomenului, putem explora eterogenitatea acelei părți a populației de studenți din România care muncesc în timpul studiilor, dar și motivațiile din spatele deciziei de a avea un loc de muncă plătit în perioada studenției. De asemenea, datele pot oferi o imagine asupra auto-identificării studenților prezenți pe piața muncii mai degrabă ca studenți sau angajați.

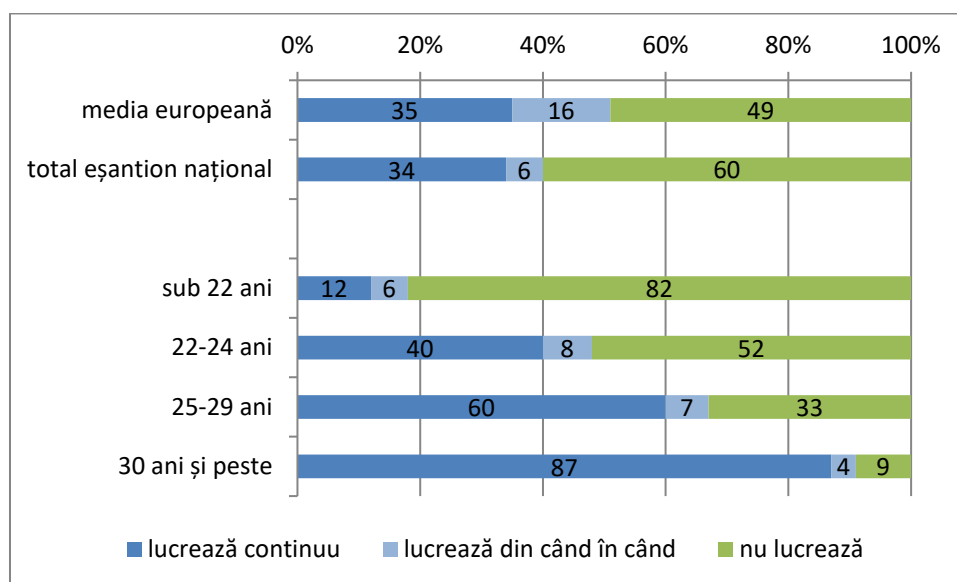
Experiențe de muncă ale studenților

La nivel european, valoarea medie a indicatorului care arată proporția studenților prezenți pe piața muncii în timpul perioadelor active de studiu (în afara vacanțelor universitare), fie că fac aceasta având un angajament continuu sau lucrează din când în când, depășește cu foarte puțin 50 de procente. Cu alte cuvinte, în medie, în țările europene, aproximativ unul din doi studenți are o experiență de muncă plătită în timpul semestrului, indicatorul variind însă destul de mult între țări, între 22% (în cazul Albaniei), până la 76%

(în cazul Olandei). Ponderea studenților români care lucrează este cu 10 procente sub media europeană, având valoarea de 40%.

Variații mari sunt și între grupurile de studenți români, ponderea celor angajați crescând odată cu vârsta respondenților: lucrează sub unul din cinci studenți cu vârsta sub 20 de ani (18%), aproape jumătate din cei care au între 22 și 24 de ani (48%), două treimi din cei din grupa de vârstă 25-29 de ani și peste 9 din 10 studenți care au peste 30 de ani (91%). Vârsta rămâne un predictor semnificativ pentru statutul de angajat sau nu al studentului chiar și atunci când este ținut sub control efectul apartenenței la unul sau altul dintre ciclurile de învățământ¹.

Figura 21. Situația pe piața muncii a studenților, în timpul perioadelor de studiu (%)

Însă aceste date au o slabă valoare comparativă, o mai bună înțelegere a fenomenului având doar atunci când luăm în calcul caracteristicile slujbelor pe care studenții europeni le au. Diferențe mari sunt între țările europene și în ceea ce privește natura angajamentelor lucrative ale studenților, în special legat de timpul alocat muncii plătite, dar și faptul de a lucra continuu sau doar din când în când în timpul semestrului.

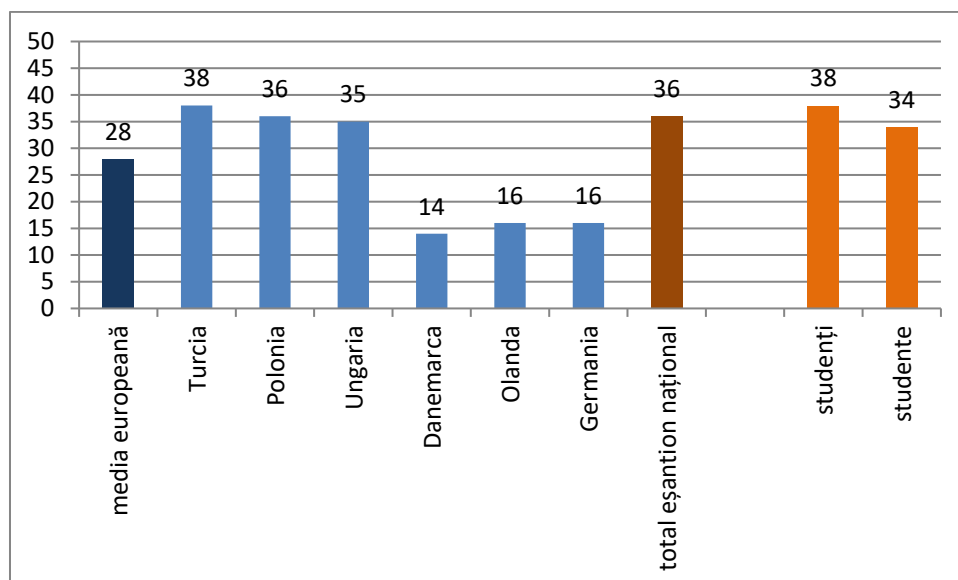
În toate țările cuprinse în analiză sunt mai mulți studenți care lucrează continuu în timpul semestrului (valoarea medie fiind de 35%), decât cei care lucrează ocazional (în medie 16%). În cazul României, datele arată că o treime (34%) dintre studenți lucrează pe tot parcursul semestrului, iar 6% doar ocazional. Deja putem observa că valoarea indicatorului

¹ Conform rezultatelor unei analize de regresie logistică cu variabila dependentă statutul de angajat al studentului (fie că experiența de muncă este continuă sau ocazională) și predictorii ca sexul, vârsta, bunăstare și studii ale părinților, faptul de a avea copii, existența unei experiențe de muncă anterioare studiilor universitare, domeniul și ciclul de studiu, regiunea în care studiază, dacă locuiește cu părinții sau într-un cămin studentesc. Nivelul de semnificație s-a testat pentru o valoare p de 0,05.

pentru România este de data aceasta similară mediei europene în cazul studenților angajați continuu. Iar dintre studenții români care au declarat că muncesc în timpul semestrului, continuu sau ocazional, aproape tot atâția au declarat și că au muncit în timpul ultimei vacanțe (diferența este neglijabilă, sub un punct procentual).

În ceea ce privește timpul alocat muncii de către studenții angajați continuu, România înregistrează valori extreme la nivel european (unde media este de 28 de ore pe săptămână) cu o valoare medie de 36 de ore pe săptămână. Doar studenții angajați din Turcia (38h/săptămână), Polonia și Georgia (36h/săptămână) și Ungaria (35h/săptămână) muncesc într-o măsură similară cu cei români. La extrema cealaltă se află studenții angajați din țări ca Danemarca, Olanda, Germania și Elveția, care lucrează în medie mai puțin de 20 de ore pe săptămână.

Figura 22. Numărul mediu de ore lucrate pe săptămână de studenții angajați

84% dintre studenții români care lucrează fac aceasta pentru mai mult de 20 de ore pe săptămână. Numărul mediu de ore folosite de ei pentru munca formală este foarte apropiat de numărul de ore corespunzător unei slujbe cu normă întreagă, de 8 ore pe zi, 5 zile pe săptămână. Datele par astfel să indice că cel mai probabil pentru un student român care ajunge să lucreze este să aibă o slujbă cu normă întreagă. Situația este oarecum de așteptat, având în vedere faptul că în România nu există în legislația muncii reglementări speciale dedicate studenților, la fel ca în alte țări, ei fiind încadrați în muncă pe baza aceluiași legi ca și restul populației, aceasta într-o țară unde oferta locurilor de muncă cu normă fracționată este limitată.

Legat de diferența dintre sexe, datele arată că studenții nu sunt angajați într-o măsură semnificativ mai mare decât studentele. Diferențe există însă în ceea ce privește volumul de muncă, studenții angajați alocând într-o săptămână un număr mediu de 38 de ore muncii formale, pe când studentele care lucrează fac aceasta pentru o medie de 34 de ore pe săptămână.

O sursă de eterogenitate în statutul studenților pe piața muncii este și nivelul studiilor pe care ei le urmează. Cum era de așteptat, muncesc într-o mai mare măsură cei care fac studii masterale, decât cei înscriși la studii de licență. Dacă sub o treime dintre studenții care urmează ciclul studiilor de licență declară că muncesc continuu în timpul semestrului (28%), proporția celor care fac acest lucru dintre studenții de la programele masterale este de 69%. O situație foarte diferită au studenții care urmează programe cu licență și master integrat (medicină umană și veterinară, arhitectură), aceștia fiind în cea mai mare parte neangajați în timpul perioadelor de studiu (mai mult de 9 din 10 astfel de studenți nu declară nicio experiență de muncă în timpul semestrului).

Pentru a putea discerne între influențele diferitelor variabile care stau în spatele statutului de angajat sau neangajat al unui student, separând efectul fiecăreia dintre aceste variabile, am realizat o regresie logistică având ca variabilă independentă tocmai acest statut, cu două situații posibile: angajat de-a lungul întregului semestru sau neangajat, excluzând din analiză studenții care au declarat că muncesc ocazional. Dintre variabilele independente testate, pe lângă cele menționate anterior, datele mai indică o asociere semnificativă pentru nivelul de educație al părinților (dacă cel puțin un părinte este absolvent de studii superioare probabilitatea ca studentul să lucreze scade), faptul de a avea copii, de a avea o dizabilitate (acestea reducând șansele de a munci în timpul studiilor). Tot șanse mai mici de a munci au și cei care locuiesc cu părinții sau într-un cămin studentesc și cei care primesc bursă (de merit sau socială). Muncesc într-o măsură mai mare decât colegii lor studenții care au avut experiențe de muncă formală înainte de începerea studiilor universitare.

Dintre domeniile de studiu, cele ai căror studenți muncesc în cea mai mare măsură sunt economia, dreptul și științele sociale (peste 40% dintre studenți declară că au angajamente continue de muncă în timpul semestrului), iar în cea mai mică măsură, așa cum am indicat deja, medicina și asistența socială, unde nici 10% dintre studenți nu își declară statutul de angajați.

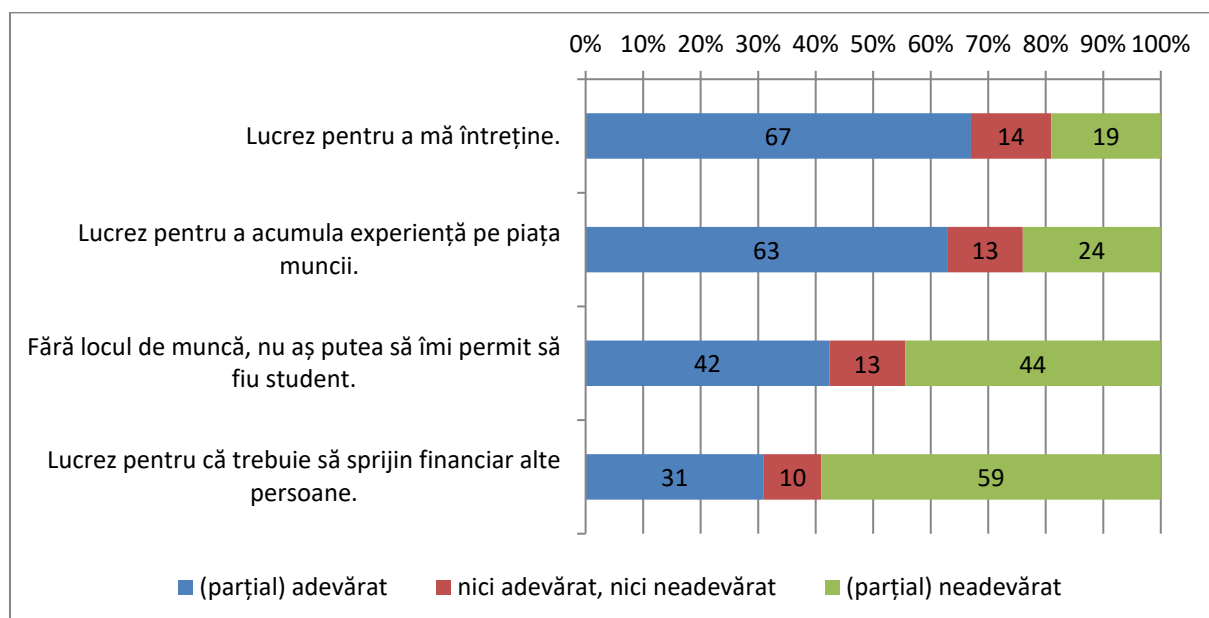
Motivația pentru muncă a studenților

Datele cercetării oferă și o imagine asupra motivelor care stau în spatele deciziei de a lucra sau nu în timpul studiilor. Astfel, respondenții au fost rugați să indice pe o scală cu cinci trepte măsura în care o serie de afirmații se potrivesc situației lor.

Răspunsurile obținute indică drept cea mai puternică motivație pentru a lucra a studenților nevoia de a se întreține, aceasta fiind situația atât la nivel european (unde mai mult de două treimi dintre studenți declară acest lucru), cât și în România, unde procentul celor care spun că muncesc pentru a se întreține este de 67%. Mai mult, doi din cinci studenți români care muncesc (42%) spun că nu și-ar permite să urmeze studii universitare dacă nu ar și munci, ceea ce este mai puțin decât media europeană, unde unul din doi studenți declară același lucru. O treime din studenții români care muncesc (31%) spun că sunt nevoiți să lucreze pentru a îi întreține financiar pe alții. La nivel european, procentul este considerabil mai mic, doar unul din cinci studenți fiind de acord cu această afirmație.

Un alt motiv important pentru a alege combinarea studiilor cu munca este dorința studenților de a acumula experiență pe piața muncii. La nivel european, 59% dintre respondenții care lucrează, continuu sau ocazional, declară că au această motivație. În România, motivul este valabil pentru puțin sub două treimi dintre studenți (63%), conform propriilor declarații.

Figura 23. Motivația pentru muncă a studenților angajați (%)

Diferențele între sexe sunt mici, remarcându-se totuși faptul că studentele care muncesc fac aceasta într-o mai mare măsură interesate de obținerea de experiență profesională (65%, față de doar 61% în cazul studenților). În cazul nevoii de a se întreține financiar,

motivul este declarat de 66% dintre studente și 69% dintre studenți. Un alt motiv de natură financiară este mai prezent pentru studenți decât pentru studente, aceștia declarând în proporție de 45% că nu ar putea fi studenți dacă nu ar munci, pe când proporția în cazul persoanelor de sex feminin este de doar 40%.

Așa cum reiese și din analiza altor date din prezenta cercetare, o mai mare responsabilitate financiară și/sau nevoie de resurse monetare au studenții odată cu înaintarea în vârstă. Această observație este susținută și privind la motivele de angajare pe piața muncii declarate de studenții care sunt în această situație. Dacă dintre cei cu vârste sub 22 ani, doar 60% spun că sunt nevoiți să muncească pentru a se întreține, această declarație o fac 64% dintre cei cu vârste între 22 și 24 de ani și 74% dintre cei care au peste 25 de ani.

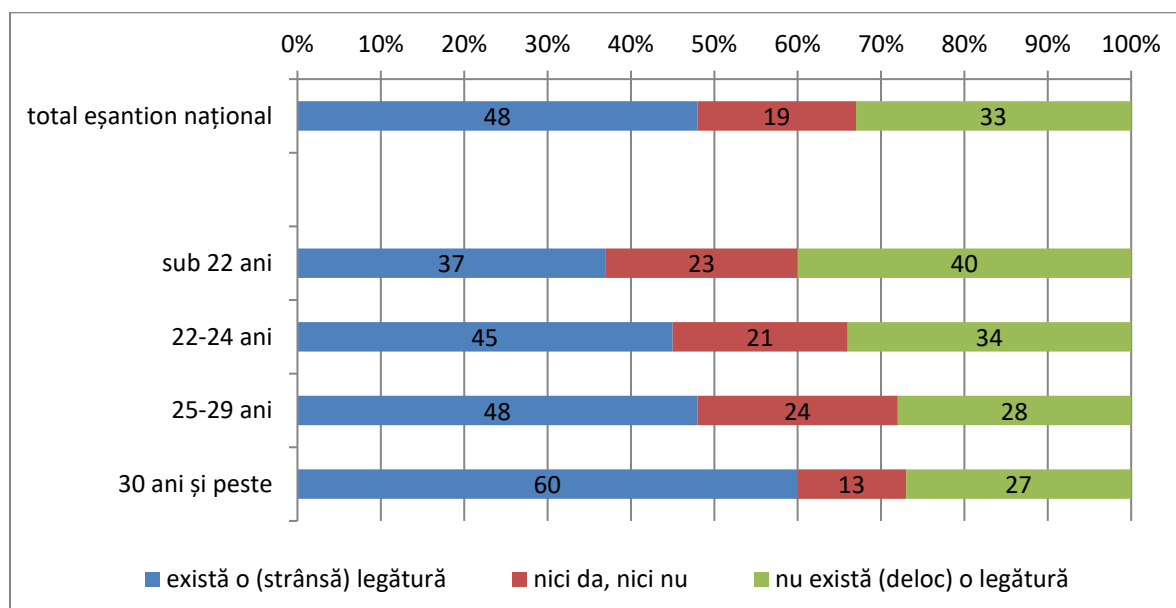
Student sau angajat?

Dincolo de nevoile financiare ale studenților, rămâne aspectul complementarității dintre experiențele de muncă din timpul studiilor și pregătirea lor universitară, în sensul acumulării unei experiențe de profesionale relevante pentru domeniul în care se pregătesc cu studii academice.

Respondenții care au declarat că lucrează în timpul semestrului, continuu sau ocazional, au fost rugați să evalueze cât de strânsă este legătura dintre activitatea profesională și conținutul programului de studii urmat, pe o scală cu cinci trepte. Proporția studenților care văd o legătură între ceea ce fac la serviciu și ceea ce studiază este similară la nivel european (atunci când luăm în calcul media) și în România, puțin sub unul din doi studenți declarând o astfel de legătură – media europeană este de 45%, iar proporția în cazul țării noastre de 48%.

Între studenți și studente nu sunt diferențe notabile privind răspunsurile la această întrebare. Însă atunci când luăm în calcul vârsta respondenților, se observă cu ușurință că odată cu înaintarea în vârstă studenții au tendința să se angajeze într-o măsură din ce în ce mai mare în slujbe din domeniul pentru care se pregătesc și cu studii universitare. Dacă doar ceva peste o treime dintre studenții sub 22 de ani (37%) spun că ceea ce fac la lucru are legătură cu programul universitar urmat, în cazul celor de peste 30 de ani proporția este de aproape două treimi (60%). Situația aceasta este valabilă în condițiile în care diferența între proporția studenților de la ciclul de studii de licență și cei de la master care spun că munca lor este în același domeniu cu cel în care studiază este minoră, de doar două puncte procentuale (proporția fiind de 47% pentru studenții de la licență, respectiv 49% pentru cei de la master).

Figura 24. Legătura dintre studiile universitare urmate și natura slujbei studenților angajați (%)

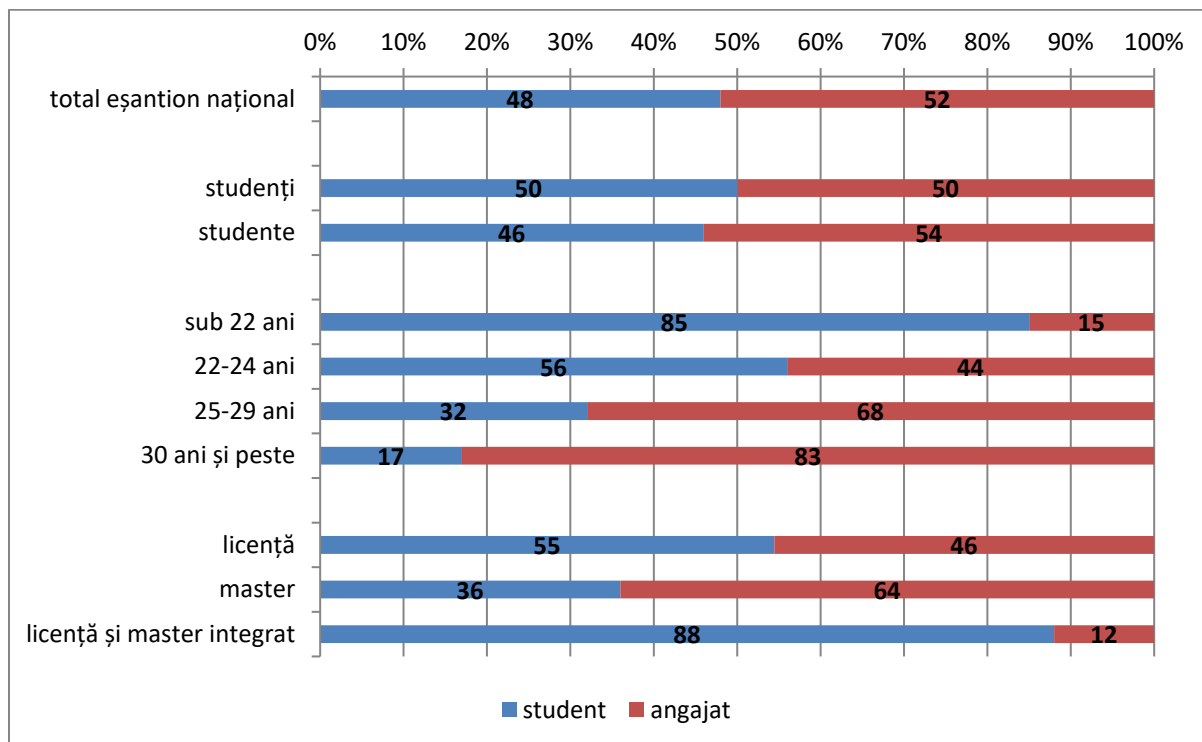

Respondenții la ancheta Eurostudent care au o slujbă plătită în timpul studiilor, fie că aceasta este permanentă sau ocazională, au fost întrebați și dacă se consideră în primul rând angajați care urmează și un program de studii universitare, sau studenți care muncesc în timpul studiilor. Dacă la nivel european, în medie, 65% dintre studenții care lucrează se consideră totuși în primul rând studenți, procentul în cazul României este mult mai scăzut. Aici doar 48% dintre studenții care muncesc nu se consideră mai degrabă angajați decât studenți, valori similare înregistrându-se în puține țări, ca Portugalia, Estonia și Ungaria. La polul opus se află țări ca Danemarca, Olanda și Elveția, unde 4 din 5 studenți angajați, sau mai mulți, se consideră în primul rând studenți. Datele întăresc ideea că în țările unde există o legislație a muncii dedicată, și în consecință și o practică a angajării studenților în condiții speciale, aceștia reușesc să combine studiile universitare cu munca fără ca statutul lor de studenți să fie afectat.

Din nou, diferențe mari sunt în cadrul populației naționale de studenți între cei din grupe de vârstă diferite, măsura în care studenții angajați se consideră în primul rând studenți variind considerabil de la 85% în cazul celor sub 22 de ani, până la doar 17% pentru cei peste 30 de ani. La nivelul studiilor de licență, ponderea este mai mare pentru cei care se consideră mai degrabă studenți (ei fiind ceva peste jumătate – 54% – din totalul celor care lucrează). Pentru studenții de la master balanța înclină în favoarea celor care se auto-percep ca fiind mai degrabă angajați, adică aproape două treimi dintre respondenți (64%). În cazul celor care urmează un program cu licență și master integrat (medicină umană și veterinară, arhitectură), ei se consideră într-o măsură covârșitoare studenți, proporția fiind de 88%. Cu alte cuvinte,

rareori și puțin aleg acești studenți să fie prezenți pe piața muncii, dar și atunci când o fac studiile sunt prioritare, rămânând principala lor preocupare.

Figura 165. Vă considerați în primul rând student sau angajat? (% din studenții care lucrează)

Bugetul de timp al studenților (Oana Iftode)

Acest capitol analizează bugetul de timp al studenților și satisfacția acestora în ceea ce privește distribuirea resurselor de timp de care dispun. Datele despre bugetul de timp iau în considerare raportarea orelor alocate într-o săptămână din cursul perioadei de activitate școlară (weekend inclusiv) pentru trei componente principale: prezența în cadrul programului de studii, studiul individual și munca plătită. Participarea la programul de studii privește prezența la cursuri, seminarii, laboratoare, evaluări. Studiul individual include toate activitățile de pregătire independentă pentru orele de la facultate – învățare, studiere, teme, lecturi, practică. Munca plătită se referă la munca remunerată prestată în timpul semestrelor, exceptând vacanțele.

Bugetul de timp în funcție de caracteristicile studenților

Studenții dedică, în medie, 46 de ore pe săptămână activităților ce țin de studii și de muncă, din care 20 de ore prezenței la cursuri, seminarii, laboratoare etc., 13 ore studiului individual și tot 13 ore locului de muncă. Comparativ cu media pentru cele 28 de țări incluse în studiu, situația în România este similară în ceea ce privește bugetul total de timp, însă studenții români alocă cu aproximativ 3 ore mai mult prezenței la cursuri și cu aproape 1 oră mai mult în contul muncii, dar cu 4 ore mai puțin studiului individual.

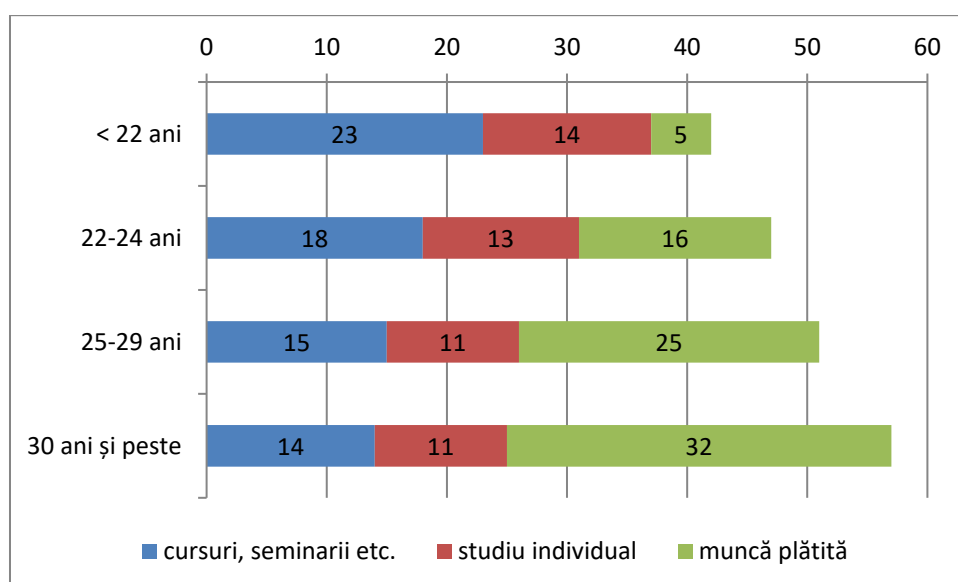
Merită menționat și faptul că studenții străini care studiază în România dedică, în medie, cu 3 ore mai mult studiului și muncii decât cei autohtoni, acest decalaj fiind explicat prin faptul că cei dintâi petrec mult mai mult timp, comparativ cu studenții români, în interes academic - cu 4 ore mai mult pentru prezența la cursuri și cu 4 ore mai mult pentru studiul individual, dar mai puțin în interes de muncă plătită.

Pe măsură ce vârsta studenților crește, aceștia alocă tot mai puțin timp studiilor, atât în ce privește participarea la orele de predare, cât și studiului individual, devenind tot mai ocupați cu locurile de muncă. Proporția mai mare pe care o ocupă munca în raport cu studiile o dată cu înaintarea în vârstă a studenților ține și de corespondența dintre vârstă și nivelul de studii, datorându-se într-o anumită măsură și numărului de cursuri aferent nivelurilor de studii (mai numeroase la licență, mai puține la master).

Datorită ponderii timpului alocat muncii remunerate, deși odată cu vârsta numărul de ore acordate studiului scade, bugetul total de timp al studenților crește, în detrimentul timpului liber și a altor tipuri de activități importante neincluse în analiză - îndatoriri domestice, îngrijire personală, voluntariat etc.

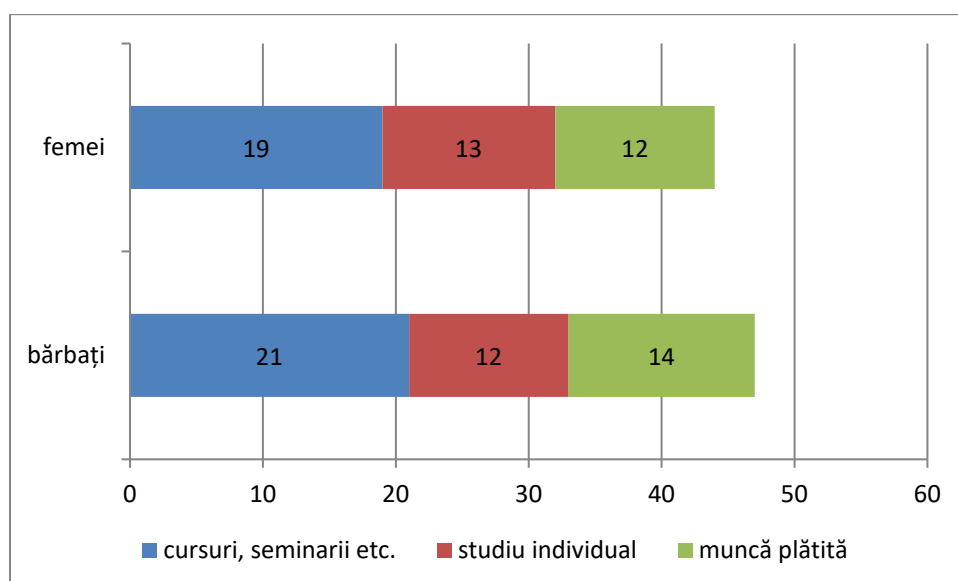
Dacă în cazul unui student de până în 22 de ani timpul cu munca reprezintă 7 puncte procentuale din bugetul total de timp, iar cel pentru studii reprezintă 93 de puncte procentuale, în cazul unui student de 30 de ani și peste, timpul petrecut cu munca ajunge să reprezinte 54 de puncte procentuale, iar cel pentru studii 46 de puncte procentuale.

Figura 176. Bugetul de timp după tipuri de activități și categorii de vârstă (ore / săptămână)

Bugetul total de timp al bărbaților este, în medie, cu 3 ore mai extins decât al femeilor. Distribuția după sex arată că bărbații participă la cursuri și activități similare cu 2 ore mai mult decât femeile, dar alocă cu 1 oră mai puțin decât acestea studiului individual. În ce privește munca, bărbații dedică, în medie, cu 2 ore mai mult decât femeile.

Figura 187. Bugetul de timp după sex și categorii de activități (ore/săptămână)

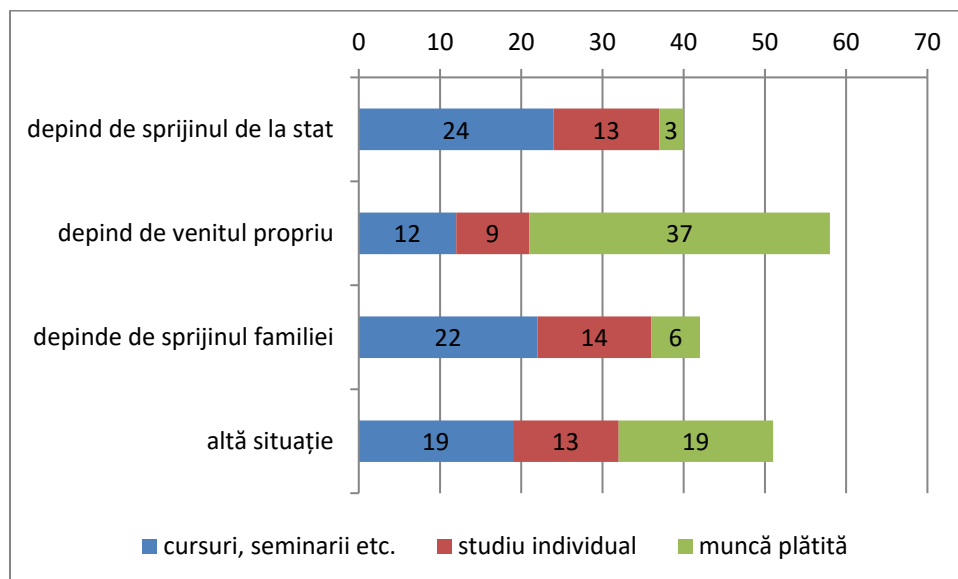

Diferențe importante relevă distribuția după sursele de venit pe care se bazează studenții, cei care se autofinanțează fiind, în medie, cu aproape 20 de ore mai ocupați cu studiile și munca decât cei dependenți de familie sau de sprijinul de la stat. Acest decalaj se datorează timpului petrecut pentru muncă, care în cazul studenților ce se autosusțin financiar este substanțial mai mare decât în cazul celor dependenți de ajutorul din partea familiei sau de la stat, după cum se poate vedea în graficul de mai jos.

Datele privind timpul alocat studiilor arată că studenții care se autosusțin financiar participă în mai mică măsură la cursuri decât cei care depind de susținerea familiei sau din partea statului, diferența fiind de 10 ore, respectiv 12 ore. Și timpul aferent studiului individual este mai redus în cazul celor dintâi.

Surprinzător poate, numărul de ore alocate muncii plătite nu are un impact major asupra confortului financiar, diferențele între bugetul de timp al studenților care se confruntă cu dificultăți financiare și al celor care nu au acest impediment nefiind importante, timpul alocat muncii de către cei fără dificultăți financiare fiind, în medie, cu doar 2 ore mai extins decât al celor cu o situație financiară nesatisfăcătoare.

Figura 198. Bugetul de timp după principala sursă de venit și categorii de activități (ore/săptămână)

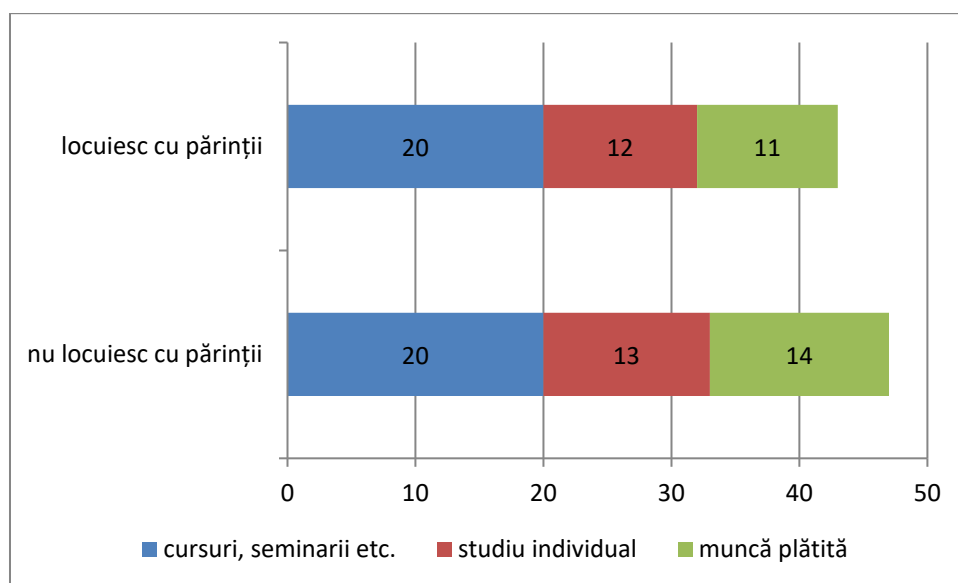

Studenții care locuiesc împreună cu părinții sunt, în multe cazuri, destul de diferiți de studenții care locuiesc independent (de exemplu, în ceea ce privește vârsta), iar condițiile lor de trai au o mare influență asupra cheltuielilor, căutării locurilor de muncă și situației veniturilor.

Datele ne arată că bugetul de timp al studenților care locuiesc cu părinții este mai lejer din punct de vedere al numărului de ore dedicat muncii decât al celor care locuiesc

independent, însă acest lucru nu implică din partea lor o alocare mai mare de timp studiului, nici în ceea ce privește participarea la orele de la facultate, nici ca studiu individual, situându-se chiar puțin sub nivelul timpului pe care îl alocă acestor activități studenții care locuiesc separat de părinți.

Figura 209. Bugetul de timp după tipul de locuire și categorii de activități (ore/săptămână)

Studenții care nu au un loc de muncă plătit petrec o medie de 23 ore la cursuri, cei care lucrează mai puțin de 20 de ore pe săptămână alocă cursurilor 19 ore, iar cei care au un program de lucru de peste 20 de ore pe săptămână participă, în medie, doar la 13 ore de curs, seminarii etc.

Analiza datelor privind intensitatea programului de muncă arată că studenții angajați cu normă de peste 20 de ore pe săptămână sunt, în medie, cu 17 ore mai ocupați decât cei angajați cu normă de până în 20 de ore pe săptămână și cu 23 ore mai ocupați decât cei care nu sunt angajați.

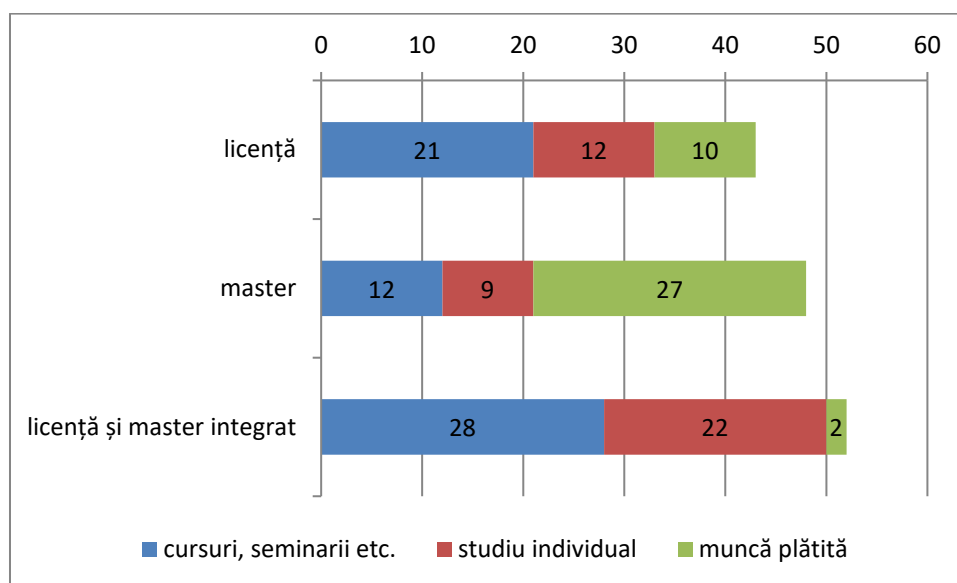
Bugetul de timp în funcție de tipologia studiilor

După nivelul de studii la care sunt înscriși, studenții care urmează studii de licență au, în medie, un buget de timp total mai redus (43 de ore), față de cei de la master (48 de ore) și de cei care urmează studii de licență și master integrat (52 ore).

Raportul dintre timpul alocat studiilor și cel dedicat muncii este foarte diferit pentru cele trei categorii de studenți. Munca plătită are, de departe, ponderea cea mai însemnată în bugetul de timp al studenților de la masterat, fiind semnificativ mai redusă în cazul studenților la licență, și ocupând un procent foarte mic din bugetul total al studenților care urmează studii de licență cu master integrat. Aceștia din urmă dedică însă cu mult mai mult timp studiilor,

comparativ cu celelalte două categorii de studenți, petrecând, în medie, cu 7 ore mai mult în cadrul orelor predate decât studenții înscriși la programe de licență și cu 16 ore mai mult decât studenții de la master. Diferențele majore se mențin și în ceea ce privește studiul individual, timpul aferent pe care îl alocă cei care urmează programe universitare mai lungi fiind cu 10 ore mai mare față de cel alocat de cei înscriși la studii de licență și cu 13 ore mai mare față de cei de la master.

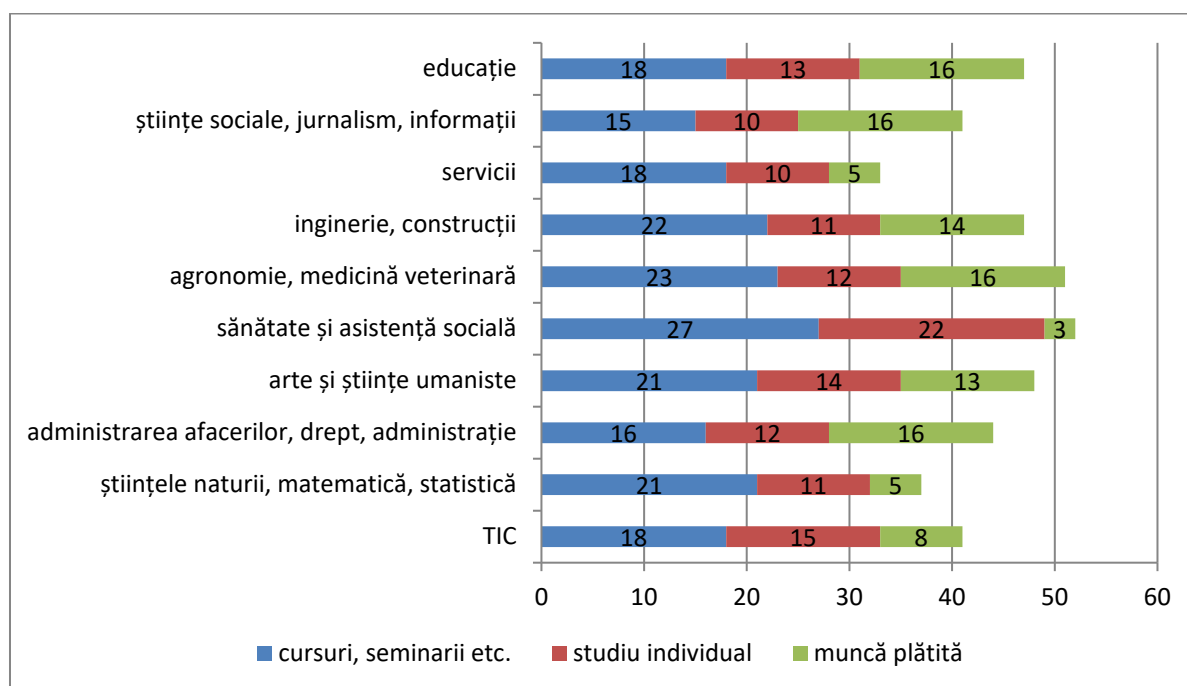
Figura 30. Bugetul de timp după tipul programului de studiu și categorii de activități (ore / săptămână)

După aria de studii, în categoria celor care petrec sub media de 20 de ore dedicate studiilor predate de către studenți în general, intră cei de la științe sociale, jurnalism și informații, administrarea afacerilor, drept și administrație, educație, servicii și TIC. La polul opus, cele mai multe ore le petrec studenții de la studiile din domeniul sănătate și asistență socială. Aceștia petrec și cel mai mult timp cu studiul individual, cu mult mai mult timp decât studenții de la celelalte domenii, între care cei de științe sociale, jurnalism și informații, servicii, inginerie și construcții, agronomie, administrarea afacerilor, drept și administrație, științele naturii, matematică și statistică alocă sub media de 13 ore dedicate în general de studenți pentru studiul individual.

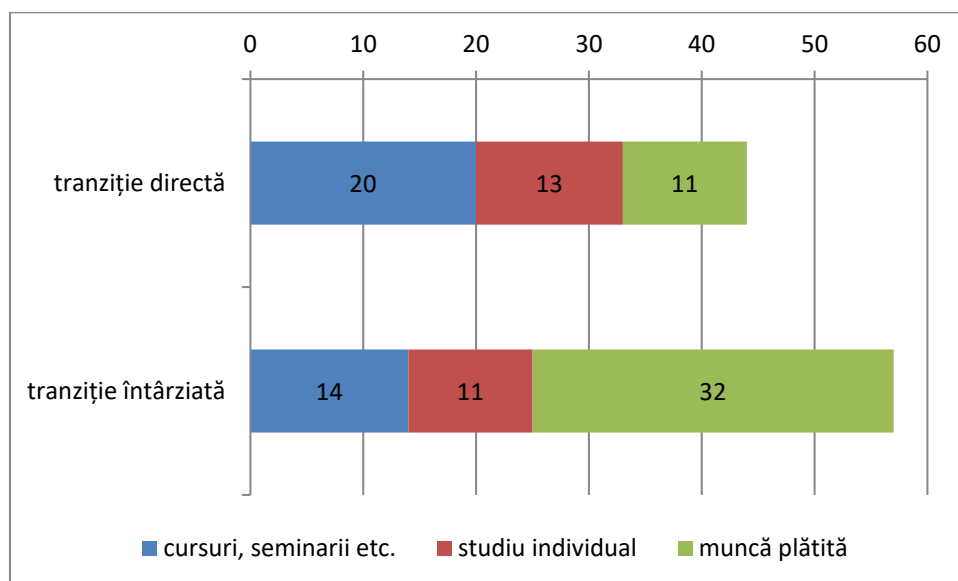
Peste media de 13 ore petrecute cu munca plătită de către studenți în general se situează cei de la domeniile educație, științe sociale, jurnalism, informații, inginerie, construcții, agronomie și medicină veterinară, administrarea afacerilor, drept și administrație. Cel mai puțin timp alocă muncii plătite studenții de la domeniile de sănătate și asistență socială, servicii și științele naturii, matematică, statistică.

Figura 31. Buget de timp după domeniul de studiu și tipuri de activități

Tranziția dintre terminarea liceului și începerea facultății pune în evidență o discrepanță majoră în ceea ce privește bugetul de timp, între studenții care au amânat începerea studiilor universitare după terminarea liceului și cei care au făcut trecerea directă. Studenții care au avut o rută educațională caracterizată de tranziție întârziată dedică mai multe ore locului de muncă decât studiilor (cursuri și studiu individual), față de cei cu tranziție directă, pentru care timpul alocat studiilor (cursuri și studiu individual) este mult mai mare decât cel petrecut la locul de muncă. Per total, studenții care au amânat începerea facultății după terminarea liceului au mai puțin timp liber decât cei care au făcut trecerea directă.

Figura 32. Bugetul de timp după tipul de tranziție spre învățământul superior și categorii de activități (ore / săptămână)

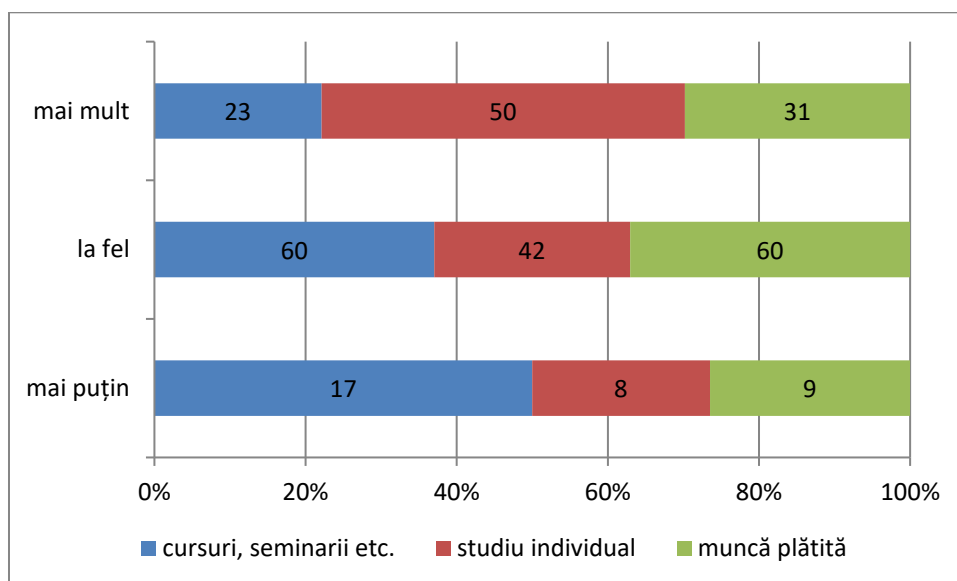

Satisfacția privind resursele de timp alocate pentru muncă și studii

Respondenții au fost rugați să aprecieze nivelul de satisfacție privind volumul de timp alocat cursurilor, studiului individual și muncii plătite, specificând pentru fiecare dintre aceste activități dacă și-ar dori să dedice mai mult sau mai puțin timp.

Majoritatea studenților (60%) s-au declarat mulțumiți de numărul de ore alocat cursurilor și celorlalte activități de la facultate (seminarii, laboratoare, teste etc.), fiind în egală măsură mulțumiți și de volumul de timp petrecut cu munca remunerată, în timp ce peste 20% dintre respondenți își doresc să dedice mai mult timp cursurilor, iar peste 30% să petreacă mai mult timp cu munca plătită. În ceea ce privește studiul individual, cei mai mulți dintre studenți (50%) și-ar dori să aloce mai mult timp, cei mulțumiți de resursele de timp pe care le alocă în prezent acestei activități fiind mai puțin numeroși (42%). Pentru toate cele trei categorii de activități, procentele de studenți care și-ar dori să petreacă mai puțin timp înregistrează valorile cele mai mici.

Figura 33. Satisfacția privind volumul de timp alocat diferitelor activități. Pentru care activități v-ați dori să alocați mai puțin sau mai mult timp? (%)

Distribuția pe categorii de vârstă scoate în evidență faptul că pe măsură ce vârsta studenților avansează, crește și nevoia unui volum mai mare de timp alocat participării la cursuri, odată cu dorința de a petrece mai puțin timp cu munca plătită.

Diferențe în evaluările privind satisfacția cu bugetul de timp în funcție de sex apar doar în ceea ce privește timpul pentru studiul individual, caz în care femeile sunt mai puțin mulțumite decât bărbații de timpul aferent acestei activități, resimțind în mai mare măsură nevoia de a aloca mai mult timp studiului individual decât în prezent.

În ceea ce privește nivelul de studii, studenții de licență nu se diferențiază de cei de la masterat în aprecierile privind gradul de satisfacție cu bugetul de timp, însă studenții de la medicină umană și veterinară și cei de la arhitectură (licență și master integrat) se evidențiază prin înregistrarea unui procent dublu în ceea ce privește dorința de a petrece mai puțin timp la cursuri, precum și a unui procent mult mai mare de studenți care și-ar dori mai mult timp pentru studiu individual, comparativ cu cele două categorii ante-menționate.

În funcție de auto-percepția statutului lor principal, respondenții care muncesc și se consideră în primul rând angajați și nu studenți își doresc în mai mare măsură să petreacă mai puțin timp cu studiile, atât la cursuri cât și cu studiul individual și mai mult timp în activitatea de muncă plătită, comparativ cu cei care se consideră ca fiind în primul rând studenți. Cu toate acestea, studenții care lucrează cel mai mult (peste 20 de ore pe săptămână) își doresc în mai mare măsură decât cei care lucrează mai puține ore să aloce mai mult timp cursurilor.

Relația dintre profilul muncii prestate și cel al studiilor urmate nu pare să influențeze satisfacția cu volumul de timp petrecut în contul muncii plătite. Procentele celor mulțumiți de

volumul de timp alocat muncii prezintă o diferență minoră (de doar 5 puncte procentuale) în favoarea celor care muncesc în domeniul pentru care studiază comparativ cu cei care lucrează într-un domeniu diferit de cel pe care îl studiază. Mai mult, aceștia din urmă își doresc în mai mare măsură decât cei din prima categorie să petreacă mai mult timp cu munca pe care o prestează (diferența este tot una foarte mică, de doar 4 puncte procentuale).

Mobilitatea internațională a studenților (Octavia Borș, Violeta Caragea)

În România, mai puțin de o cincime dintre studenți (16%) au avut o experiență de mobilitate în străinătate (studii, internship-uri, cursuri de limbă, vizite de cercetare, vizite de studiu, școli de vară/iarnă etc.), masteranzii, cu vârsta cuprinsă între 22 și 29 ani, cu sau fără dificultăți financiare, fiind cel mai probabil să se regăsească printre aceștia. Tabelul 22 ne arată că mobilitatea internațională a studenților, în funcție de vârstă, crește până la 29 de ani, și scade după 30 de ani. Analiza în funcție de sex ne arată că femeile și bărbații participă în aceeași măsură la programe internaționale.

În ciuda faptului că cei mai mulți studenți care au călătorit în străinătate pentru studii au declarat că sunt dependenți de suportul familiei (55%) sau de surse proprii de venit (24%), participarea, în general, la mobilități internaționale este într-o mică măsură sensibilă la situația financiară a tinerilor: 16% dintre tinerii cu dificultăți financiare au avut astfel de experiențe, față de 17% dintre cei fără dificultăți financiare. De asemenea, nu există diferențe semnificative între mobilitatea studenților cu sau fără dizabilități.

Tabel 22. Distribuția mobilității internaționale după caracteristicile studenților

		Am avut experiență de studiu în străinătate (%)	Nu am avut experiență de studiu în străinătate (%)
Categoria de vârstă	< 22 ani	10	90
	22-24 ani	24	76
	25-29 ani	25	76
	> 30 ani	18	82
Sex	Femei	16	84
	Bărbați	16	84
Studii	Licență	14	86
	Master	25	75
	Licență și master integrat	16	84
Situație financiară	Cu dificultăți financiare	16	84
	Fără dificultăți financiare	17	83
Dizabilități	Cu dizabilități	17	84
	Fără dizabilități	15	85

În România, 4% dintre studenți au urmat un program temporar de studiu în străinătate (ex. Erasmus+), iar 34% și-au propus să facă asta în viitor. Durata studiilor temporare urmate în străinătate este în medie de 6 luni, cei mai mulți dintre studenți (84%) petrecând până la 6 luni în mobilitate.

Dintre cei care au participat la mobilități de studiu, cei mai mulți aveau, la momentul colectării, vârsta cuprinsă între 22 și 29 ani. Analiza pe sexe ne arată că numărul femeilor care au studiat temporar în străinătate este dublu față de numărul bărbaților. Din punct de vedere al domeniului de studiu, se poate vedea că mobilitățile de studiu sunt cel mai puțin populare în rândul studenților de la domeniul tehnologia informației și a comunicării, la polul opus aflându-se cei de la arte și științe umane. Nu în ultimul rând, cercetarea ne arată că studenții cu dificultăți financiare și/sau dizabilități sunt mai puțin probabil să fi participat la programe temporare de studiu în străinătate.

În rândul studenților care au declarat că intenționează să studieze în străinătate, proporția de femei și bărbați este apropiată, iar cei mai mulți au sub 22 ani. Dintre studenții care și-au propus să urmeze studii temporare în străinătate, 21% au planuri concrete.

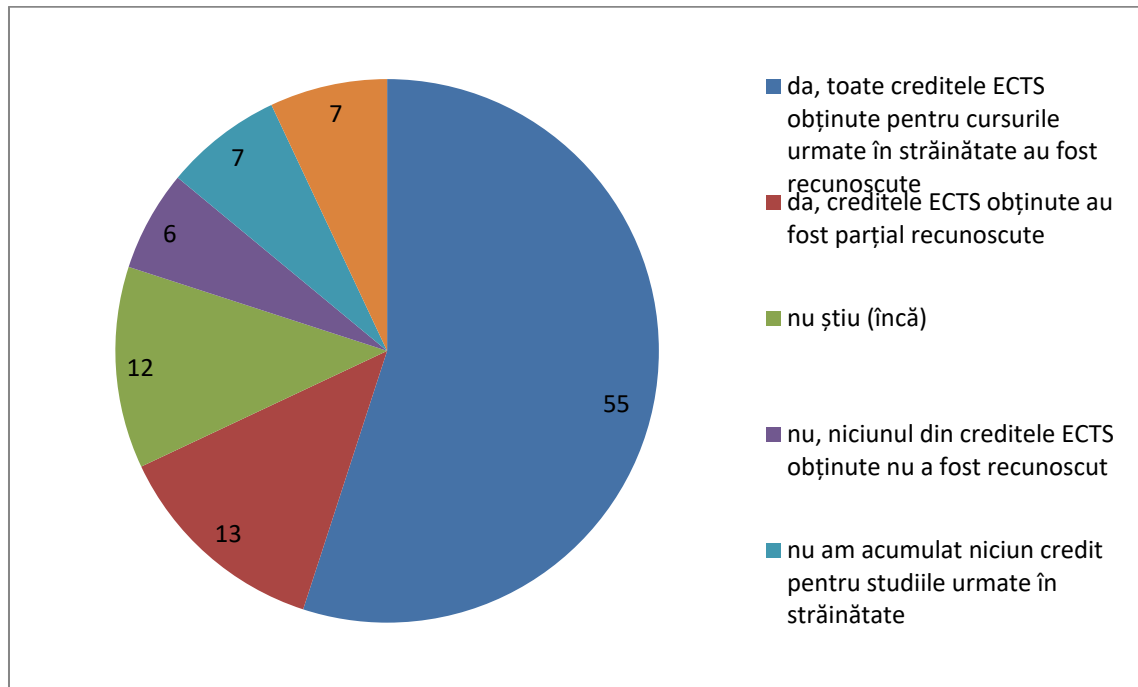
Tabel 23. Participarea la programe temporare de studiu în străinătate (%)

		Da	Nu, intenționez să studiez în străinătate	dar să în	Nu, și nu intenționez să studiez în străinătate
Total		4	35		62
Categoria de vârstă	< 22 ani	2	43		55
	22-24 ani	7	26		67
	25-29 ani	7	26		67
	> 30 ani	2	25		73
Sex	Femei	5	34		61
	Bărbați	3	36		62
Domeniu de studiu	Educație	3	19		79
	Arte și științe umane	6	43		51
	Științe sociale, jurnalism	5	29		66
	Afaceri, administrație și drept	4	29		67
	Științe naturale, matematică și statistică	5	46		49
	Tehnologia informației și a comunicării	2	29		70

	Inginerie și construcții	4	34	63
	Agronomie și medicină veterinară	5	40	55
	Sănătate și asistență socială	5	47	49
	Servicii	3	43	54
Situație financiară	Cu dificultăți financiare	3	42	56
	Fără dificultăți financiare	4	31	65
Dizabilități	Cu dizabilități	4	35	62
	Fără dizabilități	6	34	61

La momentul mobilității, 76% dintre studenți urmau un program de licență, 15% un program de master, iar 3% dintre aceștia erau înscriși la studii doctorale. În ceea ce privește creditele obținute, numai 55% dintre studenți susțin că acesta au fost recunoscute în totalitate, dar trebuie menționat că o parte dintre ei, fie nu au obținut credite, fie nu și-au dorit recunoașterea acestora.

Figura 34. Recunoașterea creditelor obținute în programe temporare de studiu în străinătate (%)

Programele de mobilitate susținute de Uniunea Europeană reprezintă principala soluție folosită de studenți pentru a studia în străinătate (82%), foarte puțini dintre respondenți au declarat că au accesat alte programe (11%) sau s-au organizat independent (7%). De asemenea, în se poate vedea că granturile UE reprezintă principala sursă de venit pentru cei

mai mulți dintre studenți (59%). Următoarele, în ordinea popularității, sunt sprijinul din partea părinților, familiei sau partenerului (25%) respectiv granturi/ împrumuturi oferite de țările gazdă (10%). Trebuie menționat că 65% dintre studenți susțin că și-au finanțat mobilitatea internațională de studiu din două sau trei surse de venit, în timp ce numai 30% s-au bazat pe o singură sursă.

Tabel 24. Principala sursă de venit în perioada mobilității internaționale (%)

Contribuția părinților, familiei sau partenerului.	25%
Venit propriu dintr-un serviciu anterior sau propriile economii.	3%
Venit dintr-un serviciu plătit, pe care l-am avut în timpul studiilor mele în străinătate.	1%
Burse/ împrumuturi pentru studiu, oferite de către țara gazdă.	10%
Grant-uri/ împrumuturi pentru studiu, oferite de România.	0%
Grant-uri/ împrumuturi speciale oferite de România, pentru studii în străinătate.	0%
Granturi europene de studii (ex. Erasmus, Tempus etc.).	59%
Finanțare obținută de la firme private.	0%
Finanțare obținută de la ONG-uri.	0%
Alte surse	1%

Impedimente pentru mobilitățile de studiu, în opinia studenților

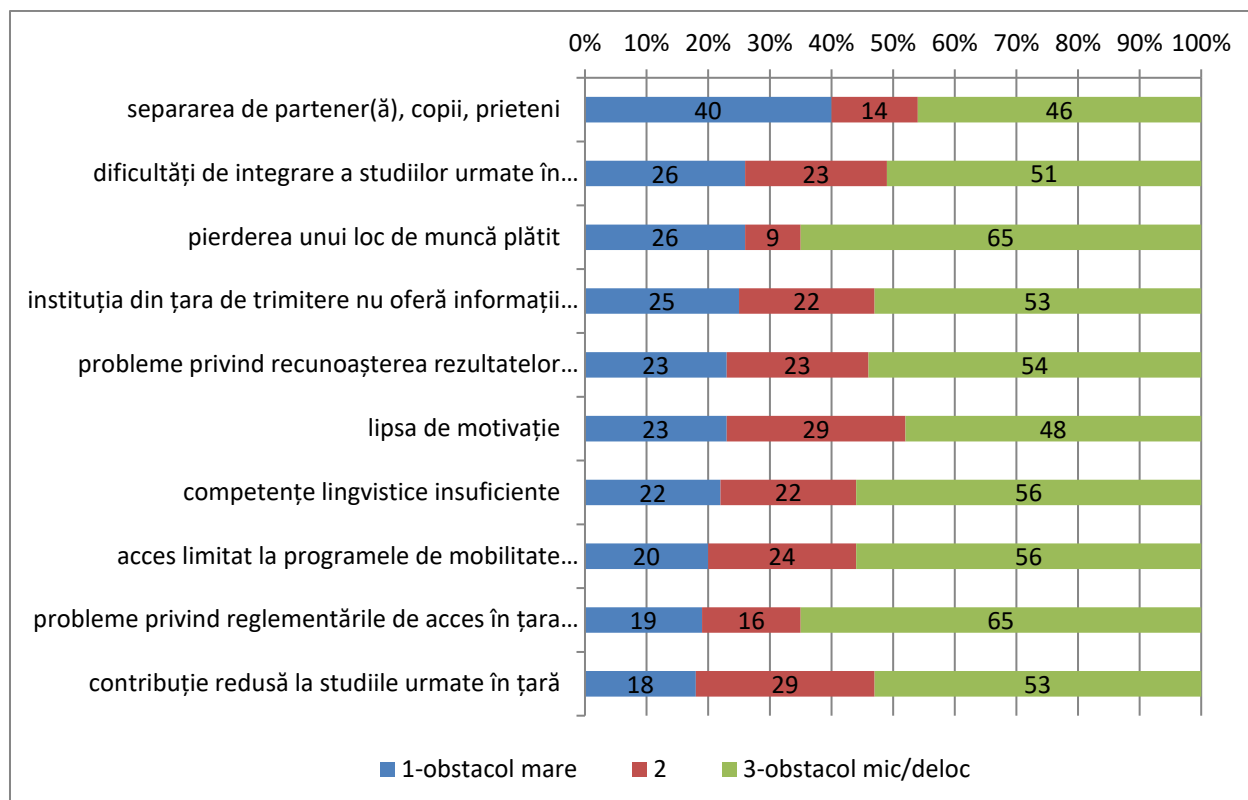
După cum se poate vedea în figura de mai jos, cei mai mulți dintre studenții care nu și-au propus să urmeze o mobilitate în străinătate (40%) au apreciat separarea de partener(ă), copiii sau prieteni ca un mare impediment.

Într-o proporție mai mică (26%), acești studenți resimt ca obstacol dificultățile de integrare a studiilor urmate în străinătate în structura programului de studiu din România. Într-o proporție apropiată (25%), studenții consideră că informațiile insuficiente oferite de instituțiile din România reprezintă un impediment pentru plecarea în mobilitate.

Pierderea unui loc de muncă polarizează cel mai mult respondenții care nu-și doresc mobilități de studiu, în timp ce doar 9% dintre ei se plasează la mijloc, 26% consideră că acesta este un obstacol mare pentru înscrierea la studii în străinătate, iar 65% că nu resimt acest impediment.

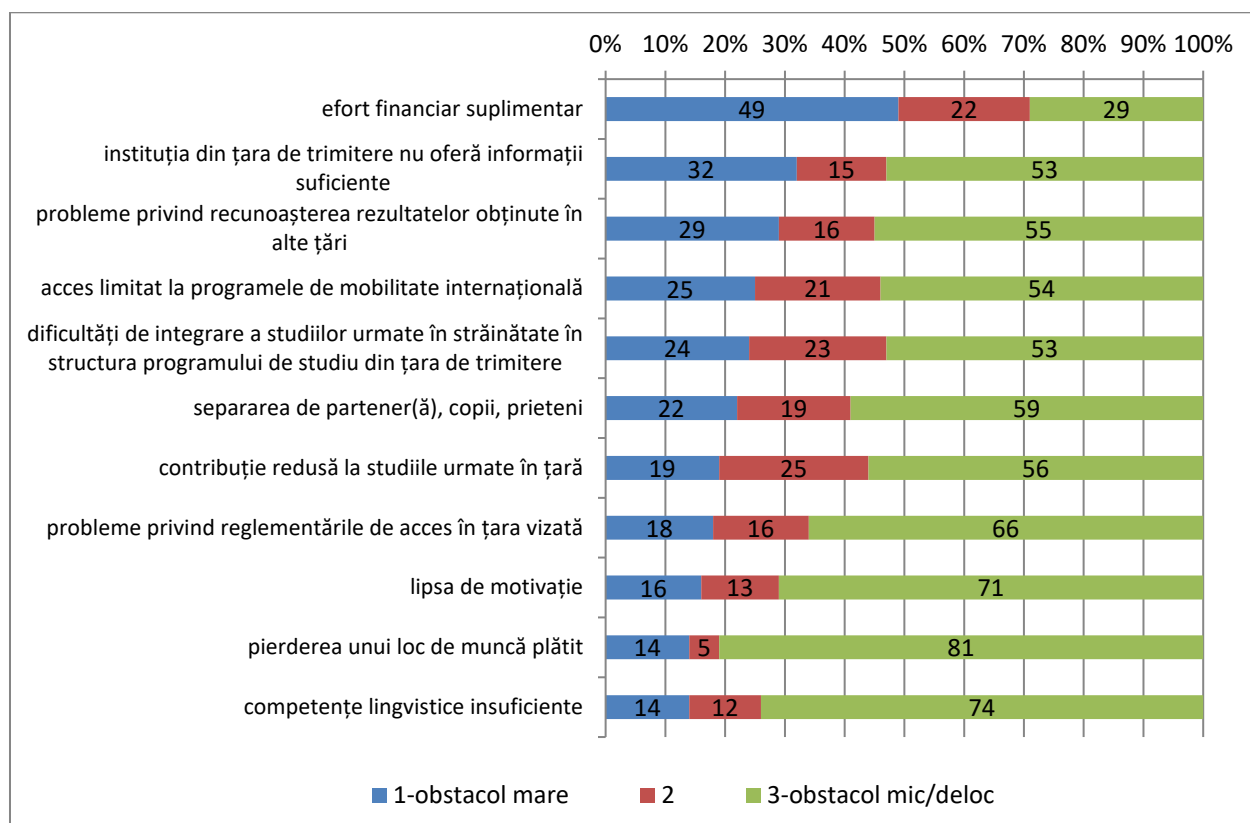
Într-o proporție ridicată, acești studenți nu consideră problematice reglementările de acces în țara vizată (65%), oferta de mobilitate a instituțiilor din țara de origine (56%) sau competențele lingvistice (56%).

Figura 35. Obstacole pentru participarea la studii în străinătate, în opinia studenților care nu intenționează să se înscrie (%)

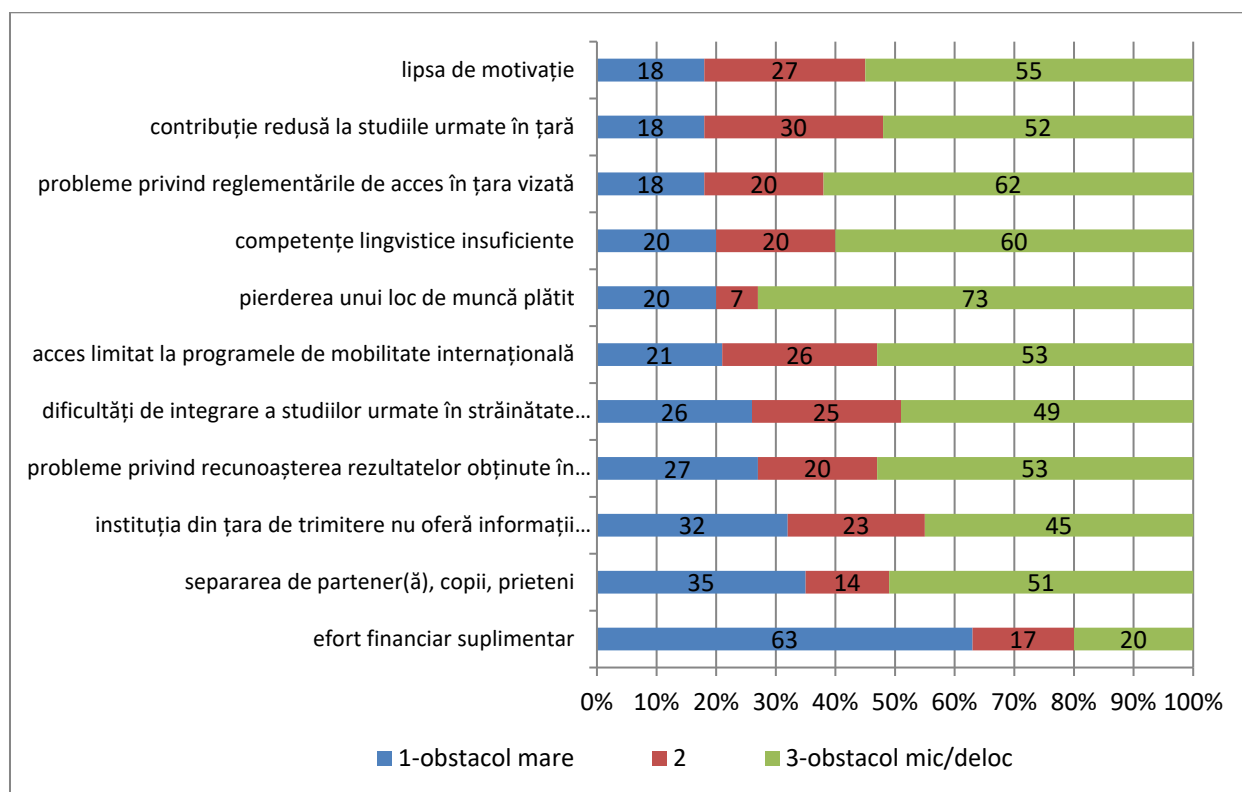
Perspectiva asupra impedimentelor pentru participarea la studii în străinătate se schimbă în cazul studenților care doresc să se înscrie pentru mobilități și au planuri concrete în acest sens. Principalul obstacol, în opinia a 49% dintre aceștia, este efortul financiar suplimentar asociat mobilității. Aproximativ o treime dintre studenți se simt provocați de informațiile insuficiente primite din partea instituțiilor de trimitere și de problemele privind recunoașterea rezultatelor obținute în alte țări. Pierderea unui loc de muncă plătit și competențele lingvistice insuficiente reprezintă obstacole numai în rândul a 14% dintre studenți.

Figura 36. Obstacole pentru participarea la studii în străinătate, în opinia studenților care doresc să se scrie și au planuri concrete în acest sens (%)

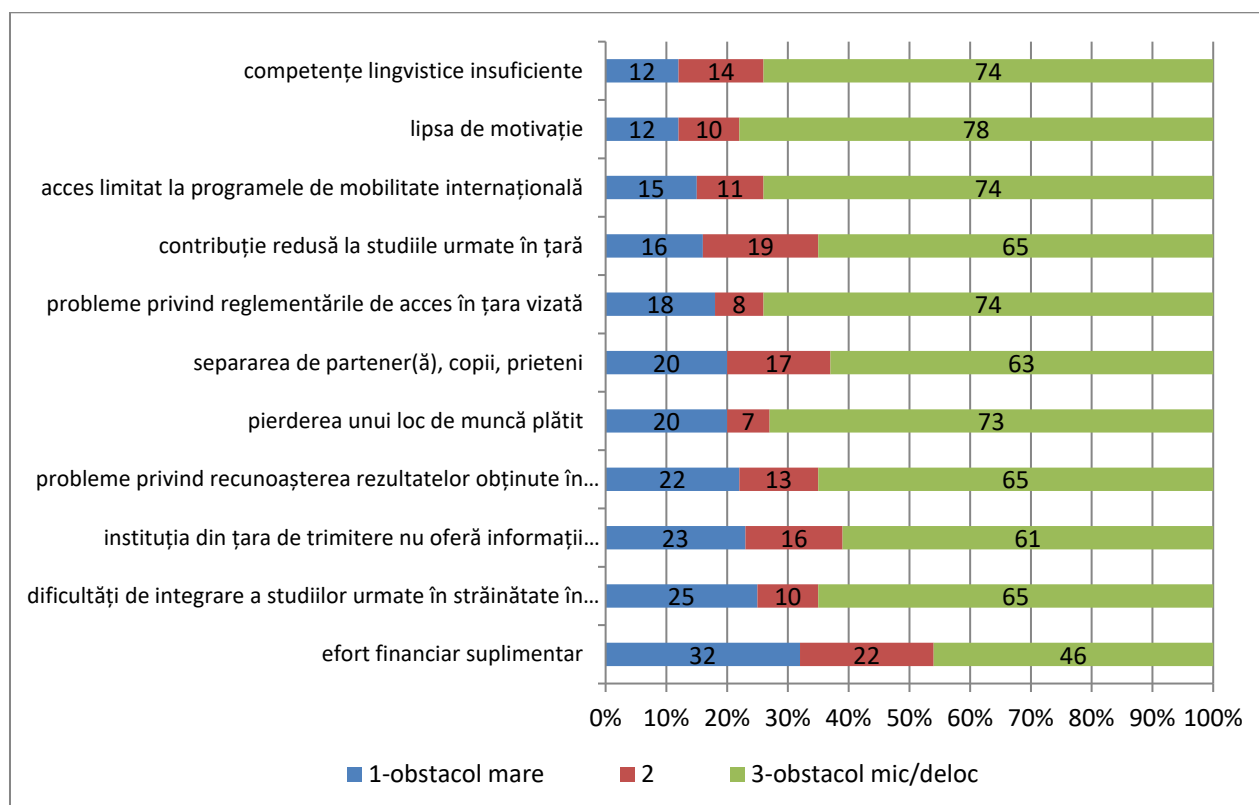
Obstacolele resimțite de studenții care doresc să se scrie la studii temporare în străinătate, dar nu au planuri concrete în acest sens, se suprapun într-o anumită măsură cu cele resimțite de cei care au planuri concrete. Efortul financiar cerut de mobilitate rămâne principalul impediment, însă, a fost ales într-un procent mult mai mare, de 63% dintre studenții care doresc să se scrie și au planuri concrete în acest sens. Informațiile insuficiente din partea instituției de trimitere rămân, de asemenea, printre cele mai importante obstacole. Spre deosebire de studenții care au planuri concrete de înscriere la studii în străinătate, cei care nu au, în procent de 35%, au apreciat separarea de partener(ă), copii sau prieteni ca impediment semnificativ. De asemenea, competențele lingvistice insuficiente și pierderea unui loc de muncă au fost apreciate ca obstacole de mai mulți studenți care nu au planuri concrete de mobilitate, față de cei care au.

Figura 37. Obstacole pentru participarea la studii în străinătate, în opinia studenților care doresc să se scrie, dar nu au planuri concrete în acest sens (%)

Efortul financiar suplimentar e resimțit ca impediment chiar și pentru 32% dintre studenții care au urmat programe temporare de studiu în străinătate. Mai puțini studenți, dar într-o proporție ridicată comparativ cu aprecierea altor posibile obstacole (25%), susțin că instituția din țara de trimitere nu oferă informații suficiente. Spre deosebire de toate celelalte categorii de studenți, cei care au avut experiență internațională de studiu, susțin în mare măsură că au întâmpinat dificultăți de integrare a studiilor urmate în străinătate în structura programului de studiu din țara de trimitere (25%). Lipsa de motivație și competențele lingvistice insuficiente reprezintă obstacole pentru numai 12% dintre acești studenți.

Figura 38. Obstacole pentru participarea la studii în străinătate, în opinia studenților care au urmat programe temporare de studiu în străinătate (%)

Destinațiile mobilităților de studii

Principalele regiuni de destinație pentru mobilități

Destinațiile mobilităților de studiu se regăsesc în proporție de 95% în Spațiul European de Învățământ Superior (SEIS/EHEA). Principalele regiuni alese de studenții care au participat la studii în străinătate au fost Europa de Sud (Cipru, Grecia, Italia, Spania, Portugalia, Malta, Andorra, Monaco, Vatican, San Marino), aleasă de 29% dintre studenții români, și Europa de Vest (Austria, Belgia, Franța, Germania, Liechtenstein, Luxemburg, Olanda, Elveția), preferată de alți 29% dintre respondenți, urmate de țările din Europa Centrală și de Est (Slovenia, Croația, Bulgaria, Cehia, Ungaria, Polonia, Slovacia), cu 16% dintre răspunsuri.

Principalele țări de destinație pentru mobilități

În topul primelor cinci țări preferate de studenți se află Franța (18%), Spania (15%), Germania (7%), Cehia (6%) și Rusia (5%). Următoarele destinații, în ordinea popularității sunt Italia (5%), Marea Britanie (3%), Turcia (3%), China (1%) și SUA (sub 1%).

Limba vorbită în țara de destinație a mobilității

Din totalul de studenți ce au participat într-o experiență de mobilitate, 5% au mers în țări în care se vorbește limba rusă, iar alți 5% în țări în care limba oficială este engleza. Restul de 90% au mers în țări cu alte limbi oficiale decât cele menționate anterior.

Activități extracurriculare desfășurate în mobilitățile internaționale

Raportat la totalul de respondenți, cele mai des menționate activități extracurriculare realizate internațional au fost: stagiile de pregătire practică/internshipurile (5%), școlile de vară/iarnă (2%), cursurile de limbă (1%) și activitățile de cercetare/cercetare pe teren (1%). Pentru implicarea în acest tip de activități, precum și a altora care sunt legate de studiile realizate, în general, doar 22% dintre respondenți afirmă că au primit credite de studii, pe când restul de 78% nu au primit astfel de recunoaștere formală a experienței lor de învățare.

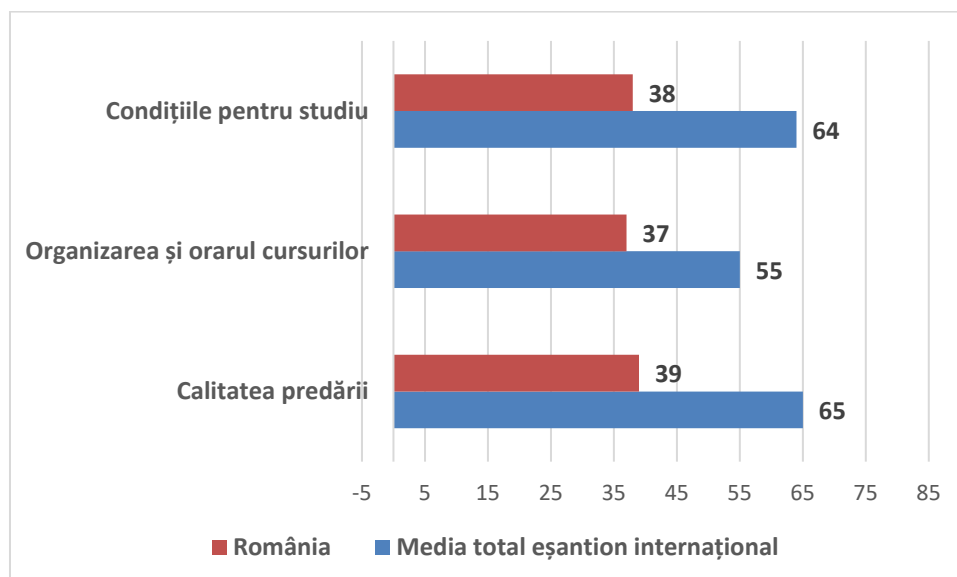
Evaluarea calității studiilor (Ancuța Plăeșu)

Satisfacția față de programul de studii urmat

Nivelul de satisfacție al studenților față de câteva aspecte referitoare la programul de studii parcurs (calitatea predării, organizarea și orarul cursurilor și condițiile pentru studiu în universitate) a fost măsurat cu ajutorul unei scale cu 5 trepte, unde 1 = foarte satisfăcut/ă, iar 5= deloc satisfăcut/ă.

Analizând valorile medii la nivelul eșantionului internațional, se poate constata că majoritatea studenților sunt satisfăcuți atât cu organizarea și orarul cursurilor (55% dintre studenți se declară satisfăcuți sau foarte satisfăcuți), cât și cu condițiile pentru studiu (64%) și calitatea predării (65%).

Figura 219. Cât de satisfăcut/ă sunteți de următoarele aspect referitoare la programul de studii? (ponderea celor satisfăcuți, procente cumulate 1+2)

În România (ca și în Croația, Polonia, Portugalia și Serbia), nivelul de satisfacție al studenților are valori sub mediile internaționale, cu privire la toate cele trei aspecte. Mai mult, România se plasează pe ultimul loc între țările participante la studiu din punctul de vedere al satisfacției studenților cu privire la toate cele trei aspecte supuse evaluării.

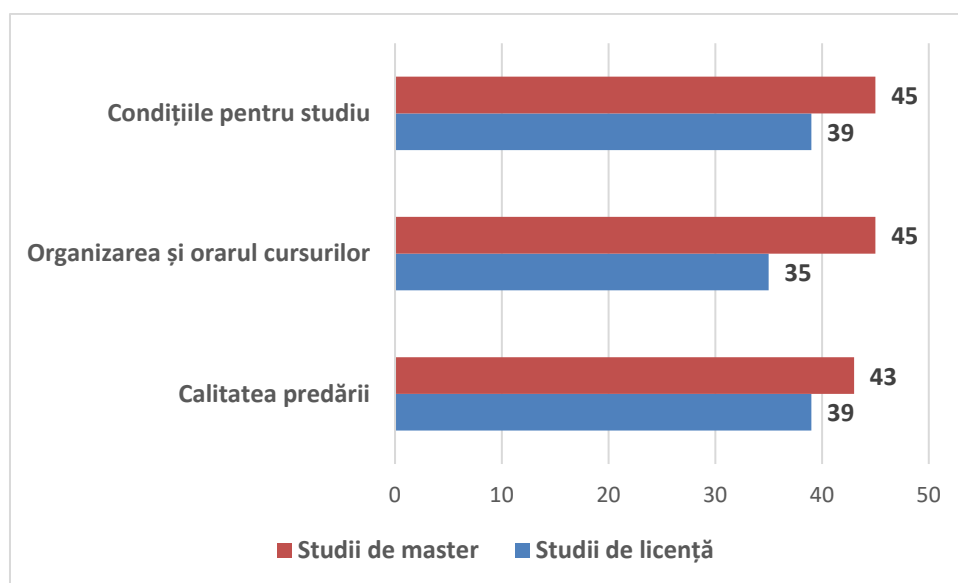
Dacă în toate celelalte țări majoritatea studenților sunt satisfăcuți cu calitatea predării, România este singura țară dintre cele cuprinse în studiu unde doar 39% dintre studenți se declară satisfăcuți. Un sfert dintre studenții români sunt nici satisfăcuți, nici nesatisfăcuți cu calitatea predării, iar 36% nu sunt satisfăcuți cu acest aspect al programului de studii.

Cu cât crește vârsta respondenților, cu atât opiniile acestora devin mai ferme și sunt mai polarizate, iar frecvența răspunsurilor neutre scade, păstrându-se relativ constant raportul între evaluarea pozitivă și cea negativă a calității predării.

În ceea ce privește organizarea și orarul cursurilor, distribuția răspunsurilor este asemănătoare: 37% dintre respondenți sunt satisfăcuți și tot atâția nu sunt satisfăcuți cu acest aspect al programului de studii. Puțin peste un sfert dintre studenții români nu au opinii ferme cu privire la organizarea și orarul cursurilor.

Și în ceea ce privește condițiile pentru studiu în universitate (bibliotecă, calculatoare, clădiri, săli de curs etc), ponderi asemănătoare ale studenților respondenți se arată satisfăcuți și nesatisfăcuți cu aceste condiții (40% satisfăcuți, 38% nesatisfăcuți), cu o creștere a intensității opiniilor polare odată cu înaintarea în vârstă, însoțită de scăderea frecvenței valorii de mijloc a scalei.

Figura 40. Cât de satisfăcut/ă sunteți de următoarele aspect referitoare la programul de studii? (pondera celor satisfăcuți, procente cumulate 1+2)

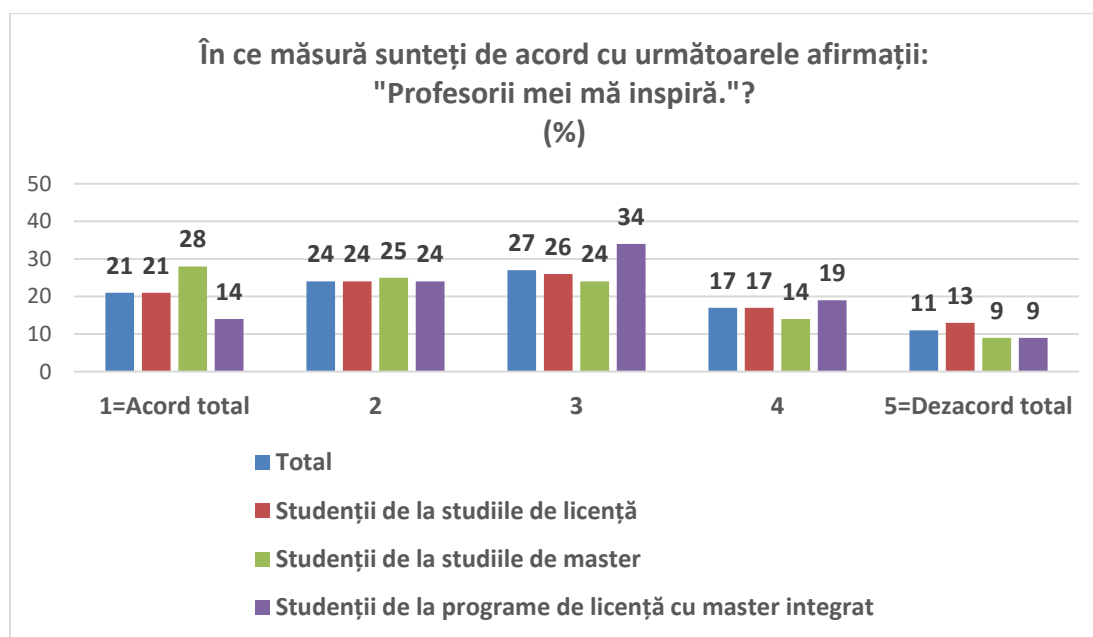
Atât în România, cât și la nivelul întregului eșantion Eurostudent, studenții care urmează programe de master sunt mai satisfăcuți decât cei de la programele de licență, în raport cu toate cele trei aspecte evaluate.

Evaluarea studiilor

Investigarea diverselor aspecte care descriu atitudinea studenților față de alegerea studiilor și față de personalul didactic universitar s-a realizat prin utilizarea unei scale de acord de cinci trepte, de la acord total (1) la dezacord total (5), cu privire la diferite enunțuri legate de tematica enunțată.

Evaluarea măsurii în care studenții se simt inspirați de profesorii lor relevă că 45% dintre aceștia sunt de acord (acord total + acord) cu afirmația „Profesorii mei mă inspiră”, 28% își exprimă dezacordul (dezacord total + dezacord) față de această afirmație, în vreme ce 27% sunt neutri față de acest enunț.

Figura 41. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații: „Profesorii mei mă inspiră.”? (%)

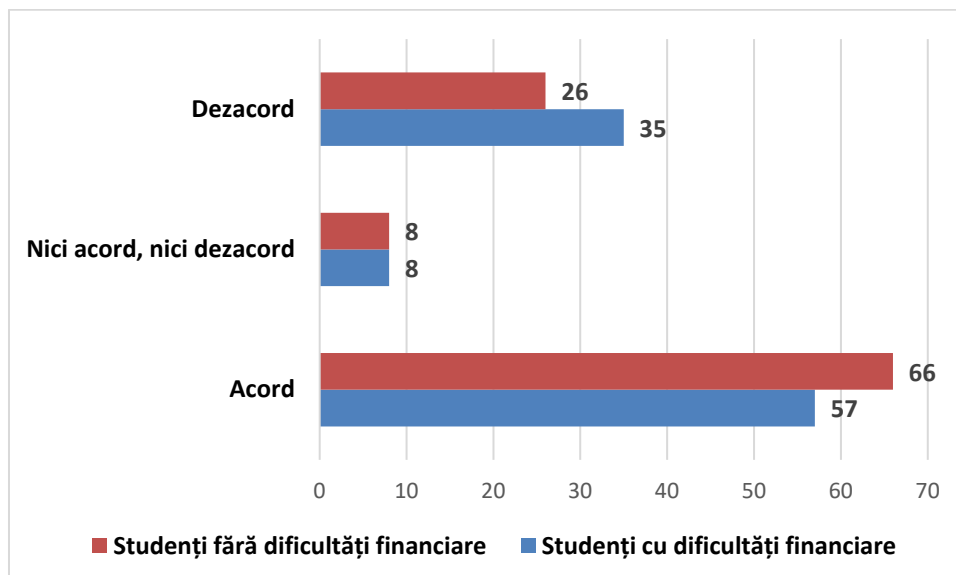
Analizând datele în funcție de programul de studii urmat de către respondenți, se poate constata o polarizare mai degrabă pozitivă a acordului cu acest enunț, ce caracterizează studenții de la toate programele de studii. Studenții care urmează studii de master se simt inspirați în cea mai mare măsură de profesorii lor, în vreme ce aceia care sunt înscriși la programe de studii de licență de lungă durată, cu master integrat (medicină, medicină veterinară, arhitectură), sunt mai frecvent neutri în această evaluare, exprimându-și în cea mai mică măsură acordul total cu afirmația evaluată.

Ponderea acordului total cu acest enunț crește constant odată cu vârsta respondenților, variind de la 17% pentru studenții sub 22 ani, până la 39% pentru studenții cu vârsta peste 30 de ani.

Predictibilitatea traseului educațional al studenților a fost evaluată cu ajutorul enunțului „A fost întotdeauna clar că voi ajunge la facultate”, supus acordului respondenților. Aproape 65% dintre studenți s-au declarat de acord cu această afirmație (jumătate dintre studenți - total de acord, iar 13% de acord), arătând astfel că parcurgerea studiilor universitare nu este contextuală, ci este rezultatul unei intenții consolidate în timp. Studentele, într-o măsură mai mare decât studenții (56%, față de 42%), și respondenții de la programele de

studii de licență de lungă durată, cu master integrat, mai mult decât ceilalți (58%, față de 47-48%), exprimă acordul total cu această afirmație.

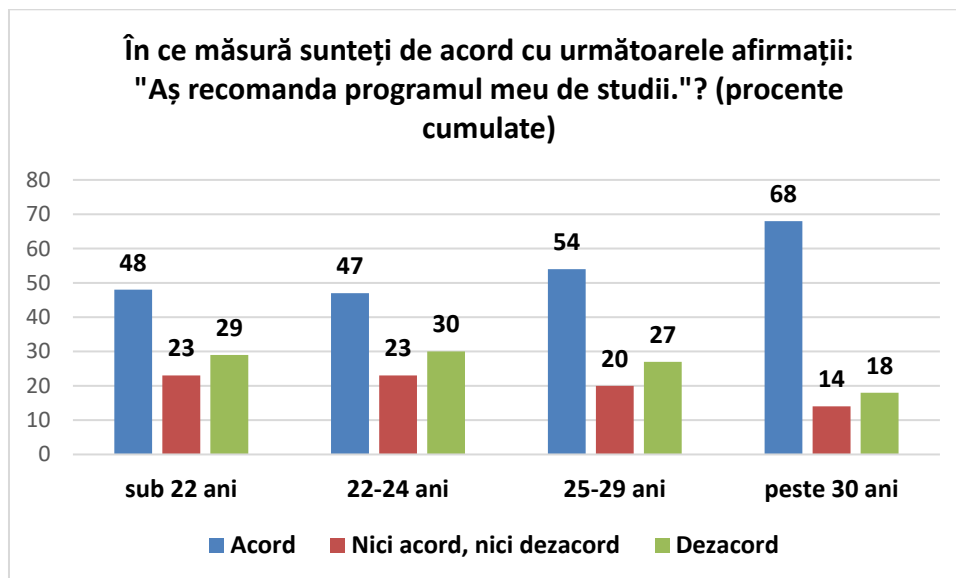
Figura 42. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații: „A fost întotdeauna clar că voi ajunge la facultate.”? (procente cumulate)

Studentii afectați de dificultăți financiare au anticipat în mai mică măsură decât ceilalți parcursul lor universitar, această posibilitate nefiind ferm conturată. De asemenea, studenții care nu locuiesc cu părinții (și care, probabil, sunt din altă localitate decât cea unde studiază sau se întrețin fără sprijinul familiei) sunt în mai mică măsură de acord că opțiunea înscrierii la facultate a fost mereu clară pentru ei.

Măsurarea gradului în care studenții ar recomanda programul de studii parcurs relevă că jumătate dintre aceștia ar recomanda propriul program, aproximativ 20% nu sunt deciziși, iar aproape 30% nu ar recomanda programul parcurs de ei altor studenți.

Figura 43. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații: „Aș recomanda programul meu de studii.”? (procente cumulate)

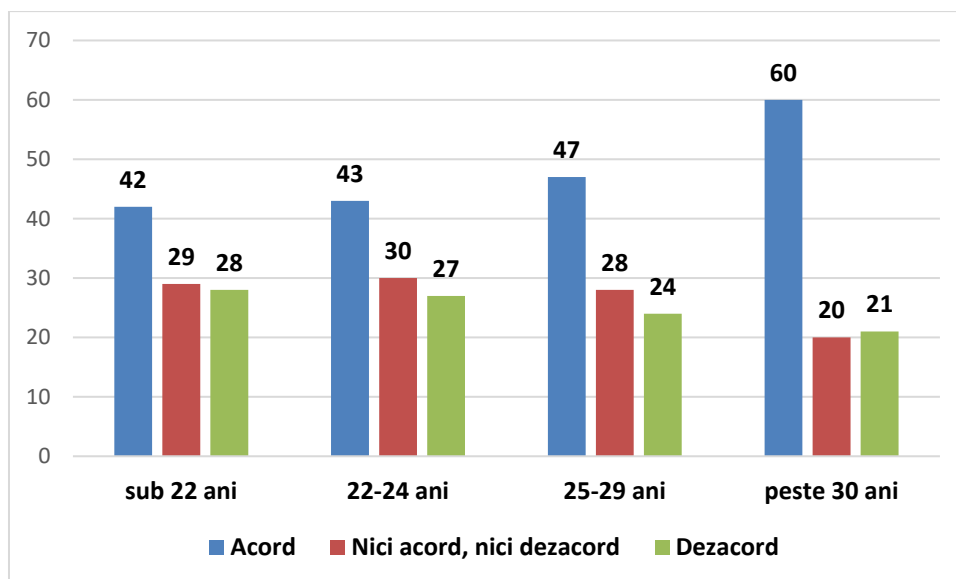

Analiza datelor pe grupe de vârstă pune în evidență o tendință de creștere a frecvenței cu care respondenții ar recomanda programul de studii parcurs, odată cu înaintarea în vârstă, astfel că între studenții sub 22 ani și cei peste 30 ani apare o creștere de 20 puncte procentuale a acestei frecvențe. De asemenea, înaintarea în vârstă reduce frecvența celor indeciși și a celor care nu ar recomanda propriul program de studii.

Înțelegerea de către studenți a cerințelor programului de studii și a așteptărilor față de ei în cadrul acestui program reprezintă un aspect important pentru parcursul lor educațional și pentru asumarea îndeplinirii standardelor de performanță așteptate. O pondere de 45% dintre respondenți apreciază că a fost clar încă de la început care sunt așteptările față de ei în cadrul programului de studii, 28% sunt indeciși în această privință, iar 27% nu sunt de părere că ar fi fost clarificați în legătură cu aceste așteptări.

Așa cum era de așteptat, pe măsură ce crește vârsta studenților, aceștia devin mai conștienți de cerințele programului de studiu și înțeleg mai bine așteptările față de ei.

Figura 44. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații: „A fost clar încă de la început care sunt așteptările față de mine în cadrul programului de studii.”? (procente cumulate)

Astfel, dacă doar 42% dintre respondenții sub 22 de ani apreciază că așteptările față de ei în cadrul programului de studii au fost clare încă de la început, ponderea celor care fac această evaluare crește la 60% în rândul celor cu vârsta peste 30 de ani. Această tendință este consolidată de scăderea, cu vârsta, a frecvenței indecișilor, precum și a celor care nu sunt de acord cu afirmația supusă evaluării.

Fetele apreciază în mai mare măsură decât băieții că așteptările față de ele au fost clare de la început (48%, față de 41%, procente cumulate), de asemenea studenții care lucrează, prin comparație cu ceilalți (47%, față de 44%).

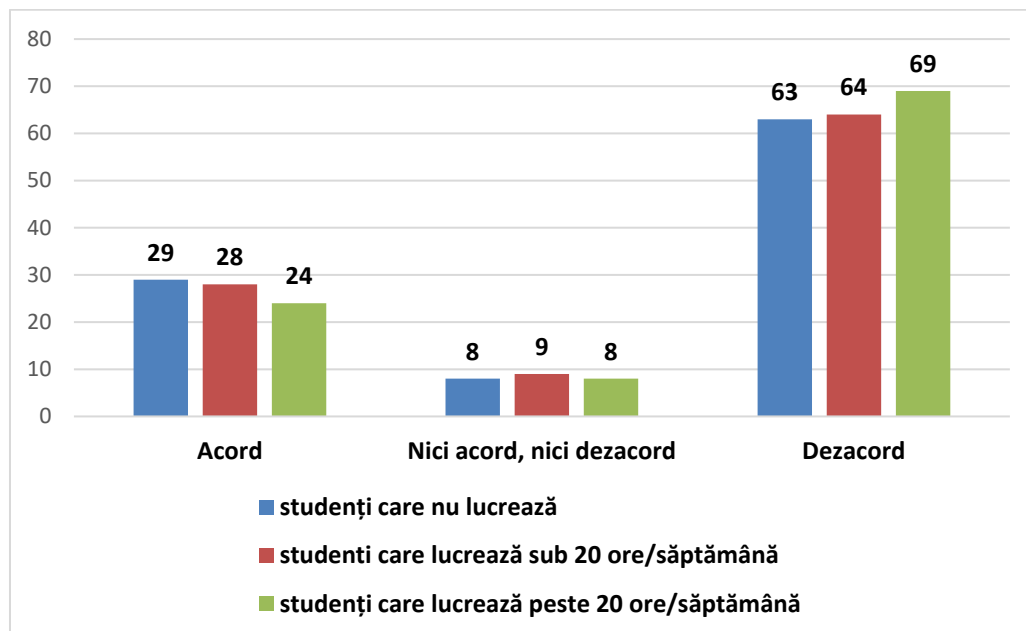
Sentimentul de apartenență și atașament pe care studenții îl dezvoltă în raport cu instituția de învățământ superior este un aspect important, strâns legat de motivația pentru studiu, de satisfacția față de rezultatele obținute, dar și de bunăstarea subiectivă mai generală a studenților. Pentru evaluarea acestui sentiment, studenții participanți la studiu au fost rugați să-și exprime acordul față de afirmația „Am adesea sentimentul că locul meu nu este în învățământul superior.”

În vreme ce aproape două treimi dintre studenți nu sunt de acord cu această afirmație, mai mult de un sfert se percep a fi în situația descrisă, iar sub 10% sunt indeciși.

Studentele nu sunt de acord cu această afirmație, într-o pondere mai mare decât studenții (66%, față de 63%), iar studenții cu vârsta peste 30 de ani, mai frecvent decât toți ceilalți (62%, față de o medie de 52% pentru celelalte grupe de vârstă). Studenții având cel puțin un părinte cu studii superioare sunt mai frecvent decât ceilalți în categoria celor care nu

au dezvoltat sentimente de apartenență la sistemul de învățământ superior pe care îl parcurg (29%, față de 25%), simțind adesea că nu este locul lor în acest sistem.

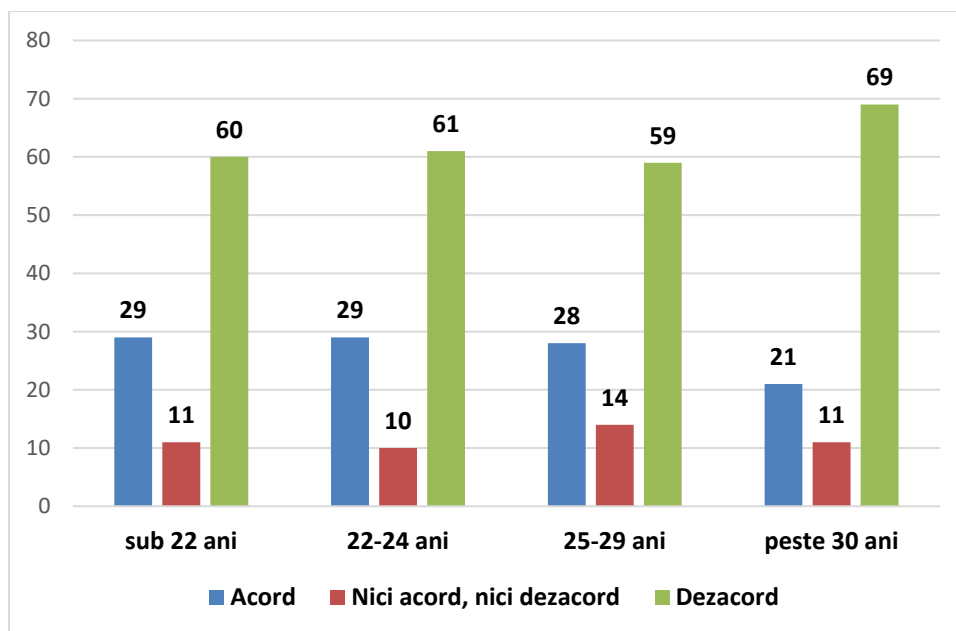
Figura 45. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații: „Am adesea sentimentul că locul meu nu este în învățământul superior.”? (procente cumulate)

Analiza datelor în funcție de statutul ocupațional al studenților relevă aspecte interesante. Astfel, studenții având un loc de muncă ce le ocupă peste 20 ore pe săptămână, în mod surprinzător, nu se simt mai detașați de studiile universitare parcurse, comparativ cu studenții care sunt mai disponibili pentru studii, ci dimpotrivă.

În strânsă legătură cu sentimentul de apartenență la învățământul superior se află convingerea studenților că urmarea studiilor universitare a fost cea mai bună alegere pentru ei. Aceasta a fost evaluată prin exprimarea acordului studenților cu enunțul „Deseori mă întreb dacă continuarea studiului în învățământul superior a fost cea mai bună alegere pentru mine.”. Pentru 61% dintre respondenți, această afirmație este lipsită de temeii, astfel încât aceștia se poziționează în dezacord cu ea. Își asumă această îndoială și își exprimă acordul cu ea 28% dintre studenți, în vreme ce 11% sunt neutri.

Figura 226. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații: „Deseori mă întreb dacă continuarea studiului în învățământul superior a fost cea mai bună alegere pentru mine.”? (procente cumulate)

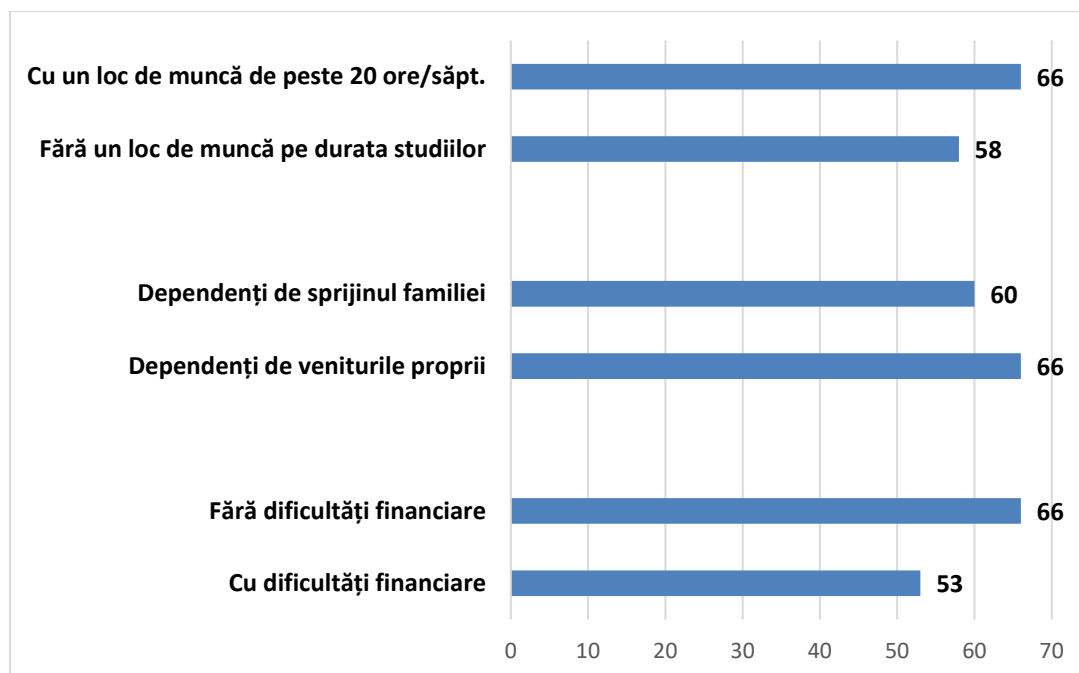

Lectura datelor pe grupe de vârstă arată din nou o asumare superioară a statutului de student specifică celor cu vârsta peste 30 de ani, pentru care alegerea studiilor superioare nu s-a realizat printr-o tranziție directă după finalizarea liceului, ci ca urmare a unei decizii întârziate, conștiente și asumate. Această îndoială cu privire la decizia de urmare a studiilor universitare întrunește acordul a aproximativ 30% dintre studenții din grupele inferioare de vârstă, și a puțin peste 20% dintre studenții cu vârsta peste 30 de ani.

Studentele sunt mai convinse decât studenții că au făcut alegerea corectă (63%, față de 59%, nu sunt de acord cu afirmația propusă), de asemenea studenții care nu au niciun părinte cu studii superioare, față de ceilalți (25%, față de 31% sunt de acord cu afirmația prezentată spre evaluare) și studenții de la programele de master, prin comparație cu cei de la studii de licență (65%, față de 59%, nu pun la îndoială alegerea făcută).

Analiza datelor în funcție de sursa principală de venit și statutul ocupațional al studenților pune în evidență aceleași tendințe: studenții care trăiesc din veniturile proprii, precum și cei care lucrează peste 20 de ore săptămânal, au mai rar îndoieli în privința alegerii studiilor superioare, decât cei care sunt dependenți de veniturile familiei sau nu lucrează pe parcursul studiilor.

Figura 237. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații: „Deseori mă întreb dacă continuarea studiului în învățământul superior a fost cea mai bună alegere pentru mine.”? (procente cumulate pentru răspunsurile în dezacord cu afirmația)

Prezența dificultăților financiare pare că pune studenții în situația de a se întreba mai frecvent dacă studiile universitare au fost cea mai bună alegere pentru ei, astfel că între studenții cu dificultăți financiare și cei fără dificultăți financiare apare o variație de 14 procente a frecvenței celor care nu sunt de acord cu afirmația propusă spre evaluare.

Perceperea de către studenți a unui interes crescut al cadrelor didactice în ceea ce privește progresul lor în învățare este un factor important al unui învățământ centrat pe student.

Datele Eurostudent pentru România arată că aproape 40% dintre studenți consideră că personalul didactic este preocupat de progresul lor în învățare, în vreme ce restul de 60% se împart în ponderi egale între cei care sunt indeciși și cei care nu sunt de acord că acest interes există.

Vârsta studenților introduce variații importante ale ponderii celor care sunt de acord cu existența preocupării cadrelor didactice față de progresul în învățare al studenților. Astfel, odată cu creșterea grupei de vârstă, ponderea celor care resimt acest interes al personalului didactic crește constant, ajungând de la 35%, pentru cei cu vârsta sub 22 ani, la 57%, pentru studenții de peste 30 de ani.

Studenții care au cel puțin un părinte absolvent de studii superioare sunt mai sceptici decât ceilalți în ceea ce privește interesul cadrelor didactice în procesul educațional, ponderea

celor din această categorie care percep acest interes fiind cu 6 puncte procentuale mai scăzută decât ponderea celor cu un background educațional mai redus (36%, față de 42%).

Studentii de la programele de studii de master sunt mai încrezători decât cei de la licență în preocuparea cadrelor didactice cu privire la progresul lor în învățare (45%, față de 39%), în schimb studenții de la programele de studii de licență cu master integrat (medicină, medicină veterinară, arhitectură), sunt de acord doar într-o proporție de 32% că această preocupare există. De asemenea, studenții cu un loc de muncă ce le ocupă peste 20 ore pe săptămână percep preocuparea cadrelor didactice într-o pondere cu 10% mai mare decât cei care nu lucrează pe durata studiilor universitare (46%, față de 36%).

Concluzii

Caracteristici socio-demografice ale studenților

Vârsta, sexul, țara în care s-au născut studenții

- Cei mai mulți studenți aveau mai puțin de 21 de ani la momentul aplicării chestionarului;
- Vârsta medie a studenților înscriși la programe de studii universitare de licență, la momentul completării chestionarului era de peste 20 de ani, iar a celor înscriși la programe de master era, conform așteptărilor, mai ridicată (peste 25 de ani);
- Ponderea fetelor este mai ridicată în rândul studenților înscriși atât la programe de studii universitare de licență, cât și la cele de master;
- În funcție de genul participanților, există mai mulți de gen masculin care sunt înscriși în învățământul superior de 30 de ani și peste;
- Analiza distribuției studenților pe gen în raport cu specializarea aleasă evidențiază anumite tendințe: la specializarea „științele educației” ponderea fetelor este mai mare, în timp ce specializarea „inginerie” este preferată de studenții de gen masculin;
- Cei mai mulți dintre studenți sunt născuți în România, un număr foarte scăzut dintre aceștia fiind născuți în străinătate. De asemenea, foarte puțini dintre respondenți au unul sau ambii părinți născuți în afară României;
- Cei mai mulți dintre studenții investigați au menționat că folosesc limba oficială a țării în care urmează programe de studii universitare.

Studenți părinți

Un portret robot succint al studenților care au copii ar arăta așa: au, preponderent, peste 30 de ani; provin, preponderent, din rândul unor familii în care părinții nu au studii superioare; sunt mai des întâlniți în rândul studenților din domeniul de studiu educație; sunt suprareprezențați în rândul celor cu tranziție întârziată; au o mai mare independență financiară și locativă dar, totodată, dispun de un buget de timp mai mic dedicat studiilor și, evident, o mai mare parte a acestuia se duce spre asigurarea venitului și îngrijirea copilului sau copiilor, respectiv familiei.

Mediul socio-economic din care provin studenții

Cei mai mulți dintre studenți provin din medii familiale fără experiență de studii superioare, având, cel mai adesea, părinți care au liceul ca cel mai înalt nivel de studii atins. România se situează, astfel, cu 10 procente peste media țărilor din eșantion în ceea ce privește

proporția de studenți care provin din medii familiale caracterizate de lipsa stocului educațional superior.

Nivelul de educație al părinților are un efect important asupra situației materiale a mediului de proveniență și implicit, asupra condițiilor de trai ale studenților. Procente mult mai mari dintre cei care au cel puțin un părinte cu studii universitare evaluează bunăstarea materială a părinților ca fiind foarte bună și bună, comparativ cu studenții fără părinți cu educație superioară. Totodată, cei care provin din medii cu educație superioară depind în mult mai mică măsură de veniturile proprii sau de sprijinul provenit de la stat, se confruntă mult mai rar cu dificultăți financiare și sunt mai puțin implicați în activități de muncă plătită decât colegii ai căror părinți nu au educație universitară.

Studenții cu stoc educațional superior în familie și care provin din medii cu statul financiar ridicat se regăsesc, cel mai adesea, în rândul celor înscriși la programe de studii cu licență și master integrat, din domeniul sănătate.

Studenți cu dizabilități

- Chiar dacă ponderea studenților cu dizabilități urmează o tendință ascendentă, per ansamblu efectivele de studenți cu dizabilități sunt reduse. Sunt necesare studii aprofundate pentru identificarea principalilor factori care influențează accesul lor limitat în sistemul de învățământ superior.
- Dizabilitățile senzoriale și bolile fizice cronice sunt deficiențele cel mai frecvent întâlnite în rândul studenților cu dizabilități.
- Sistemul de învățământ superior este încă deficitar la dotările speciale, limitând tinerilor cu dizabilități participarea la educația de acest nivel.
- Pentru aproape 40% dintre studenții cu dizabilități, realizarea activităților de zi cu zi nu este limitată de dizabilitate.
- Studenții pentru care dizabilitatea constituie o limitare semnificativă în urmarea studiilor sunt mai numeroși decât cei pentru care dizabilitatea este o limitare semnificativă în realizarea activităților de zi cu zi.
- Peste jumătate dintre studenții cu dizabilități nu au nevoie de sprijin public sau instituțional, iar cei care îl primesc, îl consideră insuficient.

Parcursul educațional al studenților

În urma anchetei cu privire la parcursul educațional al studenților, putem identifica următoarele concluzii:

- Studenții străini se îndreaptă cu predilecție spre domenii precum agricultura, silvicultura, piscicultura sau medicină veterinară. La polul opus se situează domeniul de afaceri și științe administrative și juridice, care nu trezește același interes.
- Sistemul superior de educație din România va trebui să caute soluții pentru a crește vizibilitatea și atragerea studenților străini în România. Asemenea eforturi ar trebui să includă activități de internaționalizare a universităților românești, precum participarea mai intensă a instituțiilor de învățământ superior la proiecte cu instituții similare din alte țări și la târguri internaționale de prezentare a ofertelor educaționale.
- Marea majoritate a studenților au fost înmatriculați la facultate la mai puțin de 12 luni după absolvirea bacalaureatului. Acest lucru este îmbucurător, deoarece pe măsură ce perioada de amânare a începerii cursurilor universitare se mărește, cu atât șansele de a urma o facultate scad.
- Poate fi remarcată o prezență semnificativă a unui grup de studenți care se înscriu la cel de-al doilea ciclu din sistemul superior de învățământ în același an cu absolvirea ciclului de licență, având, așadar, o tranziție directă (fără întreruperi). De asemenea, cei mai mulți studenți care optează pentru o întrerupere între absolvire și înscrierea în altul sunt cei care își întrerup continuarea studiilor universitare mai mult de 2 ani.
- Mai mult de jumătate dintre respondenți nu s-au bucurat de recunoașterea competențelor/experiențelor obținute în afara sistemului educațional obligatoriu, la admiterea la facultate și/sau pentru echivalarea creditelor necesare în vederea finalizării programului de studiu în care aceștia sunt înscriși. Recunoașterea competențelor dobândite în contexte nonformale ori informale pare să funcționeze mai bine la facultățile din domeniul serviciilor decât la cele din domeniul sănătății și asistenței sociale.

Condiții de locuire

Evaluarea de către studenți, a condițiilor de locuire, a fost realizată prin intermediul următorilor indicatori:

- ✓ *formele de locuire* (persoanele cu care studenții locuiesc în timpul semestrelor universitare, în timpul săptămânii, de luni până vineri),
- ✓ *gradul de locuire în căminele studențești și*
- ✓ *satisfacția față de unele aspecte legate de condițiile de locuire* (costurile estimative alocate locuirii, locația în care se află locuința, condițiile generale ale locuirii și timpul petrecut pe drum, între casă și facultate).

Formele de locuire

Rezultatele sondajului de opinie au evidențiat faptul că, în timp ce aproximativ o treime dintre studenți locuiesc cu părinții sau alte rude, marea majoritate, peste 75% (procente cumulate), se regăsesc în alte forme de locuire: astfel, cei mai mulți dintre studenți, peste 38%, locuiesc cu colegi/prieteni sau alte persoane, fiind urmați de cei care locuiesc cu partenerul de cuplu (soț/soție), și anume, aproximativ o cincime; locuiesc singuri, aproximativ 10% dintre studenți (menționăm faptul că, la întrebarea privind formele de locuire, studenții au avut posibilitatea de a oferi răspunsuri multiple, motiv pentru care, însumarea procentelor depășește 100%).

În funcție de anumite caracteristici socio-demografice, situația locuirii studenților prezintă anumite particularități.

Grupa de vârstă: Odată cu creșterea grupei de vârstă, constatăm o creștere semnificativă a ponderii studenților care locuiesc cu partenerul/soțul/soția, ajungându-se la aproximativ 70% pentru grupa de vârstă 30 de ani și peste. Corelativ, pe măsură ce grupa de vârstă crește, scade semnificativ procentul studenților care declară că locuiesc cu colegi/prieteni/alte persoane, ajungând, de la aprox. 50% în cazul celor sub 22 ani, la aprox. 3% în cazul celor de 30 ani și peste. Pentru studenții care declară că locuiesc cu părinții/alte rude, procentele sunt relativ apropiate (aprox. 30%) pentru toate grupele de vârstă, cu excepția celor de 30 ani și peste, care înregistrează valori mult mai mici (aprox. 13%). Rezultatele cercetării au arătat că procentul studenților care afirmă că locuiesc singuri se menține între 10-15%, pentru toate grupele de vârstă.

Tipul programului de studii: Rezultatele sondajului arată, că pe măsură ce nivelul de studii crește, ponderea celor care locuiesc cu partenerul/soțul este mai mare; astfel, dacă în

cazul studenților care urmează programe de studii de licență, procentul celor care locuiesc cu partenerul/soțul este de 20%, în cazul studenților de la master, ponderea acestora este de 32%.

Sursa de venit: În funcție de sursa de venit, se constată că studenții care declară că sunt dependenți de sprijinul familiei, locuiesc, în principal, cu colegi/prieteni/alte persoane (44%) sau cu părinții/alte rude (32%); dintre cei care afirmă că sunt dependenți de propriile venituri, peste o treime (36%) locuiesc cu partenerul/soțul, fiind urmați de cei care locuiesc cu colegii (28%) și cei care locuiesc cu părinții (24%). Deși dependența de suportul public (burse studentești, alocații etc.), este menționată de un număr redus de studenți, totuși, la acest tip de sprijin apelează cei care locuiesc cu colegi/prieteni/alte persoane.

Ocupare: Dintre studenții care nu lucrează, aproape jumătate locuiesc cu colegi/prieteni/alte persoane, iar peste o treime declară că locuiesc cu părinții. Studenții care au un job plătit și care lucrează mai mult de 20 ore/săptămână, locuiesc, în proporție de peste 40%, cu partenerul/soțul, fiind urmați de cei care locuiesc cu părinții (27%) și cei care locuiesc cu colegi/prieteni/alte persoane (peste 20%).

Măsura în care studenții locuiesc în cămine studentești

Rezultatele sondajului arată că mai puțin de 30% dintre studenți locuiesc într-un cămin studentesc, marea majoritate optând pentru alte forme de locuire. Dintre cei care nu locuiesc cu părinții/alte rude, sub jumătate (43%), locuiesc într-un cămin studentesc.

În funcție de anumite caracteristici socio-demografice, situația locuirii studenților la un cămin studentesc prezintă anumite particularități:

Grupa de vârstă: Dintre studenții care nu locuiesc cu părinții, constatăm că, pe măsură ce crește grupa de vârstă, scade, progresiv, ponderea celor care locuiesc la un cămin studentesc, de la aprox. 60% pentru cei sub 22 ani, la 50% pentru cei între 22-24 ani, ajungând la 20% pentru cei între 25-29 ani. Tendința se menține aceeași și dacă ne raportăm la totalul populației investigate, ponderea celor care afirmă că locuiesc într-un cămin studentesc scade de la 36% pentru grupa de vârstă sub 22 ani, la 33% pentru cei între 22-24 ani, ajungând la 15% în rândul celor cu vârste între 25-29 ani.

Sex: Dintre studenții care nu locuiesc cu părinții, locuiesc într-un cămin studentesc, aproximativ jumătate dintre bărbați și doar 36% dintre femei; dintre toți studenții, locuiesc într-un cămin studentesc, peste o treime dintre bărbați și o pătrime dintre femei.

Tipul programului de studii: Dintre studenții care nu locuiesc cu părinții, peste 45% dintre cei care urmează programe de studii de licență și 30% dintre studenții de la master, declară că locuiesc într-un cămin studentesc; dacă ne raportăm la toți studenții, locuiesc într-

un cămin studentesc 30% dintre cei care se află într-un program de licență și 20% dintre cei de la master.

Sursa de venit: aproape jumătate (47%) dintre studenții care nu locuiesc cu părinții, dar locuiesc la un cămin studentesc, consideră că sunt dependenți de sprijinul familiei; dintre cei care afirmă că sunt dependenți de veniturile proprii, locuiesc într-un cămin studentesc, aproximativ o pătrime, iar dintre cei dependenți de sprijinul public acordat (bursele studentești, indemnizații, alocații), deși puțini la număr, majoritatea covârșitoare locuiește la cămin; dacă ne raportăm la totalul populației investigate, procentul celor care locuiesc într-un cămin studentesc scade, ajungând la aproximativ o treime (32%), în rândul celor dependenți de sprijinul familiei, la sub o cincime (18%) pentru cei dependenți de propriile venituri și la aproximativ jumătate, în rândul celor care afirmă că sunt dependenți de sprijinul public.

Ocupare: majoritatea studenților (57%) care nu locuiesc cu părinții, dar locuiesc într-un cămin studentesc, nu lucrează în timpul semestrului; dintre cei care au un job plătit, lucrând mai mult de 20 ore/săptămână, o cincime locuiește la un cămin studentesc; 40% dintre studenții care lucrează într-un job plătit până la 20 ore/săptămână, deși relativ puțini, afirmă că locuiesc la cămin; dintre toți respondenții, peste o treime (37%) nu lucrează în timpul semestrului și doar 14% afirmă că lucrează într-un job plătit mai mult de 20 ore/săptămână.

Situația financiară: dintre studenții care nu locuiesc cu părinții, dar locuiesc la un cămin studentesc, aproximativ jumătate (45%) se confruntă cu dificultăți financiare, iar 40% consideră că nu întâmpină astfel de probleme; procentele scad atunci când ne raportăm la toți studenții – astfel, sub 30% apreciază că au dificultăți financiare, iar peste o pătrime, consideră că nu se confruntă cu astfel de dificultăți.

În concluzie, dacă am creiona un profil al celor care locuiesc în cămine studentești, am putea spune că, locuiesc astfel, mai degrabă, persoane din grupele de vârstă sub 22 ani și 22-24 ani, bărbați, studenți care urmează programe de studii de licență, dependenți de sprijinul familiei și care nu lucrează în timpul semestrului. Procentul redus de persoane care locuiesc în cămine studentești poate fi explicat atât prin numărul insuficient de locuri în camine raportat la cerere, lipsa/neadecvarea acestei infrastructuri în localitățile în care instituțiile de învățământ superior și-au deschis centre teritoriale, dar și prin condițiile pe care acest tip de locuire le presupune. Toate acestea îi determină pe studenți să se adapteze, apelând la variante alternative de locuire.

Satisfacția față de condițiile de locuire

Satisfacția față de condițiile de locuire a fost măsurată cu ajutorul unei scale de 5 trepte, de la foarte mulțumit la deloc mulțumit, avându-se în vedere următoarele aspecte:

costurile locuirii, locația în care se află locuința, condițiile generale de locuire și timpul petrecut pe drum, între casă și facultate.

Costurile locuirii: Jumătate dintre respondenți (procente cumulate) se declară foarte mulțumiți și mulțumiți de costurile locuirii.

Gradul de satisfacție crește odată cu creșterea grupei de vârstă; studenții care urmează programe de studii masterale înregistrează un nivel mai mare de satisfacție față de ceilalți (57% față de 48% pentru cei din programele de studii de licență). Studenții care locuiesc cu părinții sunt mai mulțumiți de costurile locuirii în comparație cu ceilalți (56% față de 48%). În funcție de formele de locuire, cel mai mare nivel de satisfacție față de costurile locuirii, se înregistrează în rândul studenților care locuiesc cu părinții (56%), fiind urmați de către cei care locuiesc în căminele studentești (53%), la polul opus situându-se cei care locuiesc cu alte persoane (însă, nu cu părinții, nici cu partenerul/soțul și nici în cămine studentești), aceștia înregistrând o pondere de 31%.

Locul în care se află locuința: Marea majoritate a studenților (62% procente cumulate) afirmă că sunt foarte mulțumiți și mulțumiți de locația în care se află locuința lor; remarcăm ponderea ridicată a celor care se declară foarte mulțumiți față de acest aspect (42%). Și de această dată, nivelul de satisfacție față de locația în care se află locuința, crește direct proporțional cu grupa de vârstă, ajungând, de la 60% pentru cei sub 22 ani, la 66% pentru cei de 30 ani și peste. Studenții care urmează programe de studii masterale înregistrează un nivel mai mare de satisfacție față de ceilalți (aprox. 70% față de 60% pentru cei din programele de studii de licență); studenții care nu întâmpină dificultăți financiare sunt într-o mai mare măsură mulțumiți de locația în care se află locuința, comparativ cu ceilalți (68% față de 52% dintre cei care se confruntă cu astfel de dificultăți). Niveluri de satisfacție ridicate ale studenților față de locația în care se află locuința, se înregistrează în privința tuturor formelor de locuire (aprox. 62%), nivelul cel mai redus fiind în rândul celor care locuiesc cu alte persoane (însă, nu cu părinții, nici cu partenerul/soțul și nici în cămine studentești), și anume de 57%.

Condițiile generale de locuire: Ca și în anii anteriori în care a fost realizat acest sondaj, respectiv 2014 și 2011, majoritatea studenților (53% procente cumulate) se declară foarte mulțumiți și mulțumiți de condițiile generale de locuire.

Pe măsură ce grupa de vârstă crește și nivelul de satisfacție este mai mare, ajungând de la 49% pentru cei cu vârste sub 22 ani, la 64% pentru cei de 30 ani și peste. Femeile înregistrează niveluri de satisfacție mai ridicate comparativ cu bărbații (57% față de 48% în rândul bărbaților). Studenții de la master sunt mai mulțumiți de condițiile generale de locuire,

în comparație cu cei care urmează programe de studii de licență (62% față de 50%). Studenții care au un job plătit sunt mai mulțumiți de condițiile generale de locuire, în comparație cu cei care nu lucrează în timpul semestrului. Dificultățile financiare cu care se confruntă studenții induc diferențe în privința gradului de satisfacție față de condițiile generale de locuire: astfel, studenții care apreciază că nu se confruntă cu dificultăți financiare înregistrează ponderi mai mari de mulțumire, în comparație cu ceilalți (64% față de 43% pentru cei care întâmpină astfel de dificultăți). Gradul de satisfacție față de condițiile generale de locuire este mai ridicat în rândul studenților care locuiesc cu părinții în comparație cu ceilalți (65% față de 48%). Formele de locuire determină anumite diferențe în ceea ce privește nivelul de mulțumire față de condițiile generale de locuire: astfel, cei mai mulțumiți sunt studenții care locuiesc cu părinții (65%) și cei care locuiesc cu partenerul/soțul (64%), fiind urmați de cei care locuiesc singuri (dar nu în cămine studentești); la polul opus se află cei care locuiesc în cămine studentești, aceștia declarându-se mulțumiți de condițiile generale de locuire, în proporție de numai 34%.

Timpul petrecut pe drum între casă și facultate: Timpul petrecut pe drum între casă și facultate, pare să nu reprezinte o problemă pentru studenți, aproape jumătate (47% procente cumulate), declarându-se mulțumiți de acest aspect.

Dificultățile financiare par să determine anumite diferențieri în privința gradului de satisfacție față de acest aspect; în timp ce, mai mult de jumătate dintre studenții care apreciază că nu se confruntă cu probleme financiare, apreciază că sunt mulțumiți de timpul petrecut pe drum, între casă și facultate, doar 43% dintre cei care consideră că întâmpină probleme financiare, se declară mulțumiți de acest aspect. În funcție de formele de locuire, se constată că, studenții care locuiesc într-un cămin studentesc înregistrează cel mai ridicat nivel de satisfacție (57%), comparativ cu celelalte variante, în privința timpului petrecut pe drum, între casă și facultate, la polul opus situându-se, deopotrivă, cei care locuiesc cu alte persoane (dar nu cu părinții sau partenerul/soțul și nici într-un cămin studentesc – 39%) și cei care locuiesc cu partenerul/soțul (41%).

Veniturile, cheltuielile și percepția privind dificultățile financiare

Situația financiară a studenților investigați în cadrul cercetării Eurostudent VI nu diferă semnificativ de cea înregistrată în cadrul cercetărilor anterioare. Se confirmă că această situație este una mai degrabă fragilă, dacă avem în vedere că studenții au un nivel al cheltuielilor ce acoperă în mare măsură nivelul declarant al veniturilor.

Conform datelor de cercetare, respondenții participanți la cercetare raportează o medie a veniturilor (inclusiv venituri în natură) de 2410 lei (aproximativ 531 euro). Aceste venituri variază însă foarte mult, abaterea standard fiind de 1675 lei (aproximativ 370 euro), ceea ce demonstrează că în timp ce un număr relativ ridicat de studenți au venituri lunare totale ce trec de 3000 lei, există un număr la fel de important de studenți care au venituri lunare mai mici de 1500 lei.

Familia rămâne principala sursă de venituri pentru studenți, atât din perspectiva valorii sumelor alocate, cât și a numărului de persoane care declară că primesc sprijin financiar din această sursă. În totalul populației investigate, 63% dintre venituri sunt declarate ca având drept sursă familia sau partenerul/partenera, în timp ce la mare distanță se situează veniturile proprii (26%) și fondurile publice (9%).

În cazul studenților care locuiesc cu părinții, peste două treimi dintre venituri sunt asigurate de familie (fie de către părinți, fie de către partenerul/partenera de viață), în timp ce veniturile proprii din activități lucrative nu depășesc, în medie, o cincime din totalul veniturilor lunare. Și studenții care nu mai locuiesc acasă pe perioada studiilor depind, în mare măsură, de veniturile asigurate de părinți sau partener, acestea având o pondere mai mare de jumătate din totalul veniturilor. De asemenea, chiar dacă veniturile din activități lucrative sunt mai ridicate în comparație cu cele ale studenților care locuiesc cu familia (677 lei în medie, în comparație cu 500 lei), acestea rămân semnificativ mai reduse în comparație cu resursele asigurate de familie.

Se ridică din nou un semn de întrebare privind eficacitatea și eficiența sistemului curent de finanțare per capita în învățământului superior. Deși efortul financiar public continuă să fie unul semnificativ (învățământul superior este singurul nivel de învățământ care se apropie de media europeană ca pondere a cheltuielilor din PIB), efectele acestuia asupra bugetului individual al studenților rămân relativ reduse. Astfel, este nevoie de o analiză mai de profunzime a nivelului actual al dispersiei sumelor cheltuite, cum a fost remarcat deja în analiza Eurostudent V.

Veniturile lunare cele mai ridicate par să le aibă studenții care au un contract de muncă temporar sau pe termen lung, dar care primesc și sprijinul părinților, în cazul lor media veniturilor totale fiind de aproape 4000 lei lunar; în absența acestui sprijin, studenții care muncesc au un venit lunar mai mic, de 2671 lei, ceea ce demonstrează că în multe cazuri un loc de muncă nu înseamnă în mod automat independența financiară.

Veniturile din alte surse (ajutoare financiare oferite de organizații internaționale, burse acordate de organizații private, alocații/indemnizații pentru copil, credite bancare etc.) au o pondere de sub 5% din totalul veniturilor, atât pentru studenții care locuiesc singuri, cât și pentru cei care locuiesc cu familia.

La nivelul populației investigate, în medie, cheltuielile lunare declarate au o valoare de 1744 lei, cu o abatere standard de 1258 lei. Observăm că veniturile medii depășesc cheltuielile, ceea ce poate indica un relativ nivel de stabilitate financiară al respondenților. Cu toate acestea, valoarea ridicată a abaterii standard arată distribuția inegală a acestor cheltuieli.

Analiza principalelor categorii de cheltuieli lunare (inclusiv cheltuielile plătite în mod direct de părinți, partener/parteneră sau alte persoane, din veniturile acestora) arată că ponderile cele mai importante le au cheltuielile legate de mâncare, chirie, activități sociale și de petrecere a timpului liber, cât și alte cheltuieli de zi cu zi. Cheltuielile legate de sănătate au cel mai scăzut nivel, având o valoare de aproape zece ori mai redusă în comparație cu cheltuielile cu mâncarea.

Structura cheltuielilor studenților este asemănătoare cu cea identificată în rapoartele Eurostudent anterioare. Cele mai importante categorii de cheltuieli rămân cele legate de chirie, alimentație, sociale și de petrecere a timpului liber și alte cheltuieli zilnice.

Datele de cercetare confirmă faptul că accesul la învățământ universitar este limitat de capacitatea redusă a multor familii de a susține studentul pe perioada participării la programul de studii universitare. De asemenea, accesul este limitat de costurile semnificative în cazul în care centrul universitar nu este aproape de domiciliu (chirie, subzistență).

Chiar dacă este depășită această barieră, pentru mulți studenți acoperirea costurilor lunare ca student ridică probleme importante. Conform datelor de cercetare, în medie, unul din patru studenți se confruntă cu o situație financiară foarte precară. Chiar dacă acest procent este ușor mai mic în comparație cu studiile anterioare, putem considera această stare de fapt ca îngrijorătoare, cu consecințe importante asupra stării de bine și randamentului în învățare. Cercetarea arată, de asemenea, că aceste dificultăți afectează într-o măsură apropiată atât fetele cât și băieții, atât studenții care locuiesc cu părinții, cât și pe cei care locuiesc singuri.

Bugetul de timp al studenților

Timpul petrecut pe perioada studiilor universitare variază în funcție de caracteristicile studenților, condițiile de trai și situația lor actuală. Cele 45 de ore pe săptămână care formează bugetul mediu de timp al unui student, luând în considerare doar activitățile de studiu și de muncă plătită, se împart diferit după criterii ce țin de tipul programului de studiu, domeniu de studiu, forma de locuire, instanțele de sprijin în ceea ce privește sursele de venit, confortul financiar, relația cu piața muncii, vârsta și genul studenților.

Deși date arată că peste 40% dintre studenți lucrează fie ocazional sau regulat, în general, statutul de student se reflectă într-un buget de timp dedicat cu precădere activităților de studiu, mai ales participării la orele de la facultate, chiar peste media de timp a țărilor incluse în eșantion.

De departe, studenții de la studii cu durata mai mare de 3 ani, care urmează domenii de Sănătate se evidențiază atât printr-un număr mult mai mare de ore petrecute în interes de studiu și mult mai puține ore dedicate muncii, comparativ cu studenții de la celelalte domenii, dar și prin înregistrarea unui procent dublu în ceea ce privește dorința de a petrece mai puțin timp la cursuri.

Studenții mai în vârstă, cei de la masterat, cei cu tranziție întârziată, cei care studiază domenii precum Educație, Administrarea afacerilor, Drept, Administrație, Agronomie, cei care se autosuțin financiar – sunt categoriile de studenți care pretrec cele mai multe ore cu munca plătită.

Dintre cei trei indicatori care construiesc bugetul de timp analizat, studenții sunt cel mai puțin mulțumiți de resursele de timp pentru studiul individual, peste jumătate dintre ei dorindu-și să aloce mai mult timp acestei activități.

Mobilitatea internațională a studenților

În România, mai puțin de o cincime dintre studenți (16%) au avut o experiență de mobilitate în străinătate (studii, internship-uri, cursuri de limbă, vizite de cercetare, vizite de studiu, școli de vară/iarnă etc.), iar 4% au urmat un program temporar de studiu în străinătate (ex. Erasmus+), cei mai mulți fiind înscriși la un program de licență (76%). Durata studiilor temporare urmate în străinătate este în medie de 6 luni, cei mai mulți dintre studenți (84%) petrecând până la 6 luni în mobilitate.

În general, participarea la mobilități internaționale este într-o mică măsură sensibilă la situația financiară a tinerilor: 16% dintre tineri cu dificultăți financiare au avut astfel de

experiențe, față de 17% dintre cei fără dificultăți financiare. Însă, cei mai mulți studenți care au călătorit în străinătate pentru studii, au declarat că sunt dependenți de suportul familiei (55%) sau de surse proprii de venit (24%). De asemenea, principalul impediment pentru studenții care doresc să se înscrie pentru mobilități și au planuri concrete în acest sens este efortul financiar suplimentar asociat mobilității. Cele mai des menționate activități extracurriculare realizate internațional au fost: stagiile de pregătire practică/internshipurile (5%), școlile de vară/iarnă (2%), cursurile de limbă (1%) și activitățile de cercetare/cercetare pe teren (1%).

Evaluarea calității studiilor

În România nivelul de satisfacție al studenților are cel mai scăzut nivel dintre toate țările participante la studiu, cu privire la toate cele trei aspecte evaluate, referitoare la programul de studii parcurs: calitatea predării, organizarea și orarul cursurilor și condițiile pentru studiu în instituția de învățământ superior.

Atât în România, cât și la nivelul întregului eșantion Eurostudent, studenții care urmează programe de master sunt mai satisfăcuți decât cei de la programele de licență, în raport cu toate cele trei aspecte investigate.

Mai puțin de jumătate dintre studenții români se simt inspirați de profesorii lor, ponderi superioare înregistrând studenții de la programele de master și cei cu vârsta peste 30 de ani. Două treimi dintre studenți și-au anticipat traseul educațional (fiind de acord că a fost întotdeauna clar că vor ajunge la facultate), confirmând astfel că parcurgerea studiilor universitare nu este contextuală, ci este rezultatul unei intenții și așteptări consolidate în timp. Studenții afectați de dificultăți financiare și cei care nu locuiesc cu părinții (și care, probabil, sunt din altă localitate decât cea unde studiază sau se întrețin fără sprijinul familiei), au anticipat în mai mică măsură decât ceilalți parcursul lor universitar, această posibilitate nefiind ferm conturată.

Jumătate dintre studenți ar recomanda și altora programul de studii pe care îl parcurg, frecvența acestora crescând odată cu creșterea grupeii de vârstă. Tot odată cu creșterea vârstei, studenții devin mai conștienți de cerințele programului de studiu și înțeleg mai bine așteptările față de ei.

Sentimentul de apartenență și atașament pe care studenții îl dezvoltă în raport cu instituția de învățământ superior este un aspect important, strâns legat de motivația pentru studiu și de bunăstarea subiectivă mai generală a studenților. Peste un sfert dintre studenți

simt adesea că nu este locul lor în acest sistem de învățământ, iar o pondere asemănătoare nu sunt convinși că urmarea studiilor universitare a fost cea mai bună alegere pentru ei.

Datele Eurostudent pentru România arată că sub 40% dintre studenți consideră că personalul didactic este preocupat de progresul lor în învățare, iar ponderea celor care resimt acest interes crește constant, odată cu creșterea grupei de vârstă.

Bibliografie:

The European Students' Union – ESU, 2012, *Statement to the Bucharest ministerial conference*, Bucharest;

Parlamentul European, 2011, *Procesul de la Bologna: bilanț și perspective*, Serviciul german de schimburi universitare (DAAD), Academic Cooperation Association (ACA), Bruxelles;

Ghigiu, Alexandru Mihai, 2015, *Cadru strategic pentru un învățământ superior echitabil*, Higher Education Policy Series, Nr. 13, București;

Hauschildt, Kristina, Eva Maria Vögtle, Christoph Gwosć, *Social and economic conditions of student life in Europe, Eurostudent VI 2016-2018, Synopsis of indicators*, ed. W. Bertelsmann Verlag GmbH & Co. KG, Bielefeld, 2018;

.....
LEGEA nr. 221 din 11 noiembrie 2010, pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 792 din 26 noiembrie 2010.

Guvernul României, *Strategia națională ”O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități” pentru perioada 2016-2020*, Disponibilă online, aici: [2016-01-25-mmfpv-proiect-strategia-nationala-o-societate-fara-bariere-pentru-persoanele-cu-dizabilitati-2016-2020.pdf](https://www.legislatie.ro/proiect-strategia-nationala-o-societate-fara-bariere-pentru-persoanele-cu-dizabilitati-2016-2020.pdf).